

II

УСТАШКО - ДОМОБРАНСКА ДОКУМЕНТА

ДНЕВНО ИЗВЈЕШЋЕ ЗАПОВЈЕДНИШТВА УСТАШКЕ ВОЈНИЦЕ ОД 4 НОВЕМБРА 1942 ГОД. О БОРБИ У БИХАЋУ

10

13.30 сати

ДНЕВНО ИЗВЈЕШЋЕ Бр. 101

Заповједничтва Усташке војнице према примљеним податцима
4. студеног 1942. године до 9 сати.

I.

Заповједник IV. уст. здруга у Бихаћу брзојавом преко Миндома јавља слидеће:

1. Партизани напали великим снагама Бихаћ.¹ Почетак напада 2/3. о. мј. у 21.10 сати, продриели до Уне обишавши наше предстраже. Борба траје несмањеном јачином. Сомишље (к. 447, 1 км ист. од с. Жегара) у њиховим рукама.

Наше снаге повучене су до унутрашњости града Бихаћа ради спријечавања њиховог нападаја. Сви спојеви су прекинути, па и онај са Цазиним. Ако одмах не дође помоћ не можемо се држати.

Пошаљите смјеста бомбаше. На Бихаћ партизани врше велики напад и ушли су у један дио града. Бомбардирајте Дебел>ачу (к. 573), а преко Уне села Рибић и Винцу.

Осим тога заповједник здруга обратио се 718. њем. пјеш. див. мајору Heinzu за помоћ, те је добио одговор, да генерал Stahl сада не може Дикакве снаге упутити у помоћ Бихаћу, пошто су му све снаге везане подхватима, што потврђује и 2. пјеш. дивизија (пук. Чанић). Према томе бојна горског здруга у Бос. Новом као и Њемачке снаге нису расположиве.

Пуковник Драгојлов из Миндома замолио је мајора Heinza, да јави генералу Stahlu, да узме у разматрање могућност прикупити у најкраћем времену једну бојну и моли, да се Даде одговор, када ће ова бојна бити прикупљена и када ће се моћи упутити према Бихаћу.

Тражени зракоплови упутит ће се за бомбардирање споменутих циљева.

2. — Дне 3. студеног у 11.47 сати примљен је одговор генерала Stahla слидећега садржаја:

Услед угрожености и скоро свакодневних нападаја у Шамарици и у околини Двора и Бос. Новог, не може се овај простор никако ослабити.

¹ Опширније о борбама за Бихаћ види док. бр. 14, 15, 16, и 24.

Уједно је у току подхват са неколико бојни у простору између Новог и Санског М ста, који се тренутно не може прекинути. Тек по завршетку овог подхвата, могло би се нешто снага ставити на располагање за тражену помоћ Бихаћа.

Разаслато:

ГЛ-СТОЖЕРУ ДОМОБРАНСТВА (опер. одјел)
3-Ку СТАЈАЊИХ ЗДРУГОВА (пук. Францетићу)

П.н. главара одјела
главностожерни пуковник,
К.

(М. П.)

у з. Бр. . . стк

Накнадно примљено извјешће од Редарствене области за град Загреб, да је путнички влак (домобрански), који је пошао из Загреба 3. о. мј. у 22.35 сати, пред Суњом запаљен. (? није запаљен само пре...!)

Са влака су скинути домобрани.

Путнички влак, који је после њега пошао, морао се вратити у Загреб.

4/XI . . .

БР. 230

БОЈНА РЕЛАЦИЈА ТРЕЋЕ ПЈЕШАЧКЕ ДИВИЗИЈЕ ЗА МЈЕСЕЦ НОВЕМБАР 1942 ГОДИНЕ

О П Ћ А Б О Ј Н А Р Е Л А Ц И Ј А

**3. ПЈЕШАЧКЕ ДИВИЗИЈЕ ЗА МЈЕСЕЦ СТУДЕНИ 1942. ГОДИНЕ
САСТАВЉЕНА ПРЕМА ЗАПОВЈЕДИ МИНИСТАРСТВА
ДОМОБРАНСТВА ГЛСТ. БРОЈ
1242/тај. Од 9. просинца 1941.**

I. ДИО

1. ПОДРУЧЈЕ 8. ПЈЕШАЧКЕ ПУКОВНИЈЕ

У току мјесеца студенога о. г. јединице 8. п.п. учествовале су у слиедећим акцијама и то:

— Дне 5.XI. једна мања група одметника извршила је напад на наше упориште Тупковићи (17 ЈИ Тузле). Напад одбијен, губитака није било ни на једној страни.

— Дне 12.XI. око 18.00 сати дошло је до борбе између домобранске обходње и групе одметника јачине 15. људи код Градине т. 231 (16 Ј Тузла). Након краће борбе одметници су се повукли ка југу у шуму. Губитака није било.

— Дне 15.XI. о. г. око 09.00 сати једна група партизана јачине око 2500 људи, која је дошла са правца истока, незапажена од наших извиђачких и развиђачких органа, јер се је кретала преко четничког подручја, и напала упоришта III (6 бојне и IV) 8 бојне, чија су се упоришта налазила дуж пута Гор. Тузла — Челић.

Партизанима одмах успјева да прекину брзогласну везу између Лопара и Тузле. Напад одпочиње једновремено на више наших упоришта, са једновременим уништавањем и рушењем, како мосгова на цести Гор. Тузла — Челић, да би тако створили препреке бојним колима, као и другим возилима, којима би се могла упутити помоћ, тако и брзогласних линија.

У 10.30 сати одпочиње напад на упоришта Лопаре и траје све до 15.00 сати, када партизанима успјева под јаком ватром баача и стројница да изврше јуриш и заробе посаду.

У 10.40 сати партизани нападају упориште Кремеш, које се држи до 11.50 сати, када се посада морала повући ка упоришту Радивојевићима, ради велике премоћи партизана.

Након овога партизани нападају упориште Радивојевићи. Ова посада под заповједничтвом надпоручника Боснића и ако непрестано тучена ватром из баача, стројница и пушака успјева да одбије 3 јуриша. Најжешћи напад био је 17.XI. од 00.00 сати до 04.30 сати. У само упориште пало је 18 бомби из баача. 17.XI. о. г. у 11.30 сати успјева једном теклићу да продре у упориште са заповјешћу заповједника бојне, да се посада овог упоришта повуче, што је и успјело заповједнику посаде.

У 12.55 сати одпочиње напад на упориште Сј. Рудник, које се држи до 18.00 сати, када се ова посада повлачи, јер је заповједник посаде био рањен.

Исто тако уследио је једновремени напад на упориште III/6 бојне. Упориште Брезовача због своје слабости буде брзо савладано а посада заробљена.¹

Посада Мачковац након кратке и безизгледне борбе морала се је предати партизанима.

Посада упоришта Кокошињац и Дебело Брдо благовремено се повлачи ка Челићу, да не би била заробљена од партизана.

У 14.20 сати стиже помоћ из Тузле у јачини: један наредник и 30 добровољаца Домдо пуковније и један заставник са 30 домобрана, који посједају положаје код упоришта Површница,

¹ Напад на поменута упоришта су извршиле јединице Шесте источно-босанске бригаде и Први батаљон Сремског НОП одреда. Опширније о томе види док бр. 238, примједбу бр. 4.

да би се спречило напредовање партизанима ка Гор. Тузли. Двоја бојна кола долазе до Радивојевића, али даље не могу због порушених мостова. Ту су борна кола добила јаку ватру. Пошто нису могли извршити задатак враћају се натраг.

Исто тако упућена је помоћ из Челића, 50 добровољаца IV. бојне Домдо пуковније, али пошто су упоришта била савладана, враћа се натраг.

У међувремену прикупљено је лудство 17. сата 8. п.п. и упучено као помоћ опкољеним упориштима. У ту сврху овај сат креће једном колоном под заповједништвом поручника Вимполшека лиево од цесте Површница — Радивојевића² (старим путем) а другом колоном под заговједништвом н. поручника Матковића путем: Површница — Радивојевићи. Јачина десне колоне 60 домобрана и једна борна кола, а лиеве колоне 31 легионар и 23 домобрана.

Десна колона код Дрењака наилази запосједнуте положаје од стране партизана јачине око 300 до 350 људи. Да би се омогућио даљи покрет, вриги се под заштитом ватре из борних кола напад на положај, под заповједништвом наредника Ђака Довртјела и успјева се, да се потисну партизани. Партизани настоје да поново заузму тај положај, али буду одбијени. Да не би ово упориште поново пало у руке партизанима, остављена је посада јачине 41 домобрана. Овим је ослабљена десна колона, те није могла даље продужити кретање ка Радивојевићима.

Лиева колона догире до Смрекове Њиве (7 СИ од Гор. Тузле), гдје буде дочекана јаком ватром и не успјева да продре до упоришта Радивојевића.

Бојна кола такођер због порушених мостова нису могла кренути даље.

Губитци у току овога дана били су: један добровољац погинуо, један домобран теже, а два лакше рањених, један частник и један дочастник, 43 домобрана и 7 добровољаца заробљено.

Губитци партизана: 32 мртва и неутврђен број рањених.

Плиена није било.

Јачина посаде на упориштима била је: Лопаре 1 частник и 26 домобрана, Радивојевићи 1 частник и 60 домобрана, Кремеш 1 дочастник и 20 домобрана, Дријењак³ 1 дочастник и 20 домобрана, Брезовача 1 разводник и 10 добровољаца, Мачковац 1 дочастник и 17 домобрана, Кокошињац 1 дочастник и 14 домобрана, Дебело Брдо 1 дочастник и 17 домобрана.

— Дне 16.XI. о. г. по заповједи 3. п.д. дјелови 8. п.п. имају под сваку цјену се задржати на црти: Површница — Махин Стан — Бусија.

² На карти Радојевићи

³ Вјероватно Дрењак

III/6 бојна, која је у току ноћи 15./16. пребачена из Брчког у Челић, успјела је 16.XI. у 1530 сати поново да овлада упориштем Дебело Брдо. Пред вечер непријатељ са јаким снагама креће ка упориггу и пошто ието није било довољно утврђено, бојна се повлачи назад.

Из Угљевика са 12 темпирних граната тучен је партизански положај Угригов Вис⁴ т. 562 (8 3 Угљевика).

Губитци: 1 домобран теже а 1 домобран лакше рањен.

Губитци непријатељски непознати.

Плиена није било.

— Дне 17.XI. о. г. вршено је развићање и прикупљање података о партизанима.

Посада Радивојевићи по добивеној заповједи повлачи се ка Површници.

Иначе партизани овог дана нису подузимали никакве нападне акције.

— Дне 18.XI. о. г. вршено је развићање и прикупљање података. Ово је било јако отежано због великог сниега. Партизани на својим мјестима, неактивни.

Брзогласна веза у прекиду због великог сниега.

— Дне 19.XI. о. г. вршено развићање и прикупљање података.

— Дне 20.XI. о. г. развићања.

— Дне 21.XI. о. г. у 0800 сати III/6 бојна по заповједи 3 п.п. креће из Челића према јуту, да изврши притисак на партизана. Предњи дјелови ове бојне избијају на црту Шибозица — Вакуф — Мачковац, али на партизана није се нашило. По томе ова бојна враћа се натраг у Челић.

Упућено развићачко оделење од 1 частника и 64 домобрана из Угљевика у правцу Јањара није наишло на партизана. При повратку 2 заостала домобрана буду разоружана од одметника.

— Дне 22.XI. о. г. у току дана вршено је развићање, покрети партизана нису уочени.

Група од 750 четника Требаваца стигла је на преночиште у с. Вражићи (6 3 Челића) под заповједничтвом капетана Јове Прњатовића и попа Димитрија Стефановића, а која треба да судјелује у акцији против партизана. Ови четници стављени су под заповједничтво заповједника 6. п.п. пуковника Ђојића.

— Дне 23.XI. о. г. у току дана вршено је развићање и прикупљање података.

— У вечер издата је заповјед ове дивизије Оп. бр. 2174/ тај за подхват против партизана заповједнику 6. п.п. као заповједнику сјеверне групе и заповједнику 8. п.п. као заповједнику јужне групе. (Прилог бр. 1).

¹ Удригов Вис

У току ноћи 23./24.XI. о. г. од стране партизана извршен је напад на групу од 200 четника, који су без одобрења преночили у с. Лукавици (5 км јужно од Великог Села (7 3 Челића). У овом сукобу четници имају једног мртвог и једног рањеног и 49 заробљених. Партизани имали 3 мртва.⁵

— Дне 24.XI. о. г. у 0800 сати почиње напад против партизана на простору Сј. Рудник угља — Међедник — с. Вукосавци — с. Јабланица и то сјеверна група:

а — Десна колона јачине 700 четника, са исходног положаја Дебело Брдо — с. Обор, са придодатим 2 частника и 20 домобрана.

б — Средња колона јачине 9., 10. сат (без једног вода), 12. и 13. сат III. бојне, свега 313 људи, 4 стројнице и 3 бацача, са исходног положаја Стража — Бјели Камен.

ц — Лиева колона састављена из комбинираниог сата из Угљевика са 2 стројнице, 1 вод 15. сата 6. п.п. и 1 вод 11. сата 6. п.п. Свега 249 људи са 2 стројнице, са исходног положаја Међедник — Брдо.

Десна колона у 1000 сати избила је на Жуново Брдо, одакле није продужила покрет према заповједи, него се у вечер без одобрења вратила у с. Вражић.

Средња колона у 0905 сати избила је предњим дјеловима на Јаштерик, а главнина стиже на Јаиггерик у 11 сати. У 1626 сати предњи дјелови стижу на Дебело Брдо, док главнина остаје у Јаштерику, одакле је отворена ватра из топа 37 >ш. и бацача на партизана, који су посјели Вакуфске косе.

Лиева колона у 1145 сати избија на Жутавку, те продужује надирање и пред вечер избија на Живково Брдо.

Рад десне — четничке колоне, због своје пасивности, уочио је покрет средње колоне, те ова није постигла свој дневни циљ. Заночила је на достигнутој црти.

Јужна група:

а — Десна колона IV/8 бојна са 2 горска топа и 3 бојна кола, са исходног положаја: Бусија — Махин Стан — Површница, надире правцем: Површница — Лопаре и има да избије на црту Брезовача — Пил>уге.

б — Лијева колона III/5 бојне са исходног положаја Површица — Коњуковићи, надире правцем: Површница — Модрашница — Међедник и има да избије на црту Церик — Градина.

ц — 500 четника Мајевце из Тобута надире правцем с. Вукосавци са задатком да избије на црту: Цивин Вис — Вукосавци.

¹ Напад су извршиле јединице Шесте источно-босанске бригаде. Опширније о томе види док. бр. 253.

- Dne 22.II.1944. u toku svega dana vršena je razvidanje, pokreti partizana nisu uočeni.

Grupa od 750 četnika Pravidnom stigla je na preobilicu u s. Vračići /6.2.Čelića/ pod zapovjedništvom kapetana Jov. Trajčevića i popa Dimitrija Stepanovića, a koja treba da nastavlja u pokret protiv partizana. Ovi četnici stavljeni su pod zapovjedništvo zapovjednika G.p.Đ. pukovnika Bojda.

- Dne 23.II.1944. u toku svega dana vršena je razvidanje i prikupljanje podataka.

U večer izšla je u pokret ova divizion Sp.br.2174, taj za podhvata protiv partizana. Ekspediciona grupa 5.p.p. kao zapovjednika sjeverne grupe i zapovjednik 5.p.p. kao zapovjednik južne grupe. /Prilog br.3/.

U toku noći 23./24.II.1944. od strane partizana izvršen je napad na ekspedicionu grupu 5.p.p. koja se nalazila u s. Lukavici /s.Čelića/ kod Velikog Brijuna /7.2.Čelića/. U ovom sukobu četnici imaju jedan mrtvog i jednog ranjenog, 49 zarobljenih, vertizani imali 3 mrtve.

Dne 24.II.1944. u 0800 sati počinje napad protiv partizana na proektoru s. Ruznik ugiba - ~~7.Čelića~~ - s. Vukosavlci - s. Sapljanica i te sjeverne grupe.

a-Desna kolona jačine 700 četnika, sa istočnog položaja Debelo Brdo - s. Ogor, sa pridodatim 2.Častnika i 20 dobrobrana.

b-Desna kolona jačine 9.10. sat /bez jednog voda/, 12. i 13. sat III. bojne, svega 313 ljudi, 4 strojnice i 3 bacača, sa istočnog položaja Strvača - Brijuni kamani.

c-Desna kolona sastavljena iz kombinirano sata iz Ugljevića sa 2 strojnice, 1 vod 13. sata G.p.Đ. i 1 vod 11. sata G.p.Đ. Svega 249 ljudi sa 2 strojnice, sa istočnog položaja Medednik - Brdo.

d-Desna kolona u 1000 sati izšla je na Sunovo Brdo, otkako nije promijenila pokret prema zapovjedni, nako se u večer bez obzora vrtila u s. Vračići.

e-Desna kolona u 0805 sati izšla je prema sjeveru u s. Jastrik, a glavna stiže na Jastrik u 11 sati. U 1626 sati prednji dijelovi sata na Debelo Brdo, dok glavni ostaje u s. Vračiću, odakle je otvorena vatra iz tova 37 mm. i bacača na partizane, koji su posjeli Vukosavke kose.

f-Lieva kolona u 1145 sati izlazi na Lutavku, te preduzima nadiranje i prodor u večer izlazi na Lutavo Brdo.

g-Razvidanje četničke kolone, zbog svoje pasivnosti, učinilo je pokret srednje kolone, te ova nije postigla svoj dnevni cilj - zaroblila je na Kostigantoj orti.

Južna grupa:

a-Desna kolona IV/8 bojna sa 2 goraka topa i 3 bojna kola, sa istočnog položaja: Busija - Matin stan - Povernica, nađire pravcem: Povernica - Lopara i ima da izlazi na ortu Berezovača - Piljuge.

b-Lieva kolona III/5 bojna sa istočnog položaja Povernica - Konjakovići, nađire pravcem: Povernica - Modrašnica - Medednik i ima da izlazi na ortu Cerik - Gradina.

c-500 četnika Majevice iz Tobata nađire pravcem s. Vukosavlci sa zadatkom da izlazi na ortu: Čivin Vija - Vukosavlci.

d-Grupa od 500 četnika ima da zatvori nadiranje partizana u pravcu Lopara na ortu Kosice - Zlatovo - Ploče.

e-Desna pobočnica, jačine jedan sat sa 1 strojnicom i 1 bacačem I bojne, 750 njem. pukovnije, zauzima položaj Bajin Brdo - Dragunovac, sa zadatkom da spriječi/ nadiranje partizana u pravcu: Ploče - Zlatovo.

f-Lieva pobočnica jačine 100 oružničkih i 130 njem. 4. oružničke pukovnije sa Velikih Brijuna ima da nađire pravcem: Velike Brijune - Veliko Bužje, sa zadatkom osiguranje lievog boka rasporeda i po imbijanju na t.460 / 9-JZ Čelića/ spriječava nadiranje partizana ka zapadu.

g-Pričuva I. bojna 750 njem. pukovnije bez jednog sata nalazila se u Tuzli u priprami.

U 1545 izšla je desna kolona na ortu Berezovača - Piljuge, lieva kolona na ortu Cerik - Gradina, a lieva pobočnica na t.460. 500 četnika nalazi se u predjelu Malaševci, a 300 četnika pod zapovjedništvom Trajčevića nalazi se na proektoru: Ploče - Kosa - Zlatovo.

д — Група од 300 четника има да затвори надирање партизана у правцу Лопара на црти Косица — Златово — Плоће.

е — Десна побочница, јачине један сат са 1 стројницом и 1 бацачем I бојне 750 њем. пуковније, заузима положај Бајин Брдо⁶ — Драгановац, са задатком да сприечи надирање партизана у правцу Пожарнице.

ф — Лиева побочница јачина 100 оружничких легионара 4. оружничке пуковније са Великих Њива има да надире правцем: Велике Њиве — Велико Бучје, са задатком осигурање лиевог бока распореда и по избијању на т. 460 (9 ЈЗ Челића) сприечава надирање партизана ка западу.

г — Причува I. бојна 750 њем. пуковније без једног сата налазила се у Тузли у припреми.

У 1545 избила је десна колона на црту Брезовача — Пилуге, лиева колона на црту Церик — Град^{на}, а лиева побочница на т. 460. 500 четника налазе се у предјелу Малешевци, а 300 четника под заповједничтвом Прњатовића налази се на простору: Плоће — Косе⁷ — Златово.

Како је био постигнут добивени задатак и већ се смркло, то је заповјеђено, да се јединице јужне групе задрже на достигнутој црти и преноће у најближим кућама, осигуравши се предходно. У 1025 бојна кола стижу до испред Сј. Рудника угља, али због порушеног моста нису могли даље, те су враћена у Површницу.

Брзогласна веза са јужном групом добра, а са сјеверном врло тешка, јер је ишла преко Тузле — Зворника — Бијел^{ине} — Брчко — заповједно мјесто заповједника ејеверне групе.

У току дана на партизанае није се наишло.

Одмах се одпочело са оправком мостова у правцу Лопара. Губитци 1 домобран рањен.

— Ноћ 24/25. протекла је мирно — без борбе.

— Дне 25.XI. о. г. у 0800 сати настављен је подхват по плану, а у духу издатих заповједи (прилог бр. 2), и то:

Сјеверна група у току овога дана кмала је обрамбену улогу, са задатком да држи линију: Жуново Брдо — Волујак — Живково Брдо и да сприечи одступање партизанима ка сјеверу.

Десна колона ро добивеној заповједи распоређена је на Жуново Брдо, остала је у с. Вражићима.

Средња колона распоређена је на црти: Стара Тузланска цеста — Јаштерик — Волујак.

Лиева колона посјела је Живково Брдо и врши осигурање цесте Челић — Лопаре.

Јужна група у 0800 сати одпочиње наступање, са црте на којој је била заночила и то у двије колоне:

⁶ Бањ Брдо

⁷ Вјероватно Косица

Десна колона наступа правцем: Дебело Брдо т. 423 (Волујак), а са 9. сатом 8. п.п. који остаје у Лопарама да развија у правцу с. Вукосавци и Јабучког.

Лијева колона наступа правцем: с. Лозовина — с. Вакуф — с. Јевтићи.

Обје колоне имају задатак да избију на црту Дебело Брдо — Вакуф (т. 460) — Опггро Брдо и да ухвате десир са сјеверном групом.

Топништво у 0920 сати из Гор. Тузле долази на положај код Површнице, са задатком, да подпомаже рад јужне групе.

Бојна кола остају на Површници, јер због порушених мостова не могу даље.

У 1045 сати, десна колона избија на Дебело Брдо.

У 1215 сати, лијева колона налази се у висини Вакуфа, а у 1305 сати избија на Опггро Брдо и ту долази у везу са четницила Требавског одреда.

У 1520 сати лијева побочница избија на точ. 364 (1 ЈЗ Оштрог Брда).

У 1545 сати долази до подпуног додира сјеверне и јужне групе, али на партизане није се наишло, јер су се исти у току 20., 21. и 23.XI. извукли у правцу истока (у предјел Годуш — Јасеница — Растошница), осим око 300 до 400, који су ноћу 23./24. извршили напад на четнике код с. Лукавице (5 ЈЗ Челића), и ноћу 24./25. отишли из с. Вукосавца у правцу истока, јер четници војводе Керовића нису затворили правац Вукосавци — Прибој.

— Дне 26.XI. о. г. вршена су развијања, успостављање упоришта и повраћај јединица у њихова посадна мјеста.

2. ПОДРУЧЈЕ 6. ПЈЕШАЧКЕ ПУКОВНИЈЕ.

У току мјесеца студенога о. г. једшгице 6. п.п. судјеловале су у подхвату против партизана, као сјеверна група; ток подхвата изнешен је у точ. 1.

3. ПОДРУЧЈЕ 3. ПЈЕШАЧКЕ ПУКОВНИЈЕ.

У току мјесеца студеног јединице 3. п.п. судјелују у слиедећој борби и то:

Ноћу 24./25.XI. о. г. једна група одметника (четника и партизана) јачине око 700 људи под заштитом мрака и покривености тла успјева да опколи упоришта 6. сата П 3 бојне и након једносатне борбе због њихове надмоћности иста буду савладана. домобрани разоружани и пупгени, а 2 частника и 3 дочастника заробљена.

Ова упоришта налазила су се на простору од Шеница Аде до Потока Шипуље дуж цесте Зворник — Бијељина.

Губитци наши 1 домобран лакше рањен, 2 частника и 3 дочастника заробљена.

Губитци непријатеља 4 мртва и 2 теже рањена.

Изгубљено 67 пушака са прибором, 900 набоја, 1 тешка стројница са постолем и прибором, 1 стројосамокрес са прибором, 4 стројопушке са прибором и 3 самокреса.

ИЗКУСТВА

— Током ових акција поново се осјетило да је пад појединих упоришта у врло кратком времену наступио само зато, што није вршено у довољној мјери развијање, нити је на упориштима била заступљена у довољној мјери опреза. Нарочито је ово видљиво у случају 6. сата II/3 бојне. (Подручје 3 пуковније овог извјештаја).

— За акцију опкољавања потребно је располагати са јаким снагама, да би се онемогућило извлачење непријатељу кроз међупростор појединих колона.

— За сигуран, поуздан и точан рад појединих група у оваковим акцијама, потребно је располагати са сигурним везама — најбољом и најсигурнијом везом, круговална веза. Без добрих веза не може се замислити довођење у склад рад група, нити се има свакога момента јасан увид у ситуацију, па се не могу доносити праводобно одговарајуће одлуке.

— Заповједање четницима је готово немогуће, па чак и онда када понуде своју сурадњу, и ако иста од њих није затражена. Осим тога нема се средстава, нити начина да их се присили на точно извршење заповједи, јер се не сматрају истовјетним са домобранским постројбама, нити се могу на њих примјенити домобрански прописи и закони.

НЕДОСТАТЦИ И ГРИЕШКЕ:

Главни недостатци и гриешке изложени су у предходној точки „Изкуства“, те се овдје не износе.

Остало је јављено извјештем за мјесец листопад 1942 године.

ЗАКЉУЧАК:

Ради постојећег примирја није дошло до акције против четника него само против партизана. Стога ово примирје треба и даље одржавати, па макар чинећи и извјестне уступке четницима, као лијечење њихових рањеника у нашим болницама, а који су добили ране у борби против партизана; подпомагати их стреливом, које утроше у борби против партизана и т. д. те да се на тај начин спријечи сурадња између четника и партизана.

Примирје искористити за ојачање упоришта за што бољу обрану, уређење настамби за зимско становање и нарочито за изобразбу јединица у начину четничког ратовања.

**ЗАПОВЈЕДНИК, ПУКОВНИК
(РАДЛ)
Радл**

БР. 231

БОЈНА РЕЛАЦИЈА ДЕВЕТЕ ПЈЕШАЧКЕ ПУКОВНИЈЕ ЗА
ПЕРИОД ОД 1 ДО 31 ОКТОБРА 1942 ГОДИНЕ

**ЗАПОВЈЕДНИЧТВО 9. ПЈЕШ. ПУКОВНИЈЕ
СТОЖЕР**

Оп. Бр. 700/тајно
дне, 10. студеног 1942. године.
Травник

ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ III. ДОМОБРАНСКОГ СБОРА, Глст. —
САРАЈЕВО.
ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ 5. ПЈЕШАЧКЕ ДИВИЗИЈЕ — САРАЈЕВО.

Савезно заповједи заповједничтва III. домобранског сбора, Глст. Оп. Број 190/тајно и заповједничтва 5. пјешачке дивизије Оп. Бр. 7/42. подносим бојну релацију за вријеме од 1. до 31. листопада 1942. године за све јединице 9. пјешачке пуковније, домобранско добровољачке бојне Купрес и осталих дијелова на подручју I. операционе зоне.

А. — ОПЕРАЦИЈЕ И АКЦИЈЕ:

I.X. Започела акција њемачких и наших трупа противу партизана за ослобођење Јајца из Турбета и Д. Вакуфа. 10. сат. 9. п.п. у заједници са једном њемачком и једном хрватском бојном I/15. п.п. заузели положаје партизана на Смету и Гостиљу. Разбијени партизани повукли се са падло преко Божиковца и Смилевце према Јајцу. Посада из Д. Вакуфа заузела положаје с. од Д. Вакуфа к. 714 и d46 заједно са И/15. п.п. и њемачком војском противу надирајућих партизанских снага. Борба се водила читави дан и ноћ, када је успјело нашим снагама одбити непријатеља, који се разбијен почео повлачити у правцу Вин-

ца.¹ Под водством пуковника Шимића поведена акција из Бугојна уз припомоћ 4 бојних кола према Г. Вакуфу и том приликом убијен 1 партизан. Око Купреса врши се израда упорипгта и утврђења. Рањена 2 домобрана. На осталим одсјецима мирно и затишје.

2.X. Наставља се акција чишћења подручја према Јајцу под заповједничтвом Њемаца. 10. сат 9. п.п. остао на Гостиљу као заштитница, а посада из Д. Вакуфа на положајима к. 714 и 846. Осигурање и самовоз, који је ишао из Бугојна према Купресу нападнути од партизана, том приликом погинуло 3 усташе, а 6 рањено. Овом преселицом ишао изванредни опуномоћеник Поглавника пуковник г. Шимић, који је такођер био рањен на два мјеста и то у лијеву руку и лијеву ногу. Рањен је такођер прич. поручник г. Марко Павловић. Теретни самовоз запаљен.² Б.б. линија покидана између Бугојна и Купреса. Упућена јача осигурања и обходње, да се тај пут очисти од партизана. Око Купреса врши се утврђивање. Из Травника упућене јаче опходње према с. Раство, које су дошле у додир са побуњеницима код с. Опаре. Борба се водила читави дан и ноћ, нашто су се партизани повукли према с. Раствоу.³ На осталим одсјецима мирно и затишје.

3.X. Посада у Д. Вакуфу распоређена као заштитница нашим и њемачким трупама које су кренуле у акцију према Јајцу. Код Обораца на к. 908 и 831 воде се огорчене борбе са партизанима, који пружају јаки одпор,- Наши и њемачки губитци на томе мјесту: 15 Њемаца, 5 домобрана, 21 усташа и 2 цивила рањена.⁴ На Бугојно извршен напад код с. Доњићи, Јаклић, Горица и Ћипулић, напад одбијен. Погинуо 1 усташа, а 2 рањена. Од партизана убијено 10. Наше засједе на путу између Травника и Г. Вакуфа код с. Бистро водиле борбу са партизанима од 23 сата до 3,30 сати. На осталим одсјецима мирно и затишје.

4.X. У 2 сата извршили побуњеници напад на стражу код с. Копчић код Бутојна. Напад одбијен, погинуо 1 домобран. Из Бугојна упућено осигурање према Хан Луки ради поправке брзогласне линије. Из Бутојна поведена акција према планини Калин и Рудина, у тој акцији учествовала и бојна кола. Погинуло 2 домобрана и 5 усташа, а нађено 12 убијених партизана.⁵ Током ноћи водиле об-

¹ Борбу је водио Трећи батаљон Друге крајишке бригаде.

⁵ Напад су извршиле јединице Четврте Црногорске НОУ бригаде.

³ Четврта црногорска НОУ бригада

⁴ Исте јединице као и под 3

⁵ Борба је вођена са јединицама Десете херцеговачке НОУ бригаде.

ходње упућене из Травника борбе са партизанлма код е. Трновац, Лисац и Орашац. На осталим одсјецима мирно и затишје.

- 5.X. Напредовање њемачке и наше војске према Јајцу и подручју Јања. Из Д. Вакуфа вршена развијања у правцу подови, Шуљага и Бојна. Из Бугојна вршена развијања испред положаја и у правцу с. Прусац, на томе подручју нађене 22 љешине партизана. Из Дувна кренула преселица усташа према Купресу, наишла на веће групе партизана код с. Шујице и Заноглине, гдје су вођене борбе читави дан, преселица није могла продријети до Купреса па се вратила натраг у Дувно.⁰ На осигурање жељ. пруге фирме „УГАР“ извршен напад којег су домобрани одбили, а побуњеници повукли се према к. 1379 и 1208. На мјесту борбе непријатељ имао 1 мртвог, а на нашој страни рањен 1 домобран.¹ На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 6.X. Њемачке и наше трупе заузеле Јајце. Ухваћен велики плијен. Партизани повукли се у област Јања и даље према ј.з. правцу. Из Д. Вакуфа вршена развијања у правцу Подови, к. 560, Јаблан и Семин. Око Бутојна вршена развијања испред положаја, а према Купресу упућено осигурање. Једна група партизана у јакости од 500 људи извршила напад на наше поставе код с. Бистра. Партизани употријебили бацаче и тешке стројнице. Након кратке и огорчене борбе успјело је партизанима потиснути домобране из њихових постава, а домобрани повукли се у правцу Травника. У тој борби прса употријебљене су такођер и ручне бомбе. У тој борби погинуло 5 домобрана, а 6 рањено. Од партизана погинуло 8, а 11 рањено.⁸ На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 7.X. Из Д. Вакуфа вршена развијања у правцу Јеманлићи, Коренићи и Брезичани. На непријатеља се није наишло. Развијања испред положаја око Купреса и Бутојна. У Травник стигла једна њемачка комбинирана група са 3 борна кола ради појачања домобранске посаде. У Травнику трајао је збиег од 6. о. мј. 19 сати до 7. о. мј. 8,30 сати. На осгалим одсјецима мирно и затишје.
- 8.X. Из Д. Вакуфа упућене редовите обходње у свима правцима. Из Бугојна упућено јаче осигурање на пут према

* Борба је вођена са дијеловима Купрешког батаљона Трећег крајишког НОП одреда.

⁷ Напад је извршио батаљон „Пелагић“ Трећег крајишког НОП одреда.

⁸ Борба је вођена са јединицама Десете херцеговачке НОУ бригаде.

- Кулресу. Брзгласна ликија са Купресом поправљена. Око Купреса врши се утврђивање. У ноћи дошло је до мањег чаркаца са побуњеницима код Купреса. 2. сат и 9. п.п., који су били код с. Бистре и Орашца ј. од Травника заузели нове положаје код с. Ранковићи, Храстовци и Касаповићи. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 9.X. Жељ. пруга од Д. Вакуфа до Винца поправљена уз осигурање из посаде Д. Вакуф. 6. сат 9. п.п. стигао у Догаповце и Винац ради осигурања жељ. пруге. Жељ. пруга од Винца према Јајцу се ужурбано поправља. Из Бугојна врши се акција чишћења према Г. Вакуфу са прикупљеним снагама. У Бугојно стигла 1/15. п.п. Код Купреса мања пушчана чаркања са побуњеницима. Око 2 сата партизанске предстраже нападе на села Г. Вечериска и Засеље (10 и 10,5 км ј.и. од Травника). Ови напади по усташама П. Б. одбијени. Током дана вршена пресељена њемачке и наше војске, које су судјеловале у акцији око Јајца, преко Травника према Лашви. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 10.X. Посада из Д. Вакуфа вршила насилна развијања према Даљан, Попчић, Кош, Коренићи, Ђехајић и Јеманлићи. Наставља се поправак жељ. пруге Винац — Јајце. Наше трупе из Бугојна заузеле и ослободиле Г. Вакуф. У борбама око Г. Вакуфа погинуо 1 усташа, а 3 рањена. Мањи напад на положаје пред самим Травником одбиле посаде, а побуњеници повукли се у ј. правцу од Травника за којима су упућене одмах јача потјерна одјељења.⁹ На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 11.X. Из Д. Вакуфа упућен један вод 18. сата 9. п.п. за осигурање жељ. пруге у Бабино Село. Жељ. пруга између Винца и Јајца поправља се ужурбано. Партизани групишу се на подручју Јања, а своје рањенике око 220 упутили преко планине Виторог према Гламочу. Поправљен пут и мостови између Бугојна и Г. Вакуфа. Код Г. Вакуфа вођене мање борбе са партизанима. У задња три дана рањено у борбама око Г. Вакуфа 10 усташа, а 2 партизана ухваћена жива. Код Купреса мања пушчана чаркања са побуњеницима. 2 мања напада на Дувно одбита. У подручју ј. од Травника партизани по околним селима врше пљачку хране и стоке. Око 4 сата напали су четници са Јањичког Врха на с. Граховчићи код Травника. Напад по мјештанима одбијен и 1 четник убијен. Током дана вршене пресељене њемачке и наше војске од Д. Вакуфа према Лашви. У Травник стигле избјеглице

" Јединице Пете црногорске НОУ бригаде

из котара Прозор које бјеже испред четника у саставу талијанске војске. На осталим одсјецима мирно и затишје.

- 12.X. Наставља се поправак жељ. пруге и б.б. линије Винац — Јајце. Код Г. Вакуфа мања чаркања са побуњеницма.¹⁰ Из Д. Вакуфа и Бугојна разаслате обходње и насилна развијања. Из Травника упућена јаћа одјељења у насилно развијање правцем према с. Пећине, гдје су се појавили партизани у јакости од 200 људи.¹¹ Током дана допремљено је у Травник 2 рањена домобрана, 1 усташа и 1 цивил. Вршене преселице њемачке и наше војске из Д. Вакуфа и Турбета према Лашви и Сарајеву. У Травнику строга приправност. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 13.X. Поведена акција према партизанима на јужном подручју од Травника под водством пуковника г. Шрама са посадама из Травника, Комара, Обораца, Д. Вакуфа, Бутојна, Г. Вакуфа и Бусоваче. Код села Зубићи и Опаре, а тако исто и код с. Јагодићи наишле трупе на јаки одпор партизана. У тим борбама погинуо 1 усташа, рањено 11 усташа, међу њима усташки бојник Судар, 3 домобрана и 2 цивила.¹² Тога дана пребацила се једна група партизана у јакости око 450 људи између Турбета и Травника преко села Пакларева на планину Влашић и напали наше посаде на Девичанима, гдје су заробили 1 частника и 11 домобрана. Тако исто напали скоро у исто вријеме на нашу посаду на Краљичиним водама, која је пружила одпор, али пред надмоћном снагом партизана морала се повучи, ту је заробљено 7 домобрана.¹³ Из Купреса послат 1 сат за осигурање пута према Дувну. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 14.X. Код тунела у близини Бравница припуцали побуњеници на раднике, који оправљају жељ. пруту. Партизани поновно заузели косе и гребене на лијевој страни р. Врбаса. Код Купреса мања пушчана чаркања са одметницима. Партизани са Влашић планине стигли у православна села Лужница и Шишава, гдје се задржавају и наговарају народ да приступи к њима. У Травнику строга приправност. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 15.X. У Д. Вакуфу извршена преустројба на положајима по 18. сату 9. п.п. и 1/15. п.п. 13. посадни сат из Бутојна упућен привремено у Г. Вакуф док се тамошња посада од мили-

¹⁰ Зјаметски батаљон Трећег крајишког НОП одреда

¹¹ Борба је вођена са јединицама Пете црногорске НОУ бригаде.

¹² Пета црногорска НОУ бригада

¹³ Исте јединице као под 12

ционера и усташа не попуни за што ће требати 4 дана. Код Г. Вакуфа мјестимично пушчана чаркања са побуњеницима, а тако исто и код Купреса. Партизани на планини Влашић продрли до села Мудрике и Витовље. Из Травника поведена акција под заповједничтвом подпуковника г. Шрама противу партизана на Влашић планини. Партизани повукли се према сјеверу. Код с. Мудрике дошло је до сукоба са партизанима, који су се повукли. 2 партизана ухваћена. 9. сат 9. п.п. пребачен из Касаповића и Ранковића у Турбе за осигурање Турбета. У Травнику приправност. Јучер, дне 14. о. мј. стигао у Травник генерал г. Лукић и Главар стожера пуковник г. Ванер. На осталим одсјецима мирно и затишје.

- 16.X. Код Г. Вакуфа мања пушчана чаркања са партизанима. Ниемци врше пресељење припадника њемачке народне скупине из Јајца у Њемачку. Из Бугојна упућене обходње у насилна развијања према планини Калини. Код Купреса примјећене партизанске групе у с. Растичеву, које су растјеране топовском ватром. Партизани заузели с. Коричане и дјеломично исто попалили, посада са Коричана повукла се преко Витовља према Јајцу. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 17.X. Из Д. Вакуфа упућене обходње у насилна развијања, а тако исто и из Бугојна. Код Г. Вакуфа мања пушчана чаркања са партизанима. Јаче групе партизана дошле у с. Туралићи и Божићи. Противу њих упућене јаће обходње у насилно развијање из Травника. Око Травника врши се ужурбано утврђивање. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 18.X. Код Купреса мања пушчана чаркања са побуњеницима. Из Купреса упућен 1 сат милиционера према Копривници, за осигурање сјече дрва. Партизани с. Шишаве и Лужнице кренули у села Поугарја, гдје врше пљачку. Против њих пошао 10. сат 9. п.п. са Смента да их омете у њихвој накани. Из Травника упућене обходње у насилно развијање у јужном правцу од Травника 2 домобрана рањена. Током ноћи и дана вршене преселице њемачке војске у правцу Турбе и Д. Вакуф. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 19.X. Код Д. Вакуфа, Бугојна и Г. Вакуфа вршена насилна развијања. 13. посадни сат повраћен из Г. Вакуфа опет натраг у Бугојно. Жељ. пруга Д. Вакуф — Јајце као и б.б. линија поправљена и саобраћај успостављен. Из Купреса послато осигурање према Копривници за сјећу шуме. Из Травника упућене јаће обходње у насилна развијања

- према с. Туралићи и Божићи нијесу наишле на партизане. Током ноћи и дана вршене преселиде њемачке и наше војске у правцу Турбе и Д. Вакуф. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 20.X. Око Д. Вакуфа и Бугојна вршена насилна развиђаша. Из Купреса поведена акција према с. Вуковско са I. усташком бојном. Из Травника поведена акција према Влашић планини и код Харамбашине воде наишли на партизанске засједе. Услијед густе магле морале се трупе повући натраг у Травник. Вршене преселице наше и њемачке војске у правцу Турбе и Д. Вакуф П/15. п.п. повућена по заповједи Ниемаца из Травника у Турбе, а 1/15. п.п. из Бугојна у Д. Вакуф. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 21.X. Из Д. Вакуфа вршена развиђања у правцу Вучинца и с. Кошћана. Код Бугојна вршена развиђања испред положаја. Из Купреса стигле наше трупе до Шујице, путем наишле на мањи одпор побуњеника. Губитака на нашој страни није било. Вршене преселице наше и њемачке војске према Турбету и Д. Вакуфу. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 22.X. Из Д. Вакуфа вршена насилна развиђања уз р. Семешницу до Декала. Код Бугојна вршена развиђања испред положаја. Посада из Купреса задржала се тај дан у Шујици. Код жељ. постаје Голеш пребацила се једна група партизана према јуту, који се повлаће испред њемачких и наших трупа, које су започеле чишћење подручја с. од Турбета. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 23.X. Око Д. Вакуфа и Бугојна вршена редовита развиђања. У Купрес повратила се посада која је била у акцији код Шујице без губитака. Из заробљеништва партизана побјегао прич. поручник г. Реља и према његовом изказу партизани у јакости 450—500 људи пребацили се у јужно подручје Травника испред њемачких и наших трупа, које су започеле акцију чишћења с. од Турбета. У подручје Поутарја продрли четници групе Гешановић, који пљачкају католичка и муслиманска села. Подузете су мјере да се то спријечи. Вршене преселице њемачке и наше војске у Турбе и Д. Вакуф, гдје се спремају за акцију чишћења подручја Јања и околине Јајца. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 24.X. Из Д. Вакуфа вршена насилна развиђања у правцу Новог села, Ораховљана и Санцака. Око Бугојна и Г. Вакуфа разаслате обходње испред положаја. Из Травника упућене обходње у правцу Витез — Крушница — Звијезда — Дубоко — Зубићи — Ранковићи — Травник наишла на мању партизанску стражу код с. Зубићи на коју је

- отворила ватру и исту растјерала. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 25.X. Око Д. Вакуфа и Бугојна ништа од значаја. Код Куггреса примјећене веће групе партизана у кретању Великом Плазеницом, на које је отворена топничка ватра из Купреса и исте растјерала. У с. Пећике дошла група око 200 партизана, из Травника и Турбета упућене јаће опходње нијесу наишле на побуњенике, јер су се исти повукли у западном правцу од с. Пећина. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 26.X. Из Бутојна упућено осигурање према Подовима ради сјеће шуме. Њемачке и наше трупе у акцији према Језеру од Јајца наишле на јаћи одпор партизана. Партизани имали код Језера 47 мртвих, а од Ниемаца рањено 8 људи.¹⁴ Код Купреса примјећене веће групе партизана, како се из подручја Јања пребацују у правцу Гламоча. Партизанске банде које су биле око Крезлука пребациле се преко Радаљ планине и жељ. пруте Голеш — Комар гдје су поставиле засједу и порушиле пруту. Влак који је наишао око 1 сат искочио из трачница. Погинуо стројовођа, а рањено 5 Ниемаца, 2 домобрана и ложач. Партизани запалили потом влак натоварен сијеном и сламом и изгорило 8 вагона. Из Травника упућено одмах једно јаче одјељење домобрана у помоћ и којима је успјело растјерати партизане.¹⁵ На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 27.X. Из Д. Вакуфа упућене опходње у развијање, а тако исто и из Бутојна. Код Голеша и Комара врши се ужурбано поправак жељ. пруте и б. б. линије уз осигурање домобрана упућених из Травника. За вријеме рада партизани су кроз читави дан припуцавали на осигурање домобрана и раднике, који су поправљали жељ. пругу и подизали срушени строј. У веће поправљена жељ. прута и саобраћај успостављен. У Травнику строга приправност. У Травник стигао генерал г. Лукић. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 28.X. Из Д. Вакуфа вршена насилна развијања у правцу Кошћана, Подова и Шуљаге. На партизане није се наишло. Из Бугојна упућено осигурање за сјећу шуме. У Бутојно стигла три сата црне легије из Купреса, који су прекрстарили подручје Подови. Из Травника упућене јаке опходње у правцу Мравинца к. 1394 на побуњенике нијесу наишли, исти се повукли према планини Калин, Рудина и Радован. На осталим одсјецима мирно и затишје.

¹⁴ Борба је вођена са јединицама Трећег крајишког НОП одреда.

¹⁵ Диверзију на пругу је вршио Четврти и Пети батаљон Пете црногорске бригаде. Види том IV, књ. 7, док. бр. 168.

- 29.X. У селу Јаблан код Д. Вакуфа дошла мања група побунџеника и одвела 4 сељака. Упућена јаћа обходња из Д. Вакуфа према с. Јаблан и с. Слатина, вратила се истог дана без резултата. Из Травника упућене јаке обходње у подручје ј. од Травника нијесу наишле на партизанае, али су на лицу мјеста дознале и утврдиле да се партизани у великом броју налазе око села Јагодићи, Растова и Шебешића. Генерал г. Лукић одпутовао из Травника у Сарајево. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 30.X. Поведена акција у сврху претреса и чишћења подручја јужно од Травника под заповједничтвом пуковника г. Шрама. У тој акцији судјеловале посаде из Травника, Турбета, Комара, Обораца, и Д. Вакуфа уз припомоћ 300 бораца 1. домобранске добровољачке пуковније из Травника. На непријатеља наишла је само посада из Травника код с. Дубоко и Бистра. Ватром из баача и стројница партизани су растјерани. Партизани повукли се у правцу планине Вранице. Наше трупе вратиле се још истог дана око 21 сат у своје посаде. У Травник допремљено мртво тијело прич. поручника Бркић Јурислава из 1/8. п. п. и 9 рањених домобрана, који су рањени у борбама око Шипова, у Сарајево одпремљено 8 рањених Ниемаца. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 31.X. Код Купреса вршена насилна развијања према селима Отиновци, Куте, Брда и Рилић. На непријатеља није се наишло. На с. з. подручју у планини Влашић од Травника четници групе Тешановић наоружали православне сељаке у с. Лужница и Шишава и постројили једну четничку чету и врше пљачку околних католичких и муслиманских сељака. Из Травника разаслате обходње у с. и ј. правцу. На осталим одсјецима мирно и затишје.

Б. — ИСКУСТВА

1. Са овом сада расположивом момчади, која је већ једанпут бацила оружје и преживјела једно расуло државе, а ни најмање свијестна Хрватства врло је тешко получить неке веће успјехе у борби против побуњеника-комуниста, који су ријешени на успјех или смрт, а располажу са јаком промичбом изван и унутар државе.
2. Људство треба у подпуности опремити бољим и јаћим оружјем, одјећом и обућом те рубљем. Људство треба подврћи обуци и завођењу реда, стеге и освјежавања војничког знања и Хрватске свијести. Пошто је људство већим дијелом разбацано по положајима и малобројно, немогуће је то систематски провести.

3. У колико је момчад везана стално за положаје и изложена побуњеничким нападајима осјећа се подређена, па жели више пута прећи у офанзиву што се најбоље огледа у овом мјесецу, гдје су на појединим одсјецима ове зоне под водством добрих частника дали све од себе, и ако су побуњеници-партизани били многобројнији, добро наоружани и вођени добрим водством.
4. Побуњеници-партизани, који су дошли из ј. и. правца заједно са домашим побуњеницима држали су за сигурно, да ће ћитави овај крај моћи просто прегазити, што им није успјело, како се то види из предње бојне релације.
5. Милиционере и мјештани добровољце при акцијама и одбрани појединих мјеста против побуњеника, треба ставити подпуно под домобранске законе и против огријеигител>а предузети најстрожије законске мјере.
6. Развићању пригодом обходњи треба посветити особито точну пажњу, не се ослањати на исказе мјепггана и сел>ака.
7. Осигурања и заштиту треба темељити на добром развићању и заузимањем згодних и подесних положаја које треба добро утврдити.
8. Настојати непрекидно владати доминантним односно истакнутим тачкама, гребенима планина и шума.
9. Нападати увјек енергично, дрско и одлучно. Сваки напад по могућству помагати ватром стројница, стројопушака, бацача и топова. Битно је да су побуњеничке банде у великом страху и велике кукавице, те напуштају положаје чим виде пред собом и према себи добру и одлучну војску, а чим осјете код војске колебање постају дрски и прелазе у нападаје.
10. Чишћење земљишга побуњеника вршити начелно заокруживањем, а избјегавати широке фронтове, који се лако пробијају и цијепају. А у колико се ради широким фронтом, надирати т. ј. напредовати доминантним гредама и никако користити попријеке правце. У одбрани имати одлучности и хладнокрвности, а нарочито старјешинство.
11. У последње вриеме, доласком црногорско-србијанских-партизанских 7—8 бригада у јакости 8—9 тисућа људи у ове крајеве, а појачани домаћим побуњеницима-партизанима из подручја Јања, Ливна и Динаре, спојили се са побуњеницима-партизанима из планине Грмеч броје данас око 15 тисућа бораца. Овако јаки подузимају концентричне нападе на поједина мјеста у којима су мале и малобројне наше посаде или их уопће нема, те им редовито успјева заузети мјеста, опљачкати и повући се у планине и шуме. У појединим заузетим мјестима одржавају састанке са мјешташша и држе им предавања о комунизму. Одузимају

народну храну и стоку за своју прехрану. Истакнуте особе усташком покрету, усташе и домобранске частнике стрељају, дочим домобране против којих нема каквих притужаба пуштају својим кућама са подуком да се више не јављају у Хрватску војску.

Ц. НЕДОСТАТЦИ И ГРИЈЕШКЕ.

1. ЈБудство сатова недовољно одјевено и обућено, слабо, та-корекућ никако национално одгојено, старјешине, а пого-тово дочастници малобројни и већим дијелом слабо подучени и недовољно свијесни дужности војничког позива и недо-вољно енергични.
2. Момчад тешком службом и слабом храном исцрпљена и за веће штрапаце неспособна.
3. Види под Б/3.
4. Види под Б/4.
5. Талијанска војна заповједничтва не пружају довољно по-моћи и особну заштити нашем становништву, које је изло-жено разним насиљима партизана и назови-четницима, који чак у талијанској зони су подпомогнути од стране Италијана.

Д. ВЛАСТИТИ И ПРОТИВНИЧКИ ГУБИТЦИ.

Домобрана, усташа, мјештана и милиционера, Ниемаца, четни-ка и побуњеника-партизана.

	Домобрана	Усташа	Мјештана и милиц.	Ниемаца	Четника	Побуњеника Партизана	Свега	Опаска
Погинуло	9	11	1	—	1	101	123	
Рањено	34	54	6	30	—	231	261	
Нестало	19	—	4	—	—	—	23	
Ухичено	—	—	—	—	—	—	—	
Заробљено	—	—	—	—	—	4	4	

ОПАСКА: У пригибу достављају се изкази мртвих, рањених и несталих у борбама овога мјесеца као и ранијих мјесеци и то

17 набоја за бацач 240 за пушку и 3 набоја за стројосамокрес. У 17.20 одређен је повратак сата у Травник преко села Пакларева и у Травник сат је стигао у 22 сата. Истога дана прије подне са часницима 6 и 8 сата обишао сам поставе за одбрану јужно и западно од Травника.

3) Дне 16. X. бојна у строгој приправности. Прије подне обишао сам са часницима поставе сјеверно и источно од Травника.

4) Дне 17. X. бојна у строгој приправности. Извршено је по дјеловима купање и разкуживање одјела војника 5 и 6 сата.

5) Дне 18. X. бојна у строгој приправности. У 22.30 сати добивена је брзогласна заповијед од часника за везу потпуковника Метикоша да се бојна дне 19. X. крене у Турбе гдје да буде у 11 сати.

6) Дне 19. X. услијед јаке кише извршен је покрет бојне из Травника до Турбета преселицом. По доласку у Турбе, бојна је смјештена у колонији гдје је одређено мјесто становања.

7) Дне 20. X. бојна у строгој приправности. Вршено је снабдевање бојне храном за 5 дана.

8) Дне 21. X. бојна у строгој приправности. Уређивање опреме и чишћење оруђа.

9) Дне 22. X. бојна у строгој приправности. Киша и снијег.

10) Дне 23. X. бојна у строгој приправности. У 17 сати наређен је покрет бојне од Турбета преко с. Крезлук — Јајце до с. Заскопље и да се одреде 2 вода као заштита топничтва.

11) Дне 24. X. у 7.30 сати покрет бојне у саставу I. Њемачког батаљона 738 пуковније правцем с. Караула с. Крезлук — Јајце — с. Заскопље гдје је бојна стигла у 20 сати. Смештај бојне по зградама врло слаб.

12) Дне 25. X. у 5.15 добивена је заповијед да се покрет одмах у току ноћи настави у правцу с. Језеро и то 1 сат да се додијели 3. њемачком сату, а остатак бојне, да се стави на расположење заповједнику II. њемачке бојне, подпуковнику ШиИеи у с. Шарићи. Упућен је одмах 6 сат у састав 3 њемачког сата а са остатком бојне кренуо сам у село Шарићи, гдје нисам нашао никога а по изјави сељака у току ноћи војска кроз село уопће није пролазила. Продужио сам покрет даље на погодном мјесту и задржао остатак бојне на к. 804, одакле сам одмах упутио обходње у правцу с. Шарићи и на Ћусине да пронађем II. њемачку бојну. Обходња вратила се око 9 сати без резултата. Одмах сам упутио патролу у Јајце и стожер Њем. пуков. да сазна нешто о II. њем. бојној. Ова обходња вратила се у 14.30 сати са наређењем да кренем у с. Језеро. Наредио сам покрет и стигао у Језеро у 17. сати гдје се установило да сам у ноћи добио погрешну заповјед.

13) Дне 26. X. у 9 сати наређен је даље покрет према Варцар Вакуфу с тим да се код слова „а“ (први) од с. Мајдан скрене лијево и бојна заузме припремни постав према југозападу десно од с. Шибово, па лијево до Суходола. 6. сат и надаље остаје у саставу 3. њем. сата. На припремни положај стигао сам у 15. сати и ухватио спој лијево са стожером I. њем. бојне и I њемачким сатом десно са 3. њем. сатом. Наредио сам осигурање и осматрање.

14) Дне 27. X. у 2.45 сати добио сам заповјед да се бојна у 5 сати крене са припремног положаја најкраћим путем у свом правцу за с. Драгнић 8 км. јужно од Шипова. Бојна без 6 сата кренула је у одређено вријеме и у Драгнић стигла истога дана у 17 сати без борбе са побуњеницима. У с. Драгнићу наређено је да 5. сат остаје у селу с тим да осигура мост преко р. Пливе а 8 сат да се смести у с. Плива. Приликом пролаза 8 сата преко р. Пливе, побуњеници отворили су ватру са брда Шиљате Грете (Драгнић Подови) на 3. њемачки сат у ком саставу је био наш 6 сат, као и наш 8 сат. Одмах је отворена ватра на побуњенике којом је приликом испаљено из бацача 80 мм 19 набоја, из стројница 600 набоја, из пушака 653 набоја и 4 мале бомбе бацача 40. Губитака није било.

15) Дне 28. X. 6 сат и надаље у саставу 3. њем. сата на поставима, гдје се водила цијели дан борба, којом приликом је утрошено 2.185 стројопушчаних и пуцгчаних набоја. Ову борбу потпомагао је и 8 сат ватром из бацача и стројница и утрошио 32 набоја за бацач 80 мм и 1742 набоја за стројницу. Губитака није било.

16) Дне 29. X. у 14 сати бојна је у саставу I. њемачке бојне кренула из с. Драгнића у правцу с. Васићи. За вријеме покрета у 17.30 сати јужно од Луње Главе примљена је заповијед да се бојна издвоји из састава I. њемачке бојне и крене с. Дошлови, гдје да се јави подпук. \Уиллеи у чији је састав удијељена. Продужио сам покрет и дошао у састав II. њемачке бојне у 18.45 сати. У селу Дошлови бојна је преноћила.

17) Дне 30. X. бојна је у саставу II. њем. бојне кренула из с. Дошлови правцем с. Тегетија — с. Васићи — к. 972 — к. 1111, па потом шумском пругом к. 1096 — 1220 — к. 1250 — к. 1170 — к. 1227 — к. 1314. Између к. 1227 и к. 1314 од стране побуњеника отворена је слаба ватра и побуњеници су одмах отступили. На побуњенике је отворена ватра и утрошено 650 набоја. Код к. 1314 пронађен је штаб 4. партизанске бригаде и заплијењена извјесна количина оружја, ручна апотека, писмохрана и неколико писаћих стројева. Колики и какав плијен оружја је био није ми познато јер Хрватска војска није имала приступа плијену. Даљни покрет групе према дневном циљу ка с. Тодорићи изгледа да је био немогућ, јер се није могао пронаћи пут

осим пруга уназад. Стаза која од пруге води сјевероистоку и којом је кренуо на челу групе подпуковник У/илле, завела је групу у једну врло дубоку вртачу из које није било другог излаза него повратак јер је у то вријеме пала и ноћ. Извлачење свих дјелова било је врло напорно особито из разлога, што се није кренуло челом назад, него су прво излазиле њемачке сатније које су биле унапред па потом наша бојна и горска битница. Све ово трајало је до 22 сата. Заповиједник групе наредио је одмор до 23 сата, али пошто није могао добити спој са својом пуковнијом, одмор је трајао до 2.30 сати, када је добивену круговална веза. За даљи покрет добивена заповијед у 3.30 сати и група кренула је натраг истим правцем којим је дошла. У 14 сати, група је стигла на простор јужно од Луње Главе гдје је наређен одмор, а потом се ту и задржала. Бојни наређено је да одреди један вод пјешадије, један вод баџача и један вод стројница као појачање 6 њем. сата за осигурање на Луњи Глави. У току ноћи ови осигуравајући дјелови Имали су борбу са одметницима којом приликом је утрошено 421 набој за стројнице и 986 набоја за пушку. Осим тога за осигурање табора одређен је један рој са једном стројницом на јужној страни а један рој на сјеверној страни табора. Ови дјелови нису имали борбе са побуњеницима. На томе мјесту бојна је остала 31. X. и преноћила.

18) Дне 1. XI. у 16 сати, наређен је покрет бојне заједно са Њемцима са мјеста преноћишта према с. Драгнићу и потом даље с. Шипово с. Језеро у Јајце, гдје је бојна стигла 2. XI. у 6.30 сати. Послије тако напорног кретања у току 30 и 31 X. и 1. XI. када је бојна приспела у Јајце, није јој било одређено мјесто становања као што је то било уређено за Њемачку војску, веч је часник за везу подпуковник Метикош, упученом часнику бојне при долазку у Јајце саопћио, да се бојна смести на десној обали р. Пливе, гдје нађе мјесто. Сматрам да је часник за везу имао времена и могућности да заповједи спћини или редарству да се одреде просторије за смјештај војске а не да војници послвије толиких напора чекају на киши и влази на размјештај. За први смјештај одмах сам наредио да се пробуди власници кавана и гостиона код моста на десној обали р. Пливе, гдје је потом привремено смјештена бојна. Истовремено позвао сам и редарство и наредио да се одмах пронађу примјерне просторије за смјештај бојне, али свеједно се на ове станове чекало сат и пол, када сам добио просторије у кантини творнице и једну бараку. Наредио сам одмор — спавање. Исто дана т. ј. 2. XI. за 15. сати потпуковник Метикош наредио је преглед бојне. У колико је имао на то право неznam, јер бојна није била под његовим заповједничтвом, већ је он био само часник за везу. У колико је бојна била под његовим заповијед-

ничтвом, што искључује то, да се никада за бојну није старао нити смо га икад видјели на положају, било би боље да се је при долазку у Јајце постарао за примјеран смјештај бојне гдје би се могли војници током 2. XI. одморити послије толиких напора, јер ако се тражи од војника напори потребно је дати и заслужени одмор.

19) Дне 3. XI. наређен покрет бојне у саставу II. њем. бојне од Јајца до Доњег Вакуфа. Полазак у 7.30, долазак у 18. сати.

20) Дне 4. XI. покрет бојне од Доњег Вакуфа до Турбета. Полазак у 8 долазак у 16.30 сати. Бојна смјештена у баракe инд. дрва и додијељена I. њем. бојни.

21) Дне 5. XI. покрет од Турбета до Бусоваче. Полазак у 7, долазак 16.15 сати. Умор код војника велики. Велики број војника са рањеним ногама од ципела. Стока преморена и нажуљена од самара. Смјештај у Бусовачи у табору.

22) Дне 6. XI. покрет од Бусоваче до Кисељака. Полазак у 7 долазак у 15 сати. Умор код људства и стоке велики. Смјештај у зградама добар.

23) Дне 7 XI. покрет од Кисељака до Илице. Полазак у 7 долазак у 13 сати. Јака киша цијелог пута. Војници потпуно покисли. Замор код људства и стоке велики. Бојна смјештена у бившем хотелу Дубровник.

24) Дне 8 XI. бојна у Илици. Чишћење и сушење оруђа и опреме. Поподне покус мимохода.¹

25) Дне 9 XI. полазак из Илице у 7 сати на Ченгић Вилу гдје су биле постројене све јединице које су судјеловале у подхвату за Јајце, одржан говор заповједника њемачке и хрватске дивизије па потом полазак за Сарајево, гдје је био свечан улазак ослободиоца Јајца са мимоходом. Па завршеном мимоходу бојна је смјештена у војарни „Јајце“.

26) Дне 10 XI. бојна у Сарајеву. Замјена рубља и издавање мазде² војницима. Изузимање хране и осталих потреба за даљни покрет.

27) Предлога за одликовања нема.

28) За господарски уред пуковније прилаже се изказ утрошеног стрељива.

У. 3. Заповједника
надсатник Горичник
Горичник

¹ Смотра

¹ Издавање следовања хране

ДНЕВНИ ИЗВЈЕШТАЈ 714 ЊЕМАЧКЕ ПЈЕШАДИСКЕ ДИВИЗИЈЕ ЗА 21 НОВЕМБАР 18² ГОДИНЕ¹

ПРЕПИС

Телеграм ХЦРХВ 1415 21. 11. 42. 0100
Немачком опуномоћеном Генералу у Хрватској
Важи за Команданта немачких трупа у Хрватској.
718. пешад. дивизију

Дневни извештај 21. 11. 42.

1а Појачана делатност устаника у простору Ј.З. од Бања Луке и Ј.З. од Приједора. Наместо досадањег начина борбе, избегавања немачких и надмоћнијих снага, наступила је потврђена жеља за нападима из чега се може закључити да постоје јаче формиране јединице са одређеним нападачким намерама. Због скоро потпуне несташнице у сопственим покретним резервама, немогуће је активно сузбијање већих јединица устаника. Борбена снага и расположење за акцију хрватских јединица и даље попуштају услед непотпуног снабдевања и наступајућег погоршања времена.

16 1) Група Thomas (10. чета, 1 вод 11. чете 721 гренад. пука, делови 1. чете 202 тенк. пука, пионирска чета 714). У продору од Кадине Воде (19. км Ј.З. од Бања Луке) на Ситницу уз подршку ваздухопловства, сломљен јачи непријатељски отпор (око 200 устаника) на котама 963—889—943 (8,6 одн. 5 км северно од Ситнице). Од 15 камиона 10 спашено, 5 уништено непријатељским дејством.² Нападом тенкова разбијене непријатељске колоне у Ситници са тешким губитцима. Установљено 50 мртвих непријатеља, сопствени губитци: 7 рањених, 1 нестало. У борбама 19.11. избројано 3 мртвих непријатеља, 1 нестало гренађер мртав. Упориште Ситницу са немачком посадом (4 подофицира 34 војника) и око 900 Хрвата, у ноћи 20.11., заузели устаници.³ Поред, још неустановљеног, пешадиског оружја, 4 топа у рукама усташка (Затварачи наводно уклоњени). Од хрватских трупа до сада прикупљено у Санском Мосту 2 официра, 105 подоф. и домобрана са пушкама и 2 лака пушко-штралџеза. У Кадиној Води (13. км Ј.З. од Бања Луке) 50 подоф. и домобрана, у Крупи (18. км Ј.З. од Бања Луке) 27 подоф. и домобрана. По досадањим искуствима из Јајца, Кључа и Бихаћа

¹ Оригинал је писан на њемачком језику.

² Напад је извршила Прва чета Првог батаљона Четврте крајишке НОУ бригаде. Види док. бр. 61.

³ О борбама за ослобођење Ситнице види док. бр. 63, 67 и 103.

треба рачунати са даљим повлачењем хрватских трупа. Од немачке посаде нестали 3 подоф. и 30 војника.

2.) Група Приједор

Поновни оштри непријатељски напади на линију осигурања у отсеку Марини. (10 км Ј.З. од Приједора) делимично у борби из близа одбијени. Избројано 34 мртва непријатеља, пала 2 Хрвата и 6 рањено. У нападу освојени непријатељски положаји на коти 291 (12 км Ј.З. од Приједора). Касније под обновљеним непријатељским притиском напуштен од 3. планинске бригаде. 7 мртвих непријатеља. Напад IV. батаљ. 3. планин. бригаде од Југовца на Гл. Караулиште (7 одн. 9 км западно од Приједора), борба са око 300 устаника. 38 мртвих непријатеља избројано, 6 Хрвата рањено, 1 нестало. Сопствени напад са положаја јужно од Санског Моста на Врхпоље (13 км југоисточно од Санског Моста) краткотрајни борбени додири са непријатељем. Избројано 3 мртва непријатеља, заплешено 4 пушке, 1 италиј. тешки митраљез, делови опреме.⁴

3. План. бригада

Напад са I и III батаљоном са запада, уз подршку ваздухопловства против упорног непријатељског отпора и достигнута огшта линија северна ивица Сукача — Јешева — Стражбеница 313 — Булина Гл. 307 (8 до 10 км И[сточно] од Бос. Новог). Избројано 277 мртвих непријатеља. Заплешено 12 пушака, 1 пипгољ, 2500 метака. 2 Хрвата погинула, 5 рањено.⁵

4.) 2. Планин. бригада. Напад у простору Беговићи (6 км Ј.Ј.И. од Бос. Новог) са краткотрајним борбеним додиром са слабијим групама устаника. Установљено 3 мртва непријатеља, вероватни даљи губитци. При акцији чишћења у простору Уметића (10 км СЗ од Костајнице) изненађено око 150 устаника на биваку. Избројано 93 мртвих непријатеља, вероватни многобројни рањеници. Погинуо 1 Хрват, 3 рањена. Заплешено оружје, муниција, опрема и храна.

5.) Штао (за нар. употребу) Хуве

Непријатељска извиђачка делатност са обе стране јужне пруге у отсеку Шаш (11 км југоисточно од Суње) — Лекеник (15 км сјеверо-западно од Сиска) установљена. на осталим отсецима пруге мирно.

6.) Ваздухопловство

И поред неповољне временске ситуације, извиђачка делатност у простору Бања Лука — Ситница. Бомбардовање коте 963 (8 км северно од Ситнице) и Ситнице као и непријатељска

⁴ Борба је вођена са дијеловима Пете крајишке (козарске) НОУ бригаде. Види док. бр. 66.

⁵ Борбу су водиле јединице Шесте крајишке НОУ бригаде. Види док. бр. 66.

гругшсања у простору Умичевићи (8 км јужно од Бос. Новог) са осматраним дејством.

II.

1/2. 1. артиљ. одељење 61 од Бос. Новог за Бања Луку. Пионир. чета 714 од Бос. Градишке 1 вод 11. чета 721 гренад. пука Бања Лука, прикључени групи Тћотаз.

714. пеш. дивизија Одел. Ia

0250

За тачност преписа
потпис нечитак
капет.

21/X1 14 ч. параф нечитак

БР. 234

БОЈНА РЕЛАЦИЈА ТРЕЋЕГ ДОМОБРАНСКОГ ЗБОРА ЗА
МЈЕСЕЦ НОВЕМБАР 1942 ГОДИНЕ

ОБЋА БОЈНА РЕЛАЦИЈА

о подухватима чета на подручју III. домобранског збора у
мјесецу **студеном** 1942. године.

А) ПОДХВАТИ

ПОДРУЧЈЕ ГРАДА САРАЈЕВА (заповједничтво мјерта)

У току мјесеца студеног постројбе у саставу заповједничтва града Сарајева ниесу водиле нити учествовале у никаковим подухватима, нити је било важнијих догађаја од оперативног значаја.

I. ЗОНА (9. п.п.)

У току мјесеца студенога вођене су јаке борбе са партизанима у Јајцу, око жељ. пруге и пута Јајце — Д. Вакуф и Јајце — Турбе. Партизанима успјело заузети Јајце и простор ист. од Јајца све до црте Д. Вакуф — Турбе.¹

1.) Од 1—25. студенога на подручју ове зоне вршена су развијања, преселице наших и њем. чета, долазило је до мањих сукоба са партизанима. Припремана је обрана Јајца, кога су партизани са јаким снагама обколили.

¹ О борбама око Јајца и његовом другом ослобођењу види док. бр. 92, 98, 236 и 237.

2.) 25. студеног, око 2500 партизана почело је нападати Јајде, тукући га из тежког оружја. Посада Јајца била је принуђена 26. XI. услед обухватног нападаја бројчано и по наоружању надмоћног непријатеља напустити Јајце и под борбом повући се у Турбе. Прије повлачења наша и њемачка посада у Јајцу уништила су своја тежка- оруђа. Наши губитци у одбрани Јајца: 14 дом. мртвих, 67 несталих, 29 рањених, од којих 1 частник. Изгубљено: 76 пушака, 5 стројопушака и 1 стројосамокрес. Код непријатеља око 200 мртвих и 300 рањених.

3) 26—30.XI. непријатељ је заузео и читави простор ист. од Јајца све до црте Д. Вакуф — Турбе. Истодобно прикупљање наших и њемачких чета у Травнику, Турбету и Д. Вакуфу, за поновно освајање Јајца.

Прихватање и одпремање рањених домобрана и усташа у болницу у Травнику и Сарајеву.

Ниемци ухитили 2 домобранска частника, који су издали заповијед за напуштање Јајца, прие одобрења њемачког заповједника у Јајцу.

6. ПЈЕШАЧКА ДИВИЗИЈА

На циелом подручју дивизије није било у току мјесеца **студенога** знатнијих дјелатности, а нити особитих четничких испада против наших власти и оружаних снага. Четници су једино вршили промичбу у циљу да придобију што више Муслимана на своју страну, што им је дјеломично и успјело, јер су их у томе помагали Талијани. На челу Муслимана који сурађују са четницима и Талијанима је Др. Поповац Исмет.

Важнији догађаји били су слиедећи:

1.) 1. **студенога** око 150 партизана напали су село Путешевуцу недалеко Љубушкога.² Милиција је напад одбила без губитака.

2.) 9. **студенога** једна група партизана напала је нашу обходњу код тунела Грабовица (12 км. ј. од Јабланице) и разоружала 2 домобрана.³

3.) 17. **студенога** у једној гостиони у Мостару дошло је до сукоба између усташа и четника. Убијен 1 усташа и 3 рањена, а 1 четник рањен. Посредовала је талијанска војска и ред је успостављен.

4.) 20. **студенога** дошло је у Мостар 2000 момака као први дио прве добровољачке пуковније из Травника. Пошто је градом завладала узрујаност поводом долазка постројби прве до-

² Напад је извршио херцеговачки партизански батаљон „Слобода“.

³ Напад је извршила група бораца Десете херцеговачке бригаде.

бровољачке пуковније, Талијани су прву скупину од 2000 момака касарнирали у Мостару, нису дозволили слободно кретање припадника ове пуковније по граду, а нити су дозволили долазак осталих дјелова ове пуковније у Мостар, па је требало много посредовања код Талијана за размјештај постројби ове пуковније у Херцеговини, због чега је у Мостар долазио и министар Вранчић и усташки пуковник Францетић, али ни они нису успјели, да се постројбе ове пуковније размјесте у она мјеста за која је ова пуковнија била намијењена, него су Талијани извршили размјештај постројби по своме нахођењу.

Б) СТЕЧЕНА ИСКУСТВА

1.) Спровађан је поступак на смиривању пучанства, спречавању пљачке, насиља и осталих незаконитих испада разорних елемената, али у талијанској зони постигнут је слаб успјех обзиром да Талијани заштићују четнике суборце и лако прелазе преко њихових незаконитих поступака против нашега пучанства.

Ц) НЕДОСТАЦИ И ПОГРИЕШКЕ

1.) НЕДОСТАЦИ:

- недостатак наоружања и опреме.
- недовољна стручна спрема причувних частника и до-
частника.
- нередовна допрема хране услед недостатка превозних
срестава и слабе способности обскрбних органа.

v

2.) ПОГРИЕШКЕ:

- Поједине посаде слабе за обрану услед разтурености на већем простору, услед чега је и заповједање отежано.
- Недостатно наоружање појединих постројби и услед тога опадање борбеног духа код домобрана.
- Често прекидање прометних и брзогласних веза и услед тога обавјештавање о намјерама непријатеља као и о међусобној сурадњи наших постројби" — врло отежано.
- Све се подузима, да се недостаци и погрешке сведу на најмању миеру.

Заповједник генерал
Лукић гнрл

(М. П.)

OPĆA BOJNA RELACIJA

o podhvataima četa na području III. domobranskog zbora u
mjesecu studenom 1942. godine.

A/ PODHVATI

PODRUČJE GRADA SARAJEVA (zapovjedništvo mjesta)

U toku mjeseca studenog postrojbe u sastavu zapovjedništva grada Sarajeva nису vodile niti učestvovalе u nikakovim podhvataima, niti је bilo važnijih događaja od operativnog značaja.

I. ZONA (G. p. p.)

U toku mjeseca studenoga vodjene su jake borbe sa partizanima u Jajcu, oko želj. pruge i ruta Jajce-D. Vakuf i Jajce-Turbe. Partizanima uspјelo zauzeti Jajce i prostor ist. od Jajca sve do crte D. Vakuf-Turbe.

1.) Od 1.-25. studenoga na području ove zone vršena su razviđanja, preselice naših i njemačkih četa, dolazilo је do manjih sukoba sa partizanima. Pripremana је obrana Jajca, koga su partizani sa jakim snagama obkolili.

2.) 25. studenog, oko 2500 partizana počelo је napadati Jajce, tukući ga iz teškog oružja. Posada Jajca bila је prinuđena 26. XI. uslied obuhvatnog napadaја brojčano i po neoružanju nadmoćnog neprijatelja napustiti Jajce i pod borbom povući se u Turbe. Prije povlačenja naša i njemačka posada u Jajcu uništila su svoja teška oružja. Naši gubici u obrani Jajca: 14 dom. mrtvih, 67 nestalih, 29 ranjenih, od kojih 1 častnik. Izgubljeno: 76 pušaka, 5 serojopušaka i 1 stroj. samokres. Kod neprijatelja oko 200 mrtvih i 300 ranjenih.

3.) 26.-30. XI. neprijatelj је zauzeo i čitavi prostor ist. od Jajca sve do crte D. Vakuf-Turbe. Istodobno prikupljanje naših i njemačkih četa u Travniku, Turbetu i D. Vakufu, za ponovno osvajanje Jajca.

Prihvatanje i odpremanje ranjenih domobrana i ustaša u bolnicu u Travniku i Sarajevu.

Niemoi uhitili 2 domobranska časnika, koji su izdali zapovjed za napuštanje Jajca, prije odobrenja njemačkog zapovjednika u Jajcu.

БР. 235

РАДИО-ИЗВЈЕШТАЈ ТРЕЋЕГ ДОМОБРАНСКОГ ЗБОРА ОД
26 НОВЕМБРА 1942 ГОД. О БОРБАМА У ЈАЈЦУ

25/26

11

ПРИМЉЕНА

66

БРЗОЈАВКА

тек. број очевид. листа прим. брзој.

Број	Врста	Слова	Време	Примљено од Сарајева путем круговала	Предат	Подпис кругојавника
			25.XI. 20 с 45 м	В р и е м е 25 XI у 21 с 30 м	В р и е м е ... .. у . . с . . м	

Службени

ЖУРНО

Наслов: ..

Подаци:

ОПЕРАТИВНИ ОДЈЕЛ ,

Њемачки заповједник сата из ЈАЈЦА у 17 сати круговалом јавља:

Усташе у подпуном расулу.

Непријатељ је заузео околни дио града.¹

Стање озбиљно.

Група бојника А^ИЕСКЕК настоји се пробити из Д. ВАКУФА у ЈАЈЦЕ.²

П. број 5193/тајно

III. ДОМОБРАНСКИ ЗБОР

26/XI 9 ч. III Д. Сбор (пп Ванер) јавља
проту . . .³ јаким снагама

¹ Шире о борбама у Јајцу види док. бр. 92, 98, 236 и 237.

² О продору групе »Апнескег« према Јајцу види док. бр. 85.

³ Вјероватно протуофанзиву

подузети је. Ситуација: Јајце не јавља од ноћи 25/X1 нема круговалне везе са Ј.⁴

26/U1H . . . 26/X1 . . . 8 ч.
Дешифровао у 0800 сати:
надпоручник Јанда
Јанда с. р.

појачани 5 сат/њем 738
У Јајцу 9. 11 сат/9. пп
XVII у[сташка] — бојна (3. сат. 398 морна)
1 битр/X1 III. п. з. битница⁵

БР. 236

ИЗВЈЕШТАЈ ЗАПОВЈЕДШШГТВА ПЕТЕ ОРУЖНИЧКЕ ПУКОВНИЈЕ ОД 27 НОВЕМБРА 1942 ГОД. О БОРБАМА ЗА ЈАЈЦЕ

НЕЗАВИСНА ДРЖАВА ХРВАТСКА
ЗАПОВЈЕДНИШТВО
5. ОРУЖНИЧКЕ ПУКОВНИЈЕ
Тај. Ј. С. Број 2208
Сарајево, 27. 11. 1942.

Предмет: Дневно извешће
од 26. 11. 1942. 9 сати до
27. 11. 1942. 9 сати.

ВРХОВНОМ ОРУЖНИЧКОМ ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ II. ЗАГРЕБ,
РАВНАТЕЉСТВУ ЗА ЈАВНИ РЕД И СИГУРНОСТ ЗАГРЕБ,
ОПУНОМОЋЕНИКУ МИНИСТРА УНУТАРЊИХ ПОСЛОВА ЗА
ВЕЛИКЕ ЖУПЕ УСОРА И СОЛИ, ВРХБОСНА И ХУМ САРАЈЕВО.

Оружничка постаја Жљебови, крила Рогатица, од 18. 11. 1942. писмено јавља:

16. 11. 1942. у 18.30 сати четници су напали село Прељубовиће (6 км. западно од Жљебова) опљачкали 5 крава и 26.800 Куна.

Заповједник **оружничког** крила Јајце из Турбе[та], од 26. 11. 1942. брзогласно јавља:

* Јајцем

⁵ Вјероватно дописано од стране пуковника Драгојлова.

24. 11. 1942. у 20 сати партизани су са свих страна напали на Јајце. Развила се огорчена борба за град. 25. 11. 1942. у 13.30 сати партизани су заузели један дио града. Борба је настављена не смањеном жестином. 26. 11. 1942. у 0.30 сати партизани су заузели град.¹ 26. 11. 1942. у 19.30 сати заповједни дио крила са оружницима, усташким и њемачким постројбама стигао у Турбе. 2 оружника заробљена, 19 оружника нестала.

НАПОМЕНА ПУКОВНИЈЕ:

Наше снаге у Јајцу: 400 усташа + 10 частника, 200 домова-брана + 4 частника и 2 топа, 1 њемачки сат + 5 борних кола. Партизана око 1500—2000.

Заповједник пуковник:
Стјепан Тома

БР. 237

БОЈНА РЕЛАЦИЈА ДЕВЕТЕ ПЈЕШАЧКЕ ПУКОВНИЈЕ ЗА
МЈЕСЕЦ НОВЕМБАР 1942 ГОДИНЕ

ЗАПОВЈЕДНИЧТВО 9 ПЈЕШАЧКЕ ПУКОВНИЈЕ

СТОЖЕР

Оп. Бр. 50/тајно
дне 14. травња¹ 1943 г.
Травник

ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ III ДОМОБРАНСКОГ ЗБОРА, глст. —
САРАЈЕВО
ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ 5 ПЈЕШАЧКЕ ДИВИЗИЈЕ. — САРАЈЕВО

Савезно заповједи заповједничтва III домобранског сбора глст. Оп. Бр. 190/тај. и заповједничтва 5 пјеш. дивизије Оп. бр. 7/42 подносим бојну релацију за вријеме од 1. до 30. студеноса 1942 год. за све јединице 9 пјешачке пуковније и домдо. бојне Купрес као и осталих дијелова на подручју I. операционе зоне.

А. — ОПЕРАЦИЈЕ И АКЦИЈЕ

1.XI. Према извјештају опходње упучене из Травника налази се једна добро наоружана партизанска група у јачини од

¹ Шире о ослобођењу Јајца види док. бр. 92, 98 и 237.

¹ Редакција убацила је овај докуменат у новембар 1942 год., пошта се догађаји односе на тај мјесец.

650—700 људи у с. Јагодићи, јужно од Травника, са намјером да нападну Травник и Турбе.² Опходња упучена из Турбета сукобила се код села Гостиља сјев. з. од Турбета са четницима и убила једнога четника. Неопрезним баратањем са стр. самокресом рањена су 2 домобрана на жељ. постаји, Голеш. На осталим одсјецима мирно и затишје.

- 2.XI. Примјечено велико сакупљање партизана на простору између Г. Вакуфа и Прозора са наком да нападну талијанску посаду у Прозору.³ Горњи извијенгај потврдио је и прич. надпоручник Синанагић који је побјегао из партизанскога ропства из с. Јагодићи. Упучивање опходња из Турбета и Травника у разним правцима. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 3.XI. Партизанске групе у већем броју појављују се на пл. Враница и на простору између Г. Вакуфа и Прозора.⁴ На подручју Поугарја мање четничке групе врше пљачку над тамошњим сељацима и одузимају стоку. Током јучерашњег дана и данас враћају се њемачке и наше трупе под заповједничтвом њемачког пуковника Виста у Д. Вакуф а које су биле у акцији на подручју Јања. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 4.XI. Разашилјање опходња у сјев. и јуж. правцу од Травника и Турбета. Кроз Травник пролазе трупе које су биле у акцији у области Јања. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 5.XI. Несретним случајем неопрезним баратањем са стр. самокресом погинуо 1. домобран а 2. рањена. Домобрани су из 1/8 п.п. Разашилјање редовитих опходња у разним правцима. Вршене преселице њемачке и наше војске од Травника према Бусовачи и Лашви. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 6.XI. Четници у Поутарју убили 2. цивилне особе. Упучене опходње у томе правцу нијесу наишле на побуњенике. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 7.XI. Упучивање опходња из појединих посада у разним правцима. На подручју мирно и затишје.
- 8.XI. Стање на подручју као и прошлога дана.
- 9.XI. Стање на подручју као и прошлога дана.
- 10.XI. Стање на подручју као и прошлога дана.
- 11.XI. Стање на подручју као и прошлога дана.
- 12.XI. Њемачко заповједничтво у Турбету позвало је у Турбе

² Јединице Пете црногорске НОУ бригаде

³ Јединице Десете херцеговачке НОУ бригаде

⁴ На том терену се налазила Десета херцеговачка НОУ бригада.

- вођу четника Лазу Тешановића, ради договора јер се његове чете налазе на подручју Поугарја и врше пљачку. Упучене опходње у разним правцима из појединих посада. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 13.XI. Разашилање опходња у разним правцима. Опходња упучена из Бугојна наишла на групу побуњеника и отворила пушчану ватру. Губитака није било. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 14.XI. Опходња упучена из Д. Вакуфа ухватила 1. партизана код Старога Села и истога спровела у Травник. Остале опходње нијесу наишле на ништа особита. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 15.XI. Једна група партизана напала на пилану Хан Луке код с. Порича на путу између Бугојна и Купреса и исту запалили. Упучен 1. сат Усташа црне легије са оклопљеним колима. У борби код пилане убијен 1 партизан, а већи број их је рањено.⁵ Партизани прекинули брзогласну линију између Бугојна и Купреса. У Травнику убио бојник Лубурић 1 припадника Добровољачке домобранске пуковније. Разашилање обходња у свим правцима. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 16.XI. Из Бугојна и Купреса поведена је акција чишћења око Подова и Стожера под заповједничтвом уст. бојника Бобана. Извршена поправка брзогласне линије Бугојно — Купрес. Из Травника упучено јаче осигурање радништва на индустријску жељ. пруту Угар ради довлачења горивог дрва за јуж. подручја Травника. На осталим одсјецима мирно и затишје.
- 17.XI. Упучивање опходња из појединих подручја у разним правцима. На свима одсјецима мирно и затишје.
- 1в.XI. Опходња упучена из Д. Вакуфа ухватила 5 партизана у околици с. Обораца, који су по преслушању предани жупском редарству у Травнику. На осталим одсјецима мирно и затишје.⁴
- 19.XI. На свима одсјецима мирно и затишје.
- 20.XI. Упучене опходње у разним правцима из појединих посада. Вршени размјештаји јединица 9 п.п. а према заповједи 718. њем. дивизије. Из Травника кренула 1 добровољачка пуковнија влаком према Мостару. На свима одсјецима мирно и затишје.
- 21.XI. Разашилање опходње у разним правцима. Вршени размјештаји јединица 9 п.п. Расформиран 1 походни сат 9 п.п. и њиме попуњена 1 бојна 9 п.п. По заповједи њемачког заповједника у Турбету упучен 9 и 11 сат 9 п.п. за-

¹¹ Акцију је извршио Купрески батаљон Трећег крајишког НОП одреда.

једно са водом битнице и једним њемачким сатом у Јајце као посада. У пијаном стању један домобран бацио ручну бомбу на жељ. постаји Турбе и убио себе и још 1 домобрана, а 10 домобрана рањено из 11 сата 9 п.п. На положају код с. Касаповићи умро 1 домобран услјед кљенути срца. На осталим одсјецима мирно и затишје.

22.XI. Без особитих догађаја, на подручју мирно и затишје.

23.XI. Према накнадном извјештају В. Жупе Плива и Рама у Јајцу 31.X. и 1.XI. посвадили се између себе партизани и четници код с. Јагодићи опћине и котара Бугојно ради тога што је тамошњи народ тражио и тјерао партизане да се одстране са тога подручја. У борби која је настала погинуо је вођа четника Ђорђе Белмо из с. Скаваца опћине и котара Бугојно и 15 четника. А од стране партизана погинуло око 80 људи како то изјављују сељаци. Партизани су том приликом запалили магазин у с. Јагодићима, гдје је било смјештено жито за зиму. Послије борбе повукли се партизани у правцу југ. ист. на пл. Враница.⁰

Из Травника упучено јаче осигурање радника који раде на **пОправци**- жељ. пруге и мостова индст. жељ. Угар јуж. од Травника. Вршени размјештаји појединих сатнија 9 п.п. На осталим одсјецима мирно и затишје.

24.XI. У ноћи извршили партизани напад на страже дуж жељ. пруге Д. Вакуф, Бабино Село, Торлаковад, Догановци и порушили жељ. пругу и б.б. линију. Из Д. Вакуфа упучена појачања према Бабином Селу. Примјечено прикупљање партизана на подручју између Јајца и Д. Вакуфа, а тако исто и на подручју јуж. од Травника око с. Раствова, Шебешић и Јагодићи." Упучене опходње у тима правцима. На разним мјестима подручја I операционе зоне дошло је до сукоба између наших опходња и партизана.

25.XI. Пригодом напада партизана на напгу посаду у с. Торлаковац, погинуо 1 домобран, а 4 домобрана рањена. Остала посада од 30 домобрана са заставником Угреновићем заробљена. Заставник Угреновић после убијен од партизана Код Бабина Села посада одбила партизане, погинула 2 домобрана у самом упоришту. Заробљен прич. поручник Мохоровчић за чију се судбину незна. Од партизана погинуло код Бабина Села 3, а код Торлаковца 8. Већи број партизана је рањен. Осујеђено рушење жељ. пруге између Обораца и Д. Вакуфа по посади из Обораца. При-

⁶ Борба је вођена са јединицама Трећег крајишког НОП одреда.

⁷ Напад на ова упоришта су извршиле јединице Пете црногорске и Десете херцеговачке НОУ бригаде. Види док. бр. 98 и 99.

U odbrani Jajca sudjelovale su pored jedne njemačke satnije i 9. i 11. satnija 9 p.p. kao i dijelovi ustaške Jajačke bojne. Na Jajce napadale su 2. partizanske brigade sa teškim oruđjem topovima i bacačima. Od njemačkih vojnika poginulo i nestalo oko 50 ljudi a od domobrana poginulo i nestalo oko 80 ljudi. U borbama kod s. Vinca poginulo i nestalo oko 40 domobrana. Partizani su međjutim da bi sprečili dolazak pomoći i osujetili preselice naše i njemačke vojske sa 3. brigadom partizana zauzeli položaje na starome putu Turbe-Jajce i rušili želj. prugu od želj. postaje Komar-D. Vakuf i porušili na toj pruzi podporne zidove kao i b.b. linije. Tokom noći dopremljeno je u Travničku bolnicu ranjenih 5 njemaca, 12 domobrana, 19 ustaša i 2 milicionera. Tokom dana i noći vršene preselice naše i njemačke vojske u pravcu Turbe, D. Vakuf i Babino Selo.

27. XI. Spašeni njemački i naši vojnici pristižu preko pl. Dnolučke i Peugarja u Turbe i Travnik. Tokom dana po zapovjedi njemaca povučena je naša posada na Smetu i Gostilju, s time da se prikupi u Turbetu i spremi za pripremljenu akciju za ponovno oslobođenje Jajca. Partizani u svome nadiranjju došli do Karaula /7-8 km. s. z. od Turbeta/. Vijesti iz D. Vakufa, Bugojna i Kupresa izostale uslijed prekinuća b.b. linija.

28. XI. Razmjestaž naših i njemačkih trupa vrši se utvrđenom planu njemačkog zapovjedništva za akciju proti partizana na području D. Vakufa i Jajca. Irena i kazu njemačkih i naših častnika i vojnika koji su se povukli iz Jajca partizani imali su prilikom napada i zauzimanja Jajca po 2. puta velike i osjetljive gubitke po izgazu njemačkih častnika imali su partizani oko 200-250 mrtvih i oko 300 ranjenih. Tokom dana partizani su pripucavali na naše trupe i rasni tvo koje je popravljalo želj. prugu i b.b. liniju između Komara i D. Vakufa. Redvečer bio je sagrađaj i b.b. linija između Travnika i D. Vakufa uspostavljen. U Travnik je tokom dana i noći stiglo izoženje stanovništvo iz Jajca i dopremljeni su ranjenici domorani, ustaše i njemački vojnici među njima 3 njemačka častnika. Ranjenici su cijelom zadržani u Travničkoj bolnici, a dijelom dopremljeni u Sarajevsku bolnicu.

29. XI. Partizani u svome nadiranjju dolinom rijeke Vrbasa od Jajca preko D. Vakufa zauzeli položaje na visovima lijevom i desnom stranom rijeke Vrbasa, a tako isto zauzeli položaje na visovima uz put Jajce Turbe. Na pojedinim mjestima došlo je do borba između grupa hrvatsko-njemačkih i partizanskih. Vođale su se ogorčene borbe na putu D. Vakuf-Jajce kod s. Tolakovca i Vinca. Naše posade na osiguranju želj. pruge kod Komara i Obraca vođale kroz čitavu noć borbu sa partizanima, koji su ponovno rušili želj. prugu Komar-D. Vakuf. Po zapovjedi njemačkoga zapovjedništva uhićen je u Turbetu nadporučnik Riježković zapovjednik 9. sata 9 p.p. i vodnik častnik poručnik Medić, koji su navoeno izdali zapovjed za povlačenje svoga sata iz Jajca prije negoli su dobili zato zapovjed od njemačkoga zapovjedništva u Jajcu. U Travniku i Turbetu zapovjedjena stroga pripravnost. Iz D. Vakufa, Bugojna i Kupresa nije bilo vijesti uslijed ponovnoga prekinuća b.b. linije.

30. XI. Jednoj je grupi partizana uspjelo prebaciti se na juž. stranu želj. pruge Turbe-Komar-D. Vakuf u jačini oko 250 ljudi sa namjerom da uznemiruju preselice njemačke i naše vojske i da ruše želj. prugu i b.b. liniju. Ta grupa partizana otjerana topničkom vatrom na juž. područje od Komara. Naknadno prikupljeni podatci o gubicima oko Jajca bilo je 14 mrtvih domobrana i 67 nestalih domobrana s ranjenih 29 domobrana među njima 1 častnik. Od nadružanja izgubljeno je 76 pušaka, 5 str. pušaka i jedan str. samokres. iz Travnika i Turbeta upućene ophodnje u juž. isjve. pravcu. Stroga pripravnost u Travniku i Turbetu. Vršene preselice njemačke i naše vojske u pravcu D. Vakufa.

мјећене веће скупине партизана код с. Божиковца сјев. запад. од Турбета, да запријече долазак помоћи посади у Јајцу. Партизани са већим снагама врше напад на град Јајце. Вршене преселице наше и њемачке војске према Турбету.

26.XI. Партизани почели су дне 25. ов. мј. са нападајима на Јајце.⁸ Наладаје врше са великим снагама. Огорчене борбе воде се пред Јајцем и у самом граду Јајцу. Наша посада у с. Винду разбијена и распршена, након огорчене борбе повукла се је једгош дијелом према Јајцу, а другим дијелом према Д. Вакуфу након игго им је нестало стрељива. Из Турбета упучене њемачке и наше трупе према Јајцу преко Караула Горе, али наишле на жестоки отпор партизана, који су заузели висове.

У одбрани Јајца судјеловале су поред једне њемачке саткије II 9. и 11. сатнија 9 п.п. као и дијелови усташке Јајачке бојне. На Јајце нападале су 2. партизанске бригаде са тешким оруђем топовима и бацачима. Од њемачких војника погинуло и нестало око 50 људи а од домобрана погинуло и нестало око 80 људи. У борбама код с. Винца погинуло и нестало око 40 домобрана. Партизани су међутим да би спречили долазак помоћи и осујетили преселице наше и њемачке војске са 3. бригадом партизана⁹ заузели положаје на староме путу Турбе — Јајце и рушили жељ. пругу од жељ. постаје Комар — Д. Вакуф и порушили на тој прузи подпорне зидове ка< и б.б. линије. Током ноћи допремљено је у Травничку болницу рањених 5 њемаца, 12 домобрана, 19 усташа и 2 милиционера. Током дана и ноћи вршене преселице наше и њемачке Војоте у правцу Турбе, Д. Вакуф и Бабино Село.

27.XI. Спашени њемачки и напги војници пристижу преко Пл. Днолучке и Поугарја у Турбе и Травник. Током дана по заповједи њемаца повучена је наша посада на Смету и Гостиљу, с тиме да се прикупи у Турбету и спреми за припремљену акцију за поковно ослобођење Јајца. Партизани у своме надирању дошли до Карауле (7—8 км. с. з. од Турбета). Вијести из Д. Вакуфа, Бугојна и Купреса изостале услијед прекинућа б.б. линија.

28.XI. Размјеггај наших и њемачких трупа врши по утврђеном плану њемачког заповједништва за акцију проти партизана на подручју Д. Вакуфа и Јајца. Према изказу њемачких и наших частника и војника који су се повукли из Јајца партизани имали су приликом нападаја и

⁸ О нападу на Јајце и с. Винац види док. бр. 98.

* Односи се на Четврту црногорску НОУ бригаду. Види док. бр. 98.

заузимања Јајца по 2. пута¹⁰ велике и осјетљиве губитке по исказу њемачких частника имали су партизани око 200—250 мртвих и око 300 рањених. Током дана партизани су припуцавали на наше трупе и радничтво које је поправљало жељ. пругу и 6.б. линију између Комара и Д. Вакуфа. Предвечер био је саобраћај и б.б. линија између Травника и Д. Вакуфа успостављен. У Травник је током дана и ноћи стигло избјегло становништво из Јајца и допремљени су рањеници домобрани, усташе и њемачки војници међу њима 3 њемачка частника. Рањеници су дијелом задржани у Травничкој болници, а дијелом одпремљени у Сарајевску болницу.

- 29.XI. Партизани у своме надирању долином ријеке Врбаса од Јајца према Д. Вакуфу заузели подожаје на висовима лијевог и десног страног ријеке Врбаса, а тако исто заузели положаје на висовима уз пут Јајце — Турбе. На иојединим мјестима дошло је до борба између трупа хрватско-њемачких и партизанских. Водиле су се огорчене борбе на путу Д. Вакуф — Јајце код с. Торлаковца и Винца. Наше посаде на осигурању жељ. пруге код Комара и Обораца водиле кроз читаву ноћ борбу са партизанима, који су поновно рушили жељ. пругу Комар — Д. Вакуф.¹¹ По заповједи њемачког заповједничтва ухићен је у Турбету надпоручник Ријетковић заповједник 9 сата 9 п.п. и водни частник поручник Медич, који су наводно издали заповјед за повлачење свога сата из Јајца прије неголи су добили зато заповјед од њемачког заповједничтва у Јајцу. У Травнику и Турбету заповјеђена строга приправност. Из Д. Вакуфа, Бугојна и Купреса није било вијести услјед поновног грекинуча б.б. линије.
- 30.XI. Једној је групи партизана успјело пребацити се на јуж страну жељ. пруге Турбе — Комар — Д. Вакуф у јачини око 250 људи са намјером да узнемирују преселице њемачке и наше војске и да руше жељ. пругу и б.б. линију. Та група партизана отјерана топничком ватром на јуж. подручје од Комара.¹² Накнадно прикупљени подаци о Губитцима око Јајца било је 14 мртвих домобрана и 67 несталих домобрана а рањених 29 домобрана међу њима 1 частник. Од наоружања изгубљено је 76 пушака, 5 стр. пушака и један стр. самокрес. Из Травника и Турбета упучене опходње у јуж. исјве. правцу. Стога приправност у Травнику и Турбету. Вршене преселице њемачке и наше војске у правцу Д. Вакуфа.

¹⁰ Вјероватно мисли се у два напада на Јајце.

¹¹ Исте јединице као под 8

¹³ Један батаљон Четврте црногорске НОУ бригаде

Б. — УТРОШАК СТРЕЉИВА

Поједине јединице на I. операционој зони, како, 9 п.п. тако и остале постројбе, које су судјеловале у подхватима противу одметника, поднијеле су преко својих заповједничтва изказе утрвпенога стрељива вишим предпостављеним заповједничтвима.

Ц. — НЕСТАЛА И УПРОПАШЋЕНА ОПРЕМА И ТВОРИВО

Јединице 9 п.п. доставиле су изказе нестале и упропашчене опреме и творива, складипгару т.ј. госп. уреду 9 п.п. ради одписа по одобрењу виших заповједништава из књига нашастара.

Д. — ВЛАСТИТИ И ПРОТИВНИЧКИ ГУБИТЦИ

Домобрана, усташа, мјештана и милиционера, њемаца и одметника.

	Домобрана и Усташа	Мјештана и Милиционера	Њемаца	Одметника	СВЕГА	Опас.
Погинуло	23	2	38	308	371	
Рањено	69	2	30	300	401	
Нестало	137	—	—	—	137	
Ухичено	2	—	—	6	8	
Заробљено	1	—	—	—	1	

П.Н.З.
бојник (Шел)

Потпис нечитак

БР. 238

**ИЗВЈЕШТАЈ ЗАПОВЈЕДНИШТВА ЧЕТВРТЕ ОРУЖНИЧКЕ
ПУКОВНИЈЕ ОД 1 ДЕЦЕМБРА 1942 ГОД. О БОРБАМА НА
МАЈЕВИЦИ**

ЗАПОВЈЕДНИЧТВО
4. оружничке пуковније

Ј.С. Број 2324/тај.

у Тузли, дне 1. просинца 1942.

Предмет: Догласно извјешће за
протеклих 15 дана
доставља.

1. ВРХОВНОМ ОРУЖНИЧКОМ ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ (Ј.С.) ЗАГРЕБ.
2. ПРЕДСЈЕДНИЧТВУ ВЛАДЕ НА РУКЕ ПОМОЋНИКА ПРЕДСЈЕДНИКА ВЛАДЕ, ДРЖАВНОГ ТАЈНИКА Др. ВЈЕКОСЛАВА ВРАНЧИЋА.
3. РАВНАТЕЉСТВУ ЗА ЈАВНИ РЕД И СИГУРНОСТ ЗАГРЕБ.
4. ОПУНОМОЋЕНИКУ МИН. УНУТ. ПОСЛОВА САРАЈЕВО.
5. ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ II. ДОМОБРАНСКОГ СБОРА БРОД.
6. ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ 3. ПЈЕШАЧКЕ ДИВИЗИЈЕ ТУЗЛА.
7. ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ 4. ПЈЕШАЧКЕ ДИВИЗИЈЕ ДОБОЈ.
8. СРЕДИШЊЕМ УРЕДУ ЗА СУЗБИЈАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА ЗАГРЕБ.
9. ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ УСТАШКЕ НАДЗОРНЕ СЛУЖБЕ УРЕД I/III. ЗАГ.
- « 10. ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ 1. 2. 3. 5. И 6. ОРУЖНИЧКЕ ПУКОВНИЈЕ.
11. САСТАВАК.

Према улуту за организацију и рад извјештајне службе и заповједи Врховног оружничког заповједногства Тај. Ј.С. Бр. 320 од 31. септембра 1941. предлажем слиедеће извјешће, за вриеме од 15. до 30. студеног 1942.

II. ЧЕТНИЧКА АКЦИЈА И ПРЕДУЗЕТЕ МЈЕРЕ:

Четници сваким даном постају све несигурнији, иако њихови извјестни одреди судјелују у борби против партизана, има их много који су се придружили партизанима и са њима дјелатно сурађују. Десило се 15.XI. 1942. да су приликом заузимања оружничке постаје Лопаре, по партизанима клицали истима као својим ослободитељима доносили им храну и све

што су имали. Циели четнички јабланички батаљон¹ у јачини од 250 пушака прикључио се партизанима.

Сваки су дан несигурнији и нелојалнији. Појављују се све већи испади њихових одјела који врше недјела и присвајају си права на дјеловању у ширим маса подручја. Недозвољавају одазивање православаца позивима наших власти за војну дужност и друга пословања.

И ако дјеломично учествују у борби против партизана, чине то неискрено и са рачуницом. Преобраћају се у партизанае и обратно и пропуштају исте те им прилазе читаве чете па и 'батаљони.

Уопће ориентирају се према потреби и стању. Приликом продора 6 партизанске бригаде у Мајевицу, пришао им је са стожером цјели јабланички батаљон и већи дио подрињског батаљона код Кисељака на Дрини.

Вођа брчанског четничког батаљона, ухитио је на засједи Вел. жупана Вел. жупе Посавје и том згодом изјавио је да је од тада прекинуо примирје и да је он партизан.

Уопће осјећа се превирање у њиховим постројбама и готово прелаз партизанима у борби противу нас.

Од последњег извјешћа па до данас четници су починили слиедећа недјела и то: на подручју.

III. О КОМУНИСТИМА:

Акцијом наших и савезничких оружаних постројби, разбијена је у Фрушкој Гори 6. партизанска бригада, која се већим дјелом пребацила у Босну преко Саве.² Надирући на југ стигла је у подручје Мајевице преко Мезграје и Тобута све до Лопара и рудника Угља у Мајевици у смјеру Г. Тузле, гдје су је задржале наше постројбе и одбациле према истоку ослободивши пут Брчко — Тузла. У своме продирању нису наишли на одпор од стране четника мајевичког одреда, већ му је овај уступгио своје подручје и са својим извјесним дјеловима пришао. Сам војвода Керовић заповједник мајевичког одреда сарађујући истовремено са нашим и њемачким постројбама у предузетој акцији за уништење ових партизана стојећи у дослуху

¹ Овај четнички батаљон састављен је био од симпатизера Народноослободилачког покрета, који су остали на овом терену после четничког пуча који је извршен 20 фебруара 1942 год. у Мајевичком НОП одреду. Види том IV, књ 3, док. бр. 87.

² Овај податак није тачан. Нијемци су предузели ноћу 2/3 новембра напад на Фрушку Гору у намјери да тамо опколе и униште Шесту источно-босанску бригаду и Сремски партизански одред. Међутим, ту исту ноћ, према раније донијетој одлуци, Бригада и Одред су кренули према Сави са намјером да се пребаце у Босну, тако да се њихова колона мимоишла са њемачком и до борбе уопште није дошло. (Подаци узети из књиге „Шеста пролетерска источно-босанска бригада“ од РУди Петовара).

ИЗВЈЕШТАЈ ЗАПОВЈЕДНИШТВА ЧЕТВРТЕ ОРУЖНИЧКЕ
ПУКОВНИЈЕ ОД 1 ДЕЦЕМБРА 1942 ГОД. О БОРБАМА НА
МАЈЕВИЦИ

ЗАПОВЈЕДНИЧТВО
4 ОРУЖНИЧКЕ ПУКОВНИЈЕ

Ј.С. Број 2324/тај.

у Тузли, дне 1. просинца 1942.

Предмет: Догласно извјешће за
протеклих 15 дана
доставља.

1. ВРХОВНОМ ОРУЖНИЧКОМ ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ (Ј.С.) ЗАГРЕБ.
2. ПРЕДСЈЕДНИЧТВУ ВЛАДЕ НА РУКЕ ПОМОЋНИКА ПРЕДСЈЕДНИКА ВЛАДЕ, ДРЖАВНОГ ТАЈНИКА Др. ВЈЕКОСЛАВА ВРАНЧИЋА.
3. РАВНАТЕЉСТВУ ЗА ЈАВНИ РЕД И СИГУРНОСТ ЗАГРЕБ.
4. ОПУНОМОЋЕНИКУ МИН. УНУТ. ПОСЛОВА САРАЈЕВО.
5. ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ II. ДОМОБРАНСКОГ СБОРА БРОД.
6. ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ 3. ПЈЕШАЧКЕ ДИВИЗИЈЕ ТУЗЛА.
7. ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ 4. ПЈЕШАЧКЕ ДИВИЗИЈЕ ДОБОЈ.
8. СРЕДИШЊЕМ УРЕДУ ЗА СУЗБИЈАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА ЗАГРЕБ.
9. ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ УСТАШКЕ НАДЗОРНЕ СЛУЖБЕ УРЕД 1/Ш. ЗАГ.
- » 10. ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ 1. 2. 3. 5. И 6. ОРУЖНИЧКЕ ПУКОВНИЈЕ.
11. САСТАВАК.

Према упуту за организацију и рад извјештајне службе и заповједи Врховног оружничког заповједничтва Тај. Ј.С. Бр. 320 од 31. септембра 1941. предлажем слиедеће извјешће, за вриеме од 15. до 30. студеноса 1942.

II. ЧЕТНИЧКА АКЦИЈА И ПРЕДУЗЕТЕ МЈЕРЕ:

Четници сваким даном постају све несигурнији, иако н>ихови извјестни одреди судјелују у борби против партизана, има их много који су се придружили партизанима и са њима дјелатно сурађују. Десило се 15.XI. 1942. да су приликом заузимања оружничке постаје Лопаре, по партизанима клицали истима као својим ослободитељима доносили им храну и све

што су имали. Цијели четнички јабланички батаљон¹ у јачини од 250 пушака прикључио се партизанима.

Сваки су дан несигурнији и нелојалнији. Појављују се све већи испади њихових одјела који врше недјела и присвајају си права на дјеловању у ширим маса подручја. Недозвољавају одазивање православаца позивима наших власти за војну дужност и друга пословања.

И ако дјеломично учествују у борби против партизана, чине то неискрено и са рачуницом. Преобраћају се у партизана и обратно и пропуштају исте те им прилазе читаве чете па и батаљони.

Уопће ориентирају се према потреби и стању. Приликом продора 6 партизанске бригаде у Мајевицу, пришао им је са стожером цјели јабланички батаљон и већи дио подрињског батаљона код Кисељака на Дрини.

Вођа брчанског четничког батаљона, ухитио је на засједи Вел. жупана Вел. жупе Посавје и том згодом изјавио је да је од тада прекинуо примирје и да је он партизан.

Уопће осјећа се превирање у њиховим постројбама и готово прелаз партизанима у борби противу нас.

Од последњег извјешћа па до данас четници су починили слиедећа недјела и то: на подручју.

III. О КОМУНИСТИМА:

Акцијом наших и савезничких оружаних постројби, разбијена је у Фрушкој Гори 6. партизанска бригада, која се већим дјелом пребацила у Босну преко Саве.² Надирући на југ стигла је у подручје Мајевице преко Мезграје и Тобута све до Лопара и рудника Угља у Мајевици у смјеру Г. Тузле, гдје су је задржале наше постројбе и одбациле према истоку ослободивши пут Брчко — Тузла. У своме продирању нису наишли на одпор од стране четника мајевичког одреда, већ му је овај уступио своје подручје и са својим извјесним дјеловима пришао. Сам војвода Керовић заповједник мајевичког одреда сарађујући истовремено са нашим и њемачким постројбама у предузетој акцији за уништење ових партизана стојећи у дослуху

¹ Овај четнички батаљон састављен је био од симпатизера Народноослободилачког покрета, који су остали на овом терену послје четничког пуча који је извршен 20 фебруара 1942 год. у Мајевичком НОП одреду. Види том IV, књ 3, док. бр. 87.

² Овај податак није тачан. Нијемци су предузели ноћу 2/3 новембра напад на Фрушку Гору у намјери да тамо опколе и униште Шесту источно-босанску бригаду и Сремски партизански одред. Међутим, ту исту ноћ, према раније донијетој одлуци, Бригада и Одред су кренули према Сави са намјером да се пребаце у Босну, тако да се њихова колона мимоишла са њемачком и до борбе уопште није дошло. (Подаци узети из књиге „Шеста пролетерска источно-босанска бригада“ од РУди Петовара).

са партизанима, омогућио је истима да се извуку и избјегну борбу. Сада се налазе у источним предјелима Мајевиде, а извјестни диелови су примјећени код средње Трнавe и да се крећу у смјеру СУХОПОЉА — Саве.

Извјестни диелови партизана у мањим групама остали су у Фрушкој Гори гдје праве склоништа за зиму, а расијани су по осталим диеловима Сриема, а нарочито у шумским подручјима око Саве. У тим предјелима је њихова дјелатност донекле попустила услед зиме и одласка главнине у Босну као и услед подузетих мјера сигурности са наше стране организацијом заштите по селима.

У току протеклих 15 дана догодили су се слидећи случајеви:

ОРУЖНИЧКО КРИЛО ТУЗЛА:

13. студенога 1942. партизанска бригада у јачини од 2.500 људи наоружаних са пушкама, стројопушкама, бомбама и 2 бацача мина, дошла је у село Трново, котара Бјељина у село Тобут (сјев. ист. 8 км. од оружничке постаје Лопаре), а 25 км. сјев. ист. од Тузле, на подручје мајевичког четничког батаљона, те су у томе селу и околици зау оли положаје од истока према западу у правцу јута. У заузимању положаја на четничком подручју четници са истима нису ступили у борбу, већ су се склонили у непознато мјесто па су се партизани припремили за напад на оружничку постају Лопаре и домобранска упоришта у околици Лопара.³

15. студенога 1942. у 10.30 сати, партизани су извршили напад на оружничку постају и домобранско упориште у Лопарама са сјев. источне и западне стране, првенствено покидавши б.б. линије Тузла, Лопаре — Брчко и мостове Тузла — Лопаре. Партизанске јаке снаге истога дана у 15 сати на јуриш, заузели су оружничку постају и домобранско упориште у Лопарама, којом су приликом заробили заповједника оружничке постаје са 5 оружника и заповједника домобранског упоришта, надпоручника Нумана са 15 домобрана, које су са собом одвели у село Јабланицу (3 км. сјев. зап. од Лопара). Оружје, одору и остале стварл са постаје и упоришта, партизани су са собом однели, а тако исто заробљене оружнике и домобране до гола скинули, потом их пустили, као и надпоручника Нумана, а заповједника постаје оружника Јерка Грацина су код себе задржали и за његову се судбину незна.

Борба између нагтш снага у Лопарама и нападача партизана, трајала је од 10.30 до 15 сати. Са наше стране 4 домобрана су погинула, а 2 су рањена. На страни нападача у колико се је

³ Односи се на Шесту источно-босанску бригаду и Сремски НОП одред.

могло утврдити, било је 12 мртвих, а држи се да су имали рањених око 25.

Истодобно кад су заузели оружничку постају и упоринге у Лопарама, заузели су партизани и упоринга Брезовача (4 км. сјев. ист. Лопара), Радојевићи и Грмеш (4 км. западно од Лопара) те упориште Мачковац (3 км. сјеверно од Лопара).⁴

Истог дана чим се је сазнало за напад на оружничку постају Лопаре, упућена су 4 њемачка тенка са нашим домооранством у помоћ, али до Лопара нису могли стићи, услед порушених мостова у Мајевици код рудника Угља па су се морали повући и заузети погодне положаје.

16. студенога 1942. рано у јутро наше снаге кренуле су поновно за Лопаре са њемачким тенковима, те се у 10 сати у Мајевици код мјеста зв. Рудник сукобиле са партизанима.⁵ Борба је трајала од 10 до 16 сати. Услиед јаког непријатељског одпора и наступајуће ноћи наше су се снаге повукле на нове положаје за бољу одбрану у току ноћи.

У овој борби погинула су 2 домобрана, а 6 их је рањено. Губитци код непријатеља непознати.

V. ОБЋИ ЗАКЉУЧАК:

Стање јавне сигурности од Саве одласком 6. партизанске бригаде донекле се поправило. Остале су мање пљачкашке банде, које и даље али у много мањем смјеру утрожавају.

Јужно од Саве подручје је угрожено дјелатношћу 6. партизанске бригаде, која је одбијена од Тузле на исток и сјев. исток.

Код оружничких постаја од прошлог извјешћа па до данас нема никаквих промјена.

(М. П.)

Заповједник подпуковник
Емануел Машек
Мдшек

НЕЗАВИСНА [ДРЖАВА] ХРВАТСКА
ЗА ОРУЖНИШТВО

5. ОРУЖНИЧКЕ ПУКОВНИЈЕ

Тај. Ј.С. број 2235

Сарајево, 4.12.1942.

У списе.

Заповједник пуковник

Стјепан Тома

* Напад су извршиле јединице Шесте источно-босанске бригаде и Сремски НОП одред.

* Борбу су водили Први батаљон Шесте источно-босанске бригаде и Први батаљон Сремског НОП одреда. У борбама за Лопаре и околна упоришта непријатељ је претрпио слиједеће губитке: убијено око 25 а заробљено 170 непријатељских војника. Заплије-

БОЈНА РЕЛАЦИЈА ЗАПОВЈЕДНИШТВА ОСИГУРАЊА ЖЕ-
ЉЕЗНИЧКЕ ЛИНИЈЕ СУЊА — СВОДНА, БОСАНСКИ НОВИ
— БИХАЋ ЗА МЈЕСЕЦ НОВЕМБАР 1942 ГОДИНЕ

НЕЗАВИСНА ДРЖАВА ХРВАТСКА
ЗАПОВЈЕДНИШТВО ОСИГУРАЊА ЖЕЉЕЗНИЧКЕ ЛИНИЈЕ

Суња—Сводна, Бос. Нови, Бихаћ

Бр.2197 тај

У Бос. Новом, дне 4/ХП, 1942

Предмет: Обћу бојну релацију
за студени доставља.

Спој Ваш Глст. Бр. 2532/тајно од
29.IV.1942.

ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ I. ДОМОБРАНСКОГ СБОРА

Сисак

Савезно горњем налогу достављам обћу бојну
релацију за мјесец студени 1942.

2. студеног 1942. У ноћи између 1 и 2. извршен је ва-
трени препад на мостове код Костајнице. Гу-
битака није било.
3. студеног 1942. Ноћу од 2/ХП. од 0.0. до 6 сати извршен
је ватрени препад и напад на сектору од
Сун>е до Мајура. Дио пруге сјеверно од Хра-
стова¹ био је порушен. ББ. линија покидана,
промет у току дана успостављен. Губитака
није било.
4. студеног 1942. Између 21 и 22 сата са Вранове Главе
и Каменице извршен је ватрени препад на Ро-
вине. Јачима нападача није установљена а
служили се са парабелима и пушкама. Губи-
така није било.
12. студена 1942. Ноћу између 12 и 13/ХП. једна група
партизана у јачини 12 људи извршила је ва-

њено је 13 аутоматских оруђа, око 150 пушака, преко 25 сандука
муниције и доста остале опреме. Партизани су имали 8 мртвих
и 17 рањених. (Подаци узети из књиге Руди Петовара „Шеста про-
летерска источно-босанска бригада“.)

¹ На карти постоји Г. и Д. Храстовац.

трени препад на жељ. пругу и тунеле јужно од Костајнице са западног правца. Губитака није било.

14. студена 1942. 13/XI. у 19.30 сати напали су партизани упоришта код Струге са сјеверног правца са Метле кота 256 — Стубова кота 245. Напад одбијен без губитака. Јачина нападача око 30 људи.
15. студена 1942. У Правцу Благаја и Суча долине опажене су биле веће групе партизана које су се пребацивале према Долини Јапра кота 273 — Кота 257 — и кота 302 без дотицања са властитим снагама.
24. студеног 1942. 23/XI. у 14 сати у простору коте 223 (југоисточно жељ. постаје Равнице) била су заробљена 4 домобрана и након кратког времена пуштени су са оружјем.
26. студени 1942. Ноћу 26 на 27/XI. између 20.50 до 7.30 сати извршен је јаки напад на све страже на жељ. прузи Добрљин — Бос. Нови — Приједор на сам град Бос. Нови и на сва села од Бос. Новог — Двор на Уни — Волињи. Напад припремљен је јер су партизани приликом напада употребљавали неколико хаубица и тешких бацаћа мина којима су непрестано тукли само мјесто Бос. Нови и све положаје око њега.
- У току ноћи на жељезничкој прузи запаљена је подлога жељезничког моста на р. Стрижни у км. 30.300 и запаљена гњиезда између Добрљина и Равница на прузи Сводна Брезичани порушена су 2 жељ. моста и запаљени бункери. Брзогласни спој био је у почетку борбе прекинут.²
27. студени 1942. Ноћу 27 на 28.XI. између 20. сати до 7 сати партизани су поново навалили на Бос. Нови. Ватра је била много јаћа а дјелатност партизана се повећала, којима је успјело око 4 сата пробити се кроз наше поставе и уличним борбама заузети један дио Видорије (предграђе Бос. Новог.) Око 8 сати уз помоћ тан-

² У нападу на Босански Нови — Двор и остала непријатељска упоришта учествовале су Четврта и Пета крајишка дивизија и Шеста и Седма хрватска дивизија. Види док. бр. 91.

кова успјело је потиснути партизани из заузетог дјела Бос. Новог. Јака пуцњава чула се је по периферији града све до 12 сати. На жељ. прузи у току исте ноћи партизани су порушили и попалили гњиезда од Равница до стражаре бр. 19 испред Бос. Новог као и од Бос. Новог до Сводне.

28 студени 1942. Ноћу 28 на 29/XI. између 19 до 7 сати партизани су са много јачим снагама навалили са свих страна на све поставе око Бос. Новог, мислећи да ће са успјехом овај подват извести и тако град заузети. Јака пупгчана и стројопушчана ватра као и паљба топова и баача мина трајала је цијелу ноћ. Напад на Бос. Нови и околне поставе извршен је са 2 бригаде и то са I и V. крајишком бригадом јачине око 2.000 људи добро наоружаних подпомогнути топништвом и баачима мина. Губитци непријатеља су непознати, али по сазнању одвежено је око 30 кола мртвих и око 20 кола рањених. Наши губитци 43 тешко рањених, 91 л ше рањен палих 2. частника и 17 домобрана само у Бос. Новом, а губитци изван Бос. Новог на положајима су непознати.

Б.

Изкуство.

Напад на Бос. Нови извршен је јаким снагама непријатеља у циљу да у првом реду пресјече све прометне и брзогласне везе а потом да заузме и сам град Бос. Нови.

Ц.

Недостатци.

Страже на прузи Суња — Бос. Нови — Приједор које су се налазиле у гњиездима биле су слабе, слабог морала мањкаво одјевене само у љетним одјелима а некоје су имале на располагању гуњеве и шаторска крила. Требало је најжурније и најенергичније подузети кораке да се добаве зимска одјела што је од стране овог заповједничтва и затражено али без успјеха.

Потребно би било да ово заповједничтво располаже са једном причувом 2—3 сатније како би се могло људство на прузи од времена до времена измењивати и послати на одмор и попуну.

Д.

Властити губитци. Палих: 2 частника 17 домобрана.

Рашених: 43 домобрана теже, а 91 домобрана лакше.

Особе које су се изтакле својом храброшћу и ревношћу види се из приложеног изказа.

Пригиб: 2 изказа.

7 дец. 1942

Заповједник пуковник,
(Петрухар)
Петрухар

БР. 240

ИЗВЈЕШТАЈ ТРЕЋЕГ ГОРСКОГ ЗДРУГА О СТАЊУ И БОРБАМА ЗА ВРИЈЕМЕ ОД 16 НОВЕМБРА ДО 4 ДЕЦЕМБРА 1942 ГОДИНЕ

III. ГОРСКИ ЗДРУГ

Број 1894 тај

У Бос. Нови дне 7 XII. 1942

Предмет: Извјеишгај о акцијама и о стању код III. Горског здруга.

МИНИСТАРСТВУ ДОМОБРАНСТВА (Главни стожер)

Дана 1. студеног ове године смиењен је III. Горски здруг са својих постава код села Шурковца и упућен у акцију против партизана правцем на југ.

По успјешно завршеним операцијама југозападно од линије: Љубија — Рудник — Стара Ријека — Стари Мајдан здруг је 15. студеног прикупљен на просторији: Љубија Рудник — Љубија Муслиман и Шурковац.

За ових 15 дана здруг је био стално у покрету и борби по дану и по ноћи и увиек је ноћивао на отвореном по најгорем времену.

16. студени.

Пребацивање I. бојне из Шурковца пјешке у Приедор, из Приедора влаком за Бос. Нови, из Бос. Новог пјешке у с. Хр-

тићи два км. с. з. од Двора на Уни. Бојна је стигла истог дана на своје одредиште.

17. студени.

Пребацивање стожера здруга, горске битниде, превијалинга, дојавног и опкопарског вода из Љубије Рудгок у Двор на Уни. Ови диелови стигли су у Двор на Уну истога дана у 14 сати.

Истога дана пребачена је из Љубије Рудника IV. бојна овог здруга и стигла у Двор на Уни у току ноћи.

18. студени.

Пребадивање III. бојне из Љубије Муслиман у с. Замлача 2 км. с. од Двора на Уни. Бојна је стигла на своје одредиште у 8 сати.

Због пробијања постава з. од линије: с. Шурковац — Љубија Муслиман — Љубија Рудник наређено је од стране 714. њемачке дивизије да се друга бојна која је била у превозењу жељезницом од Приедора ка Бос. Новом, врати у Приedor, а из Приедора упућена је у Љубију.

Услиед погоршане ситуације а по заповједи 714. њ. д. пребачена је истог дана у 16 сати IV. бојна из Двора на Уни жељезницом до Приедора и из Приедора упућена у Љубију.

Овога дана II. и IV. бојна изаттле еу из састава здруга, те се и данас налазе ван састава. Стање код ових бојни непознато је.

19. студени.

Због пробијања постава од Љубије све до Бос. Новог наређено је здругу (без II. и IV. бојне) да одмах крене из Двора на Уни преко Бос. Новог и да затвори и посједне линију: кота 321 — 331 — 313 — 302 — 257.

Означену линију здрут је посјео истога дана до 17 сати без да је имао додира са непријатељем.

Види приложену скицу бр. 1.

20. студени.

Око 3.45 сати снажан непријатељски напад на к. 321 — 331, на десно крило I. бојне здруга и на поставе 12. пјеш. пуковније. Два сата 12. пјеш. пуковније десно од I. бојне напуштају своје поставе и одступају у правцу Вјешала (338). I. бојна једва успјева да задржи своје поставе заломивши своје десно крило на к. 331.

Повлачење диелова 12. пјеш. пуковније негативно утиче на борбену стегу диелова здруга.

Истог дана у јутро здруг је добио задатак да без обзира на повлачење 12. пјеш. пуковније, у току дана овлада линијом: к. 220 — к. 239 — Сјенокос — с. Јошева — Стражбеница (313) — Булина Глава (307).

Здруг је одређену линију достигао под врло тешком борбом, истога дана у 16 сати. Јачина непријатеља пред фронтом 4—500 људи 8 стројопушака, 4 стројнице и 2 бацача. Осим тога десни бок здруга приликом напредовања био је угрожаван јаком ватром са правца: 321, с. Беговићи, Црна Риека и Бурум (311).

На достигнутој линији у току ноћи снажни и стални непријатељски нападаји, али су сви били одбијени.

У току овога дана и ноћи:

Властити губитци: 5 мртва и 8 рањена домобрана, 1 стројница онеспособљена.

Непријатељски губитци: 15 мртвих (нађених на земљипггу), остали губитци код непријатеља непознати. Заплијењено 5 пушака.¹

Види приложену скицу бр. 2

21. студени.

Помицање достигнуте линије унапријед по приложеној скици бр. 2, утврђивање, пребацивање заповједног мјеста здруга и горске битнице са к. 313 на к. 238.

Пошто диелови 12 пјеш. пуковније овога дана нису изашли на своје поставе (к. 331), непријатељ све више угрожава десни бок и позадину здруга.

Пут Благај — Сухача миниран, у току дана извађено 6 мина.

Непријатељ у току дана врши снажне нападаје нарочито на десно крило и бок здруга. Јачина непријатеља око 600 људи, 7 стројопушака, 2 стројнице и 3 бацача. Непријатељ располаже са огромним бројем стрељива.

У току ноћи непрестани непријатељски нападаји, сви одбијени.

Властити губитци: 1 мртав и 5 рањених.

Непријатељски губитци: 5 мртвих (нађених пред положајем) остали губитци непознати.² Види скицу бр. 2.

22. студени.

По задатку здруг треба да продужи своје надирање на исток у правцу Радимировца, али услед снажног притиска

¹ Напад на непријатељске снаге на линији Сјенокос—Стражбеница—Булина Глава вршили су Први и Други батаљон Друге Крајишке НОУ бригаде. Види док. бр. 68.

» Исте јединице као под 1

непријатеља са фронта, са десног бока и из позадине покрет је немогућ. Здруг остаје и даље на достигнутој линији од предходног дана, одбијајући преко циелог дана непријатељске нападаје.

Непријатељ добија појачаше и скоро преко циелог дана туче стожер здруга и горску битницу на к. 238 са тешким бацачима. До 17 сати непријатељ је успио да преко Доловљана стигне до к. 313 ... у позадини поставе здруга.

Према овако подниетој ситуацији здрут добије задатак да образује мостобран око с. Благај и посједне линију: к. 200 — „Г" од Грабовиште — Булина Гл. (307) — даље преко ријеке Јапре — к. 257 — лиева обала Сане.

Ово повлачење и посједање новоодређене линије извршено је између 18,30 и 22 сата врло успјешно без да је непријатељ то осјетио, јер је на поставе I. бојне и битнице 23. студеног у зору извршио снажан напад са јуришем, али на празне поставе.

Власти губитци: 3 мртва (од којих заставник Вилко Лернард) и 12 рањених домобрана. Заповједник здруга пуковник Керековић разболио се од срчаних грчева и идући дан упућен у болницу.

Неггријатељски губитци: 50 мртвих (нађено пред положајем) остали непознати. Заплиењено 14 пушака, 17 ручних бомби и 4 шаторска листа.³ Види приложену скицу бр. 3.

23. студени.

Утврђивање новопосједнуте линије и борбено извиђање пред циелим фронтом.

Непријатељ у групама од 40—50 људи врши такођер извиђање ка нашим поставама.

Губитака у току овога дана није било.

У току дана примљена заповјед да здруг у току 24. студеног прошири ...воје поставе и да посједне линију: с. Беговићи (гдје преко к. 321 ухвати и одржава везу са 12. пјеш. пуковнијом) — гробље јужно од с. Доловљани — прав. Сухача — к. 238 — Стражбеница (313) — Булина Глава (307) — „Г" од Грабовиште — к. 200.

24. студени.

По издатој заповједи, напад диелова сдруга одпочео одређеним правцима у 8 сати. До 10 сати диелови I. бојне овладали су к. 313, а диелови III. бојне Стражбеницом (313). Даље напредовање било је привремено укочено јаким непријатељским одпором са к. 331 а нарочито сталним комешањем и одступањем диелова 12. пјеш. пуковније у правцу Вјешала.

³ Напад су вршиле јединице Пете и Шесте крајишке НОУ бригаде. Види док. бр. 69. %

Unatoč jakog neprijateljskog otpora i komešanja kod 12.pješ.pukovnije sdrug je uporno produžio napad i 16 sati na juriš zauzeo k.331(zastavnik Augustinčić iz I.bojne sa svojim vodom)i ovladao linijom:k.331-k.264-s.Joševa-Strazbenica (313)-Bulina G.(307)"4G" od Grabovište-k.200,na kojoj liniji se odmah odpočelo sa utvrđivanjem položaja.

Kako po izbijanju desnog krila zdruga na k.331,na istu nisu bili dioevi 12.pješ.pukovnije, to sam bio primoran da osobno intenzivnišem i da 9.i 10.sat 12.pješ.pukovnije koji su u napadu bili zaostali pomoću dioeva zdruga izveden u visinu k.331 te tako uspostavim vezu sa 12.pješ.pukovnijom.

Prema naknadnom izvještaju zapovjednika I.bojne ovi dioevi su se u toku noći bez ikakve potrebe povukli po zadi k.331,a nisu se zadržali na određenim im postavama.

Neprijatelj u toku dana pred zdrugom bio jačine:oko 400 pušaka,7 strojopušaka,3 strojnice i 2 bacača.

Vlastiti gubitci:1 mrtav i 6 ranjenih domobrana

Neprijateljski gubitci: 4 mrtva (nadjeni na zemljištu) ostali gubitci nepoznati.Vidi skicu br.4.

25.studeni.

Zdrug s obzirom na situaciju dobio nalog da ostane u desadanjim postavama i da vrši borbeno izvidjanje u pravcu s.Dolovljani i k.227.

Borbenim izvidjanjem utvrđeno da neprijatelj u grupama od 30-50 ljudi vrši napdajeu pravcu naših postava i da se u većim grupama prebacuje od Suhače u pravcu Une,o čemu je izvješćeno njemačko zapovjedništvo u Bos.Novom brzoglasom.

12.pješ.pukovnja nije zauzela svoje postave k.321-Krčevine,o čemu je također izvješćeno njemačko zapovjedništvo brzoglasom u Bos.Novom.

Vlastiti gubitci: 3 ranjena. *Četiri ranjena u bitci*
Neprijateljski gubitci: 4 mrtva i ranjen.

26.studeni.

Borbeno izvidjanje pred cijelim frontom.Neprijatelj potpuno neaktivan,dobijen je utisak da se povukao.

Prilikom obilaska I.bojne zdruga na k.331 posmatrao sam napredovanje dioeva 12.pješ.pukovnije ka određenim postavama: Krčevine.

Gubitaka ovoga dana nije bilo.

Oko 23,30 sati zapovjednik I.bojne izvještava o snažnom neprijateljskom napadu na postave I.bojne i 12.pješ.pukovnije.

27.studeni.

U 0030 sati zapovjednik I.bojne sa k.313. izvještava, da su postave I.bojne razbijene, da se neprijatelj pojavio čak i u pozadini i da djelovi bojne u neredu odstupaju djelom ka Bos.Novom,djelom ka Blagaju, a djelom preko Japre.

U 0200 sata posjao sam sa djelovima stožera sdruga k.257. i 273. i ulaz u s.Blagaj iz doline Japre.

Zapovjednik III.bojne zapovjedjeno, da jedan sat iz s.Joševa uputi na k.257., također radi posjedanja iste i zatvaranja pravca iz dolina Japre i Sane.

Do 0500 sati zapovjednik I.bojne uspio je, da na k.257 prikupi svega 80 momaka od svoje bojne tako, da je u 0500 sati na tom pravcu bilo oko 200 momaka sa 2 topa 65 mm, vod topova 75 mm prebačen je, radi što sigurnije odbrane Blagaja, u sastav bitnice na želj.postaju Blagaj, na desnoj obali Sane.

O situaciji kod sdruga stalno je obavještavan Njemački zapovjednik u Bos.Novom, preko koga je sdrug dobivao zapovjedi.

Do 0600 sati stigla ova izvješća:

Od zapovjednika III.bojne:"Neprijatelj slabijim djelovima vrši borbeno izvidjanja u pravcu k.200 - Bulina G.(k.307) - Strazbenica (k.313)."

Od zapovjednika I.bojne sa k.257:"Neprijateljski djelovi sa k.302 u pokretu ka k.257 i dolinom Japre ka Blagaju."

Od zapovjednika osiguranja želj.pruge Bos.Novi-Prijedor

Унаточ јаког непријатељског одпора и комешања код 12. пјеш. пуковније здруг је упорно продужио напад и 16 сати на јуриш заузео к. 331 (заставник Аугустинчић из I. бојне са својим водом) и овладао линијом: к. 331 — к. 264 — с. Јошева — Стражбеница (313) — Булина Г. (307) „Г" од Грабовиште — к. 200, на којој линији се одмах одпочело са утврђивањем положаја.

Како по избијању десног крила здруга на к. 331, на исто нису били диелови 12. пјеш. пуковније, то сам био приморан да особно интервенишем и да 9. и 10. сат 12. пјеш. пуковније који су у нападу били заостали помоћу диелова здруга изведем у висину к. 331 те тако успоставим везу са 12. пјеш. пуковнијом.

Према накнадном извјештају заповједника I. бојне овидиелови су се у току ноћи без икакве потребе повукли по зади к. 331, а нису се задржали на одређеним им поставама.

Непријатељ у току дана пред здругом био јачине: око 400 пушака, 7 стројопушака, 3 стројнице и 2 бацача.

Власти губитци: 1 мртав и 6 рањених домобрана.

Непријатељски губитци: 4 мртва (нађени на земљишту) остали губитци непознати. Види скицу бр. 4.

25. студени.

Здрут с обзиром на ситуацију добио налог да остане у садањим поставама и да врши борбено извиђање у правцу с. Доловљани и к. 227.

Борбеним извиђањем утврђено да непријатељ у групама од 40—50 људи врши нападаје у правцу наших постава и да се у већим групама пребацује од Сухаче у правцу Уне, о чему је извјешћено њемачко заповједништво у Бос. Новом брзогласом.

12. пјеш. пуковнија није заузела своје поставе к. 321 — Крчевине, о чему је такођер извјешћено њемачко заповједништво брзогласом у Бос. Новом.

Власти губитци: 3 рањена. Заповједник III. бојне бојник Вичевић ступио у болницу.

Непријатељски губитци: 4 мртва и 1 рањен.

26. студени.

Борбено извиђање пред целим фронтом. Непријатељ подпуно неактиван, добијен је утисак да се повукао.

Приликом обиласка I. бојне здруга на к. 331 посматрао сам напредовање диелова 12. пјеш. пуковније ка одређеним поставама: Крчевине.

Губитака овога дана није било.

Око 23,30 сати заповједник I. бојне извјештава о снажном непријатељском нападу на поставе I. бојне и 12. пјеш. пуковније.

27. студени.

У 0030 сати заповједник I. бојне са к. 313. извјештава, да су поставе I. бојне разбијене, да се непријатељ појавио чак и у позадини и да дјелови бојне у нeredу одступају дјелом ка Бос. Новом, дјелом ка Благају, а дјелом преко Јапре.

У 0200 сата посјео сам са дјеловима стожера сдруга к. 257. и 273. и улаз у с. Благај из долине Јапре.

Заповједнику III. бојне заповјеђено, да један сат из с. Јошева упути на к.'257., такође ради посједања исте и затварања правца из долина Јапре и Сане.

До 0500 сати заповједник I. бојне успио је, да на к. 257 прикупи свега 80 момака од своје бојне тако, да је у 0500 сати на том правцу било око 200 момака са 2 топа 65 мм. Вод топова 75 мм пребачен је, ради што сигурније одбране Благаја, у састав битнице на жељ. постају Благај, на десној обали Сане.⁴

О ситуацији код сдруга стално је обавјештаван Њемачки заповједник у Бос. Новом, преко кога је сдруг добивао заповједи.

До 0600 сати стигла ова извјешћа:

Од заповједника III. бојне: „Непријатељ слабијим дјеловима врши борбена извиђања у правцу к. 200 — Булина Гл. (к. 307) — Стражбеница (к. 313).”

Од заповједника I. бојне са к. 257: „Непријатељски дјелови са к. 302 у покрету ка к. 257 и долином Јапре ка Благају”.

Од заповједника осигурања жељ. пруге Бос. Нови — Приједор „Са правца жељезничке постаје Сводна чује се све ближе јака ватра, поједине куће поред пута и пруге горе, с. од Благаја на појединим врховима запаљене ватре”.

Пошто сам примио ове извјешћаје, издао сам заповјед за одбрану Благаја и у 08,00 сати био је распоред здруга слидећи:

Заповједник I. бојне са око 80 момака своје бојне и око 120 момака јединица стожера здруга са 2 топа 65 мм на к. 257 затвара и брани правац између Сане и Јапре. Одређени сат из III. бојне још увек није стигао на к. 257, пошто је имао обилазни пут, јер је ријека Јапра непрелазна, осим на мосту.

Заповједник III. бојне (без једног сата) држи Булину Г. (к. 307) — „Г” од Грабовиште — к. 200 са наслоном на I. бојну на ријеци Јапри.

Опкопарски вод и диелови осигурања пруге Бос. Нови — Приедор на висовима с. од жељезничке постаје Благај.

Горска битница поред жељезничке постаје Благај на с. обали Сане, за подпомагање одбране углавном са југа.

О предњем распореду обавјештен њемачки заповједник у Бос. Новом у 0830 сати.

* Опширније о овим борбама види док бр. 91 и 97.

Око 0800 сати, према пристиглим извјешћима, осјећа се све већа активност непријатеља.

Од 0000 сати па преко циеле ноћи од стране Бос. Новог чује се јака пјешачка и топничка ватра и праскање бадача са обје стране. Из Бос. Новог добива се извјешће, да непријатељ снажно и са великим снагама напада град.¹

У 1000 сати примљена брзогласна заповјед од њемачког заповједника у Бос. Новом, да се здруг под сваку циену и пгто прије пробије од Благаја у Бос. Нови, ради појачања посаде у одбрани Бос. Новог.

По примљеној заповједи издао сам слиедеће налоге за пробијање здруга од Благаја за Бос. Нови:

а) Одмах сам тражио једну композицију влака за евакуацију са жељ. постаје Благај: 3 вагона стрељива, превијалиште здруга са рањеницима и око 200—300 избјеглица из околних села. Ова је композиција добивена и све предње евакуирано је, — правим чудом, — без запрека у Бос. Нови.

б) За подпомагање пробијања тражио сам оклопни влак и борна кола. Међутим исти нису добивени, јер су били заузети око одбране Бос. Новог.

ц) Десна побочница (опкопарски вод здруга, прикупљени оружници са разних постаја и диелови за сстигурање пруге Бос. Нови — Приедор, који су се повукли из бункера уз пруту): штити десни бок и пробија се правцем првим гребенима с. жељ. Благај — к. 226 — жељ. постаја Бос. Нови.

д) Трећа бојна са диеловима I. бојне са простора к. 273 — к. 257 пробија се са јаким лиевим крилом правцем к. 257 — к. 251 — Бос. Нови са задатком да осигура лиеви бок.

е) I. Горска битница подпомаже пробијање I. и III. бојне топничком ватром у покрету, пребацивањем топова, са цесте жељ. постаје Благај — Бос. Нови (на дес. обали Сане).

ф) Повози: крећу у висини десне побоћнице и III. бојне путевима на десној и лиевој обали Сане, на којој се је који затекао.

У оваковом распореду кренуо је здруг са означене линије око 1200 сати.

До висине Суча Дола и поред јаког одпора од стране непријатеља, здруг је стигао у подпуном реду, са врло малим губицима.

На овој линији извршио је непријатељ снажан нападај са правца к. 313 и са правца Вјешала (к. 338) и набацио је III. бојни и диелове I. бојне на Сану. Послије тога почели су се диелови у нереду пробијати даље ка Бос. Новом. Истодобно извршен је притисак непријатеља са правца Јапре и са врхова с. Сане.

³ Види док. бр. 97.

У овом нападу учествовало је од стране непријатеља око 1000 пушака, 10 стројопушака, 6 стројница, 4 бацача и хаубичка битница (заробљена код Бос. Новог са много стрељива). Што се тиче бацача и хаубичке битнице, податци су подпуно точни, јер је 50% рањених и погинулих махом од бацача, односно од граната, што се види из приложеног изказа.

Под овим околностима здрут је стигао око 1500 сати у Бос. Нови, гдје је у самом граду поновно упао у жестоку непријатељску ватру бацача и хаубичке битнице и опет претрпио велике губитке.

По доласку у Бос. Нови и поред тешке ситуације и сталне непријатељске ватре, заузимањем свих преосталих частника и дочастника и добрим држањем момчади, успјело је да се јединице здруга у року од пола сата среде и упуте на заузимање поставе у мостобрану Бос. Новог. На овај начин здруг је много допринео, да се Бос. Нови одржи 27, 28 и 29. студеног о. г., у којем су вриемени били најжешћи нападаји на Бос. Нови. (Утврђено је да су Бос. Нови нападале: I. и V. ударна бригада и личка бригада, укупне јачине — према процјени њемачког заповједничтва — најмање 4.500 до 5.000 људи, добро наоружаних, поред великог броја стројопушака и стројница, са бацачима и комплетном заплиењеном хаубичком битницом са огромним количинама стрељива.)

За свој рад код пробијања и одбране Бос. Новог здруг је добио признање од њемачког заповједника Бос. Новог и заповједника 714. њемачке дивизије, са налогом да се заслужни частници, дочастници и домобрани предложе за одликовање.

Од 27. XI. 0000 сати, по разбијању поставе I. бојне, за вриеме пробијања од Благаја до Бос. Новог, у Бос. Новом и у поставама при одбрани Бос. Новог, до 2400 сата истога дана, здруг је имао слиедеће губитке:

9 мртвих (од ових подпуковник Ланкаш Јосип, погинуо од бацача у Бос. Новом.)

37 рањених (од ових поручник Катинели Артур, заповједник вода у III. бојни и поручник Фридл Звошшир, заповједник опкопарског вода здруга, рањени од бацача у Бос. Новом).

Око 480 несталих (од којих сатник Плишић Стјепан, заповједник 2. сата I. бојне, сатник Хочевар Конрад, заповједник 3. сата III. бојне, надпоручник Бенић Др. Иван, личник I. бојне, поручник Мандић Витомир, заповједник вода 1. сата III. бојне, поручник Грозај Звонимир, заповједник вода 3. сата III. бојне, поручник Волк Фрањо, замјеник заповједника стож. сата III. бојне и заставник Матовина Ловро, заповједник вода 1. сата I. бојне.

Поред људства, од творива пало непријатељу у руке, односно онеспособљено јер се нлје могло извући:

2 топа 75 м/м, без стрељива (1 топ онеспособљен).

7 стројница, без стрељива, скоро све онеспособљено, односно изгубљене са несталом момчади.

24 стројопушке, изгубљене са несталом момчади.

Око 80 коња, диелом изгубљених са несталом момчади, а диелом побијених.

Точни губитци у људима и твориву послати ће се накнадно, када се среде релације.

Непријатељски губитци тога дана нису могли бити утврђени, али по непровјереним податцима били су велики, наводно 30 кола мртвих и 80 кола рањених.⁰

28. студени.

Здруг са свим својим диеловима у поставама: к. 236 — Јабланица.

Непријатељ преко циелога дана и ноћи снажно напада са велик снагама, да под сваку циену освоји Бос. Нови.

Властити губитци: 4 мртва и 31 рањен.

Непријатељски губитци непознати, пошто су у току ноћи извучени изпред постава.

29. студени.

Здруг и даље на својим старим поставама.

Непријатељ и даље напада, али се осјећа слабљење притиска.

Поручник Фридл, заповједник опкопарског вода, од задобивених рана умро.

Властитих губитака није било. Код непријатеља непознати.

30. студени.

Здруг у старим поставама. Непријатељ и даље врши слабији притисак.

Властити губитци: 1 рањен. Непријатељски непознати.

1, 2 и 3. просинац.

Здруг на старим поставама. Непријатељ подпуно неактиван.

Губитака није било.

4. просинац.

Здруг учествује у проширењу мостобрана око Бос. Новог и у току дана овладао је линијом: Вјешала (к. 338) — к. 251 — Сана.

* У овим борбама око Бос. Новог учествовале су Четврта и дијелови Пете крајишке дивизије. Види док. бр. 91 и 97.

Властити губитци: 2 мртва и 7 рањених.

Непријатељски губитци: 1 мртав нађен на земљишту, остали губитци непознати.

Види скицу бр. 7.

Како се види из горњег излагања здруг је непрестано преко мјесец дана у сталном покрету, по дану и по ноћи, дневно је прелазео под борбом и преко 20 км., за то вриеме увиек проводио дан и ноћ под отвореним, по киши и невремену, те су људи подпуно изнурени и 100% ушљиви.

Сваки дан преко њемачких власти настојим да се Здруг по диеловима извлачи из постава ради уређења опреме и одмора, али због садање ситуације ми то није успјело.

У Бос. Новом за сада нема могућности да се изврши разкуживање, а нити купање војника није могуће, пошто потребних направа за сада у Бос. Новом нема. У самом Бос. Новом до сада је било код грађанства 10 случаја пјегавог тифуса.

Опрема код војника: ципеле 50% дотрајале, око 600 војника имају љетно одиело, за вриеме операције доста опреме и творива онеспособљено, изгубљено и нестало.

У задња 2 мјесеца промијењени сви дочастници у I. и II. бојни, сви частници и дочастници у III. бојни, стожеру здруга, дојавном воду и заповједничтву стана (зракопловци), што је такођер зло утицало и још се осјећају тешкоће због тога смјењивања.

Стање код II. и IV. бојне које су издвојене из здруга непознато је, али по устменим прикупљеним податцима није много боље. Оба заповједника бојни ступили у болницу.

Из предњих разлога молим да се здруг што журније смјени из постава најмање на 15 дана, ради купања, разкуживања, уређења, попуне и одмора, јер у противном неће бити способан за даље акције.

Са овим списима упућујем главара стожера бојника Галеа ради потребног разјашњења.

Бројчано стање здруга у Бос. Новом и у поставама око Бос. Новог (без II. и IV. бојне) је око 1.650 частника, дочастника и домобрана.

Прилаже се:

а) 7 скица.

б) спис број 1895, 1803 и 1896 тај.

У. З. ЗАПОВЈЕДНИКА

Подпуковник (Фриц)

БР. 241

ДНЕВНИ ИЗВЈЕШТАЈ ДОМОБРАНСКОГ ОФИЦИРА ЗА ВЕЗУ
ПРИ 714 ЊЕМАЧКОЈ ДИВИЗИЈИ ОД 14 ДЕЦЕМБРА 1942 ГОД.
О БОРБАМА ОКО САНСКОГ МОСТА

ЧАСТНИК ЗА ВЕЗУ

код 714. њем. дивизије
Оп. бр. 673,—
14. просинца 1942

ПРЕДМЕТ: Дневни
извјештај.—

ГЛАВНОМ СТОЖЕРУ ДОМОБРАНСТВА

Оперативни одЈел.

Опће стање:

Појачан притисак непријатеља на Сан. Мост убацивањем нових непријатељских снага. Мора се даљим нападима рачунати. Обскрбни пут Приједор Сан. Мост даље у рукама непријатеља, наводно и прекинут јер су мостови порушени. Поновни напад непријатеља ЈИ Бања Лука показује на стални притисак са Ј према сјеверу примјећено је ЈИ Бос. Нови непријатељско дјеловање.

I.

Акције у току:

Сан. Мост: Из борба у ноћи 10/ХН. непријатељски губитци: 109 мртва избројено (Укупно 161). Њемци у истој ноћи 3 погинули. 18 рањених, 3 нестало, 1 ПОТ,¹ 1 тешки бацач уништен. Домобрански губитци: 38 погинулих, 70 рањених, 350 несталих, 6 тешка бацача, 5 стројница, 2 ПОТ уништено, од 3 топа (10.5) затварачи бачени у Сану.²

¹ Вјероватно погрешно откуцана ријеч пот а треба да стоји топ.

² Напад на Сански Мост вршиле су јединице Пете НОУ дивизије. Шире о томе види док. бр. 178, 182 и 253.

13. XII. вршио непријатељ напад са 6 бригада, те држао источни положај са 2 бригаде (изказ заробљених) пролазно је доспио у западни дио града.

Појач. III. бојна Грен. пука 741 и Домдо Сан. Мост одбацили га уз потпору топничтва и зракоплова, дјелом у борби од куће до куће према 3. Од навече Сан. Мост чврсто у нашим рукама. Стална непријатељска топ. паљба за сметњу на поједине дјелове града. Губитци непријатеља: бројано 40 мртва непријатеља, 2 заробљена стријељана. 2 њем. погинули, 11 рањених. Домобрански губитци: 8 погинулих, 50 рањених. 1 ПОТ, 2 стројопушака, 1 стројница и пушка заплијењено. 1 борна кола наишла на мину, опгечен одвучен у град.

Тиме губитци код Сан. Моста 357 мртва непријатеља. Њем. 6 погинули, 39 рањених, 3 нестало. Домобрански губитци: 46 мртва, 120 рањених, 350 несталих.

Бања Лука: Непријатељ (наводно 2 бригаде³) из простора Ј Котор Бароша напредовао до Башићи — Јаворани (15 км ЈИ Бања Луке) Православ. добровољци⁴ ометају ток надирања нападима за сметњу. Даљна скупина (1 бригада⁵) Ј Масловаре (34 км ЈИ Бања Луке) продрла до Јошавке (20 км И Бања Луке). Појачана бојна I. Грен. пука 741 установила развићањем Ј Мусл. Челинца да је простор Подбрђе — Забрђе слободан од непријатеља.

Упоришга 519 и Врбас: Изградња положаја. Свестрано развићање без додира са непријатељем.

Скупина Приедор: Скупина за саботажу⁶ запалила у ноћи 13. XII. жељезнички мост преко Сане 3.5 км јужно Приједора. Ватра уташена, поправак ће трајати око 10 дана.

Развићање на Бишћани — Југовци (7 км 3 Приједора), Баришићи (5 км Ј Љубија, Рудника), Миљаковци (7 км Ј Приједора) без додира са непријатељем.

По исказу избјеглица и домородаца мостови на путу Приједор — Сан. Мост уништени.

Бос. Нови — Двор: Развићање проти Беговцима (6 км ЈИ Бос. Нови) наишла на непријатеља у јаћини од 1 сата, непријатељ се повукао на 3.

Развићање према Међумајдану (11 км. СЗ Бос. Нови), Радић Брдо, 305 (6 км ЈЈЗ Бос. Нови) без додира са непријатељем.

2. Горск. сдруг: По извјештају сељака скупина од око 800 непријатеља налази се код града Превршца (6 км СЗ Костајнице). Чишћење простора Старо Село — Градуса (16 и 12 км СЗ Ко-

³ Прва и Друга бригада Прве пролетерске дивизије

* Мисли се на четнике.

⁵ Трећа бригада Прве пролетерске дивизије

⁶ Односи се на партизане.

ČASTNIK ZA VEZU
kod 714. njem. divisijske
Op. br. 677.-
14. prosinca 1942.

PREDMET : Dnevni
izvještaj.-

GLAVNOM STOLERU DOMOBRANSTVA
Operativni odjel.

Opće stanje :

Pojačanje pritiska neprijatelja na San-Most ubacivanjem novih neprijateljskih snaga. Mora se daljim napadima računati. Opskrbni put Prijedor-San-Most dalje u rukama neprijatelja, navodno i prekinut jer su mostovi porušeni. Ponovi napad neprijatelja JI Banja Luka pokazuje na stalni pritisak sa J prema sjeveru primijećeno je JI Bos. Novi neprijateljsko djelovanje.

I.

Akcije u toku : (na 13/12)

San-Most : Iz borba u noći 10/XII. Neprijateljski gubici: 109 mrtva izbrojeno. (Ukupno 161). Njemci u istoj noći 3 poginuli, 18 ranjenih, 3 nestalo, 1 POT, 1 teški bacač uništen. Domobranske gubici: 38 poginuli, 70 ranjenih, 350 nestalih, 6 teške bacača, 5 strajlnica, 2 POT uništeno, od 3 topa (10.7) zatvarači bačeni u Sanu.

1). XII. vršio neprijatelj napad sa 6 brigada, te držao istočni poluaj sa 2 brigade (iskaz sarobljenih) prolazno je dospio u zapadni dio grada. Pojač. III. bojna Gren. puka 741 i DomDo San-Most debacili ga uz potporu topništva i zrakoplova, djelom u borbi od kuće do kuće prema Z. Od naveče San-Most čvrsto u našim rukama.

Stalna neprijateljska top. paljba sa smetnju na pojedine dijelove grada. Gubici neprijatelja: brojano 40 mrtva neprijatelja, 2 sarobljena strajlnika, 2 njem. poginuli, 11 ranjenih. Domobranske gubici: 8 poginuli, 50 ranjenih. 1 POT, 2 strojopuškica, 1 strojnica, puškica zaplijenjena. Iborna kola naišla na mina, oštećena odvučena u grad.

Time gubici kod San-Most 357 mrtva neprijatelja. Njem. 6 poginuli, 39 ranjenih, 3 nestalo. Domobranske gubici: 46 mrtva, 120 ranjenih, 350 nestalih. Banja Luka : Neprijatelj (navodno 2 brigade) iz prostora J Kotor Varoša napredovao do Bašiči-Javoranj (15 km JI Banja Luke). Pravoslav. dobrovoljci ometaju tek nadiranja napadima sa smetnju. Daljne skupine (1 brigada) J Moslovare (34 km JI Banja Luke) prodrle do Jošavke (20 km I Banja Luke). Pojačana bojna I. Gren. puka 741 ustanovila razvidjanjem J Muel. Celina da je prostor Podbrđe-Zabrdje slobodan od neprijatelja.

Uporišta 519 i Yrbas : Izgradnja položaja. Svestrano razvidjanje bez dodira sa neprijateljem.

Skupina Prijedor : Skupina za sabotažu sapolila u noći 13. XII. Željeznički most preko Sane 5.7 km južno Prijedora. Vatra ugašena, popravak će trajati oko 10 dana.

Razvidjanje na Bišćani-Jugovi (7 km Z Prijedora), Barišići (5 km J Ljubija Rudnika) Miljakovi (7 km J Prijedora) bez dodira sa neprijateljem.

Po iskazu izbjeglica i domorodaca mostovi na putu Prijedor-San-Most uništeni.

Bos. Novi-Dvor : Razvidjanje proti Begovcima ((6 km JI Bos. Novi) naišla na neprijatelja u jačini od 1 sata, neprijatelj se povukao na Z. Razvidjanje prema Medju Majdanu (11 km SZ Bos. Novi) Radić Brdo, 305 (6 km JZ Bos. Novi) bez dodira sa neprijateljem.

2. Gorsk. odred : Po izvještaju seljaka skupina od oko 800 neprijatelja našla se kod grada Prevršca (6 km SZ Kostajnice).

Čišćenje prostora Staro Salo-Graduša (16 i 12 km SZ Kostajnice) slabim dodikom sa neprijateljem 5 mrtva neprijatelja.

Opsada Mušića (13 km SZ Gline) od odjela za oslobodjenje i XXI Ustaške bojne, probijena. Neprijatelj se povlači na JZ.

Opskrbna preselica za Bos. Novi-Dvor bez smetnje stigla.

Zrakoplovstvo : sudjelovalo uspješno preko dana u borbama kod San-Mosta sa bombama i vatrenim oružjem, zrakoplovi sa transport pored privremeno jakog djelovanja neprijatelja na pomoćno uzletišta San-Most da-premili municiju i odveli 17 ranjeni u bolnicu.

ČASTNIK ZA VEZU
nadporučnik /v. Ullisperger/

17. XII. 1942

стајница) славим додиром са непријатељем. 5 мртва непријатеља. Опсада Мучића" (13 км СЗ Глине) од одјела за ослобођење и XXXI Усташке бојне пробијена. Непријатељ се повлачи на ЈЗ. Опскрбна преселица за Бос. Нови — Двор без сметње стигла. Зракопловство: судјеловало успјешно преко дана у борбама код Сан. Моста са бомбама и ватреним оружјем, зракоплови за транспорт поред привремено јаког дјеловања непријатеља на помоћно узлетиште Сан. Мост допремили муницију и одвели 17 рањени у болницу.

ЧАСТНИК ЗА ВЕЗУ
надпоручник (в. Улиспергер)
фон Улиспергер нпор.

БР. 242

ИЗВЈЕШТАЈ ЗАПОВЈЕДНИШТВА ШЕСТЕ ПЈЕШАЧКЕ ДИВИЗИЈЕ ОД 15 ДЕЦЕМБРА 1942 ГОД. О РАСПОРЕДУ ПОТЧИЊЕНИХ ЈЕДИНИЦА

ЗАПОВЈЕДНИЧТВО
6. ПЈЕШАЧКЕ ДИВИЗИЈЕ
Оп. Број 4037/тај.

У Мостару, дне 15.ХИ.1942

Предмет: Обћа бојна релација
за мјесец студени 1942.

ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ Ш. ДОМОБРАНСКОГ ЗБОРА (Глст)
(2 примјерка)

Распоред подређених дијелова заповједничтва П. зоне-стожера 6. пјешачке дивизије био је почетком мјесеца студеног 1942. год. у главном овакав:

1. — МОСТАР.

Заповједник посаде: пуковник Иван Шарнбек.

Стожер 6. пјешачке дивизије:

Оснутак докнадне бојне 13. п.п., стожер оснутка, затим 1. походни сат из чијег састава има један одјел од 1 дочастника и 20 домобрана са 1 стројопушком осигурање рудника и муњаре.

3 **Вјероватно Бучица (Г. и Д.)**

→ 1 одјел од 1 дочастника и 11 дом. је појачање оружничке постаје Грабовица — 1 стројопушка.

— 1 одјел од 1 дочастника и 14 дом. са 1 стројопушком као појачање оружничке постаје Бијело Поље.

Остатак се налази у војарни на обуци.

Посадни сат служи за посадну службу у Мостару.

Помоћни сат, 6. повозни сат, 3. сат. III. самовозне бојне службе за помоћну и посадну службу у Мостару и опскрба посада зоне.

2. — НЕВЕСИЊЕ.

Заповједник посаде: пор. Фрањо Спечина.

Посада: 17. сат 13. п.п. Од тога један вод на стражи на Гребку (3 км. западно од Невесиња), као осигурање пута Невесиње — Мостар. Остатак љутства служи за посадну службу у Невесињу.

3. — ТРЕБИЊЕ.

Заповједник посаде: пјешачки подпуковник Месић Драгутин.

14. пјешачка пуковнија и то:

— стожер пуковније

— 13. сат пратећи

— 14. сат протуоклопни

— 15. сат стожерни.

— 1. бојна и то: стожер, 1., 3. и 4. сат

— 5. сат II. бојне

— 9. сат III. бојне

1 сат са 12 стројопушака као осигурање жељезничке пруге Требиње — Талеж.

1 сат са 2 п. ок. топа, 1 бацачем, 1 стројницом и 8 стројопушака је посада Арсланагића Мост — Врело Око.

2 вода са 7 стројопушака је посада утврђења Голо Брдо — к. 766 — Петрина.

1 вод од 50 људи са 3 ст. пушке је привремена посада с. Чићева.

1 вод од 23 момка са 1 стројопушком, 1 п. ок. топом као посада утврђења Кличањ.

2 роја са 1 стројопушком као стража водоцрпне постаје Мркљине.

1 рој од 15 људи са 1 стројопушком као посада влака Требиње — Хум.

1 одјел од 30 дом. са 2 стројнице, 1 бацачем, 2 топа 37 мм. II. и 3 проту-оклопна топа 37 мм. на поставима за посадне страже.

23 дом. за посадне страже.

25 дом. за војарнске страже.

Остатак љутства служи за остале посадне службе и вјежбања.

4. — БИЛЕЋА.

Заповједник посаде: надсатник Иво Љубимир.

III. бојна 14. п.п. и то:

— стожер

— 10. и 12. сат

— 2. вод сата 13. (брдски топови 65 мм.)

1 одјел од 7 људи је засједа „Селиште“

1 одјел од 10 људи са 1 стројопушком је стража код струјне средишњице на Требишњици.

1 вод са 1 стројницом, 1 бацачем и 3 стројопушке налази се на упоришту „Торић“.

Остатак љутства је у логору „Смаил Аге Ченгића“.

5. — ГАЦКО.

Заповједник посаде: пјешачки надпоручник Решид Бабовић.

11. сат 14. п.п.

— 1 одјел од 12 људи је посада с. Међулићи

— 1 одјел од 12 домобрана је посада с. Столац — Сарића Грде.

— 1 одјел 16 домобрана је посада Харун — Гатачко Поље.

— 1 одјел од 12 домобрана је посада с. Грачаница.

остатак љутства војарнска стража и настава.

6. — ДУБРОВНИК.

Заповједник посаде: пјешачки надпоручник Мишко Белоти.

2. сат 14. п.п.

— 1 вод од 40 људи је посада с. Јањина (полуоток Пељешац), са 1 стројницом и 3 стројопушке.

— 1 одјел од 10 људи са 1 стројопушком је посада с. Бргат

— 1 одјел од 8 људи је посада Шумет.

Заповјешћу опћет војног повјереника Н.Д.Х. Сушак од 20-УШ-1942. цијела II. зона подјељена је на три тактичко-оперативна сектора, који се углавном поклапају са подручјима талијанских армијских корпуса.

Границе сектора изнешене су у заповједи овога стожера Оп. бр. 2317 од 24-УШ-1942. (достављено и заповједнику III. Д. с.)

Према овој заповједи област Имотског, Томиславграда¹ и Ливна спада у тактичко оперативном погледу под заповједништво II. сектора у Сињу. Међутим, због слабе везе наведених посада и области са Сињем показани су у овој релацији и догађаји из тих области у колико о њима има података.

¹ Дувно

А.) ПОДРУЧЈЕ II. СЕКТОРА (СИЊ)

У овом подручју није током овог мјесеца било знатнијих дјелатности.

Дана 7-Х1. заповједништво XVIII. А. к. бр. 11894 јавља, да ће се 10-Х1. талијанске снаге из Ливна повући, а заповједништво да ће предати усташкој бојни.

— 21-Х1. из Мостара у Имотски пребачен је камионима самокретни сат усташког обрмбеног здрута Јасеновац.

— 28-Х1. III. Д. с. извјестио је брзогласом, да је издат налог за одлазак усташког сата из Прозора за Ливно.

Б.) ПОДРУЧЈЕ ЗАПАДНО ОД Р. НЕРЕТВЕ

Током овог мјесеца на овом подручју није било знатнијих бојних дјелатности.

Дана 1-Х1. партизани² у јачини од око 150 људи, напали су село Путешевицу недалеко ЈБубушкога, гдје су се сукобили са нашом милицијом. Напад је трајао 4 сата, али је с успјехом одбијен. Губитака на нашој страни није било, а за противничке губитке се незна.

Д.) ОСТАЛИ ПОДАТЦИ

Дана 2-Х1. у влаку на путу из Требиња за Билеће путовало је 10 наших оружника. У истом влаку путовали су и четници, те су нападали наше оружнике и тјерали их ван из вагона.

Ноћу од 2 на 3/Х1. по зидовима кућа града Мостара са црвеном бојом крупним словима исписале су непознате особе „Смрт фашизму, слобода народу“.

— I 7-Х1. Частник за везу дивизије „Мигше“ посјетио је стожер дивизије VI. и скренуо позорност главару стожера, да се у дописивању заузима сувише оштар став, те да жели да се то сведе на мјеру и тон, како се не би довели у питање искрени савезнички став и сурадња.

Истог дана под бр. 5583 дивизија „Мигде“ да ће прегледавати сав увоз, који се увои на подручје армијског корпуса.

— 8-Х1. У Граб Зупци дошло је до побуне у једној четничкој бојни (Вучковић Душана), а мисли се да је до побуне дошло усљед самовоље заповједника, а и ради тога што је већи дио припадника те бојне наклоњен партизанима. Пригодом побуне погинуло је 8 четника, а неколико их је рањено.

— 9-Х1. Група партизана³ код тунела Грабовица (12 км. јужно од Јабланице) напала је нашу опходњу, те 2 домобрана разоружала.

² Напад је извршио вјероватно батаљон „Слобода“.

³ Напад је извршила група бораца Коњичког батаљона.

— 12-X1. Око 23 сата у Мостару у кавани „Викторија“ дошло је до инцидента између Талијана и четника с једне стране, а с друге стране усташа и њсмаца организације „Тот“. Том приликом дошло је до пуцњаве из самокреса. До инцидента је дошло ради пјевања разних пјесама које су наручиване од пјевачица. Након интервенције карабињера изазивачи су се разбјежали.

— 17-X1. У једној крчми у Мостару дошло је до сукоба између усташа и четника. Том приликом је један четник бацио бомбу на усташе. Дошло је до пушкарања. Интервенирала је талијанска војска. Послиедак тога: 1 усташа убијен, 3 рањена и један четник тешко рањен. Градом влада узрујаност и доводи се у вези овај догађај са доласком 17. п.п. у Мостар.

— 20-X1. Стигла је у Мостар прва скупина 17. п.п. у јачини од 2000 људи, те је смјештена у западни логор.

— 21-X1. Заповједништво дивизије „Мигше“ под Оп. бр. 7346 јавља, да до даљних заповједи ниједан други одјел домова брана нити усташа неможе ући на подручје VI. А. к. послеје уласка прве скупине 17 п.п.

— 23-X1. Око 9 сати посјетио је овај стожер њемачки сатник Неузз, који је боравио неколико дана у Ливну ради преговора са партизанима усљед размјене заробљеника.

— 24-X1. Са оп. бр. 3721/тај. извјештена је дивизија „Мигше“ да заповједник VI. дивизије иде на службени пут у Загреб.

Истог дана у вече допутовао је у Мостар из Дубровника министар Вранчић, који је имао конференцију са пуковником Францетићем, великим жупаном и заповједником оружанске пуковније.

— 25-X1. Одпутовали су у Загреб министар Вранчић, заповједник VI. дивизије и пуковник Францетић, а испратили су их заповједник оружанске пуковније и заповједник дивизије „Мигше“.

Кроз мјесец студени били су ово важнији догађаји, о којима је овај стожер добио податке.

Напомиње се да је зона II. велика, те је одржавање везе и правремено обавјештавање скоро немогуће.

По подацима којима овај стожер располаже губитци су били: 1 мртав и 3 рањена, а о одликовањима овај стожер није добио посебне податке.

Заповједник - пуковник
(Шарнбек)
Шарнбек

**БОЈНА РЕЛАЦИЈА ЗАПОВЈЕДНИШТВА БАЊАЛУЧКОГ
ЗДРУГА ЗА МЈЕСЕЦ НОВЕМБАР 1942 ГОД. О БОРБАМА
ОКО СУХАЧЕ, ЉУБИЈЕ, СИТНИЦЕ И БОСАНСКОГ НОВОГ**

ЗАПОВЈЕДНИЧТВО
БАЊАЛУЧКОГ ЗДРУГА
Број 9432 тај.

У Бања Луци, дне 16.ХИ.1942.

Предмет: обћа бојна релација за студени 1942.

ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ II ДОМОБРАНСКОГ СБОРА.

(Главностожерни одјел).—

Савезно заповједи Министарства домобранства Глст. Оп. Бр. 1242 тај. од 9. просинца 1941. и заповједи тог заповједничтва Гст. Оп. Бр. 4107 тај. од 1 свибња 1942., достављам обћу бојну релацију Бањалучког здруга за мјесец студени 1942. уследићем:

1. до 8. студеног 1942. г.

У овом времену извођена је акција у подручју Овањске (20 км. ј.з. од Приједора), а под заповједничтвом њемачке 714. пјешачке дивизије.

Од постројби овог здруга су у овој акцији учествовале све расположиве снаге и то:

10. пјешачка пуковнија (без 1., 2. и 17. сата),

I јуришна бојна,

I бојна 1. пјешачке пуковније,

II бојна 5. пјешачке пуковније,

I бојна Петрињског здруга,

Домдо бојна Бања Лука (без 3. и 5. сата),

Домдо бојна Сански Мост,

3. битница VIII топничког склопа,

2. битница IV топничког склопа,

8. и 18. усташка бојна (диелови), и

1 сат усташке припремне бојне Бања Лука.

У току ове акције, долазило је само до слабијих сукоба са партизанима, који се уопће нису упуштали у борбу.

По завршеној акцији, извршено је посједање поставе Југозапад на црти: к 294 (3,5 км. ј. од Бос. Новог) — Сухача — Шурковац — Прав. Јбубија — Трмеђа (505) — Ст. Риека —

Рушковац (562) — Д. Каменград — Ђедовача (444) — Брдо (332) — Чапље — к. 311 (Паланка) (6,5 км ј. и. од Санског Моста).

Све постројбе здрута, које су учествовале у акцији, употребљене су за посједање поменутог постава.

18. студеног 1942. г.

Постав Југозапад: У 02.50 сати јаке снаге партизана извршиле су напад на постав Југозапад код села Миска Глава (14,5 км ј. з. од Приедора) и успјели су да пробију постав 1. сата усташке припремне бојне Приедор. По извршеном пробоју, партизани су у брзом замаху напали с леђа VI усташку бојну, 18. сат 10. п.п., I бојну 1. пјешачке пуковније и за кратко вриеме успјели су да их подпуно разпрше.

Затим су партизани јаким снагама продужили надирање, обухватајући са сјеверозападне стране Љубију, са намјером да је обколе и заузму. Ото 19.00 сати почео је јак напад на Љубију Рудник, при чему су партизани нарочито јаком ватром бацача гађали сграду гдје је био смјепген стожер заповједничтва постава Југозапад. Од једног комада разпрснуте бомбе из бацача, погинуо је побочник заповједничтва, надпоручник Влатковић.

Борба код Љубије Рудника трајала је све до 21.00 сати, када су пристигла појачања из Приедора и напад је одбијен. Партизани су се повукли и у току ове ноћи нису више нападали на Љубију Рудник.

У току овог напада, партизани су успјели да заузму жељезничку постају Љубија Мусл. и да је запале. Жељезничка пруга Приедор — Љубија прекинута је од стране партизана.

Једновремено са овим нападом, партизани су слабијим снагама (помогнути са 2 топа и 2 бацача) напали и постав Домдо бојне Сански Мост и III бојне 10. п.п. на диелу: Рушковац (562) (3 км з. од Ст. Мајдана) — Здена — к. 284 — Главица (9 км с.з. од Санског Моста), али су одбијени са осјетним губитцима.

У току борбе 18. студеног наши су губитци: 8 погинулих, 2 тешко и 8 лакше рањених (који су донешени са постава).

Осим тога, подпуно су распршене: I бојна 1. пјешачке пуковније (већим диелом заробљени), од које се је слиедећих дана у Приедору прикупило свега 1 частник (обскрбник) и око 100 домобрана, VI усташка бојна, 1. сат припремне усташке бојне и 18. сат 10. пјешачке пуковније.¹

Губитци партизана непознати.

¹ У нападу на непријатељске положаје на овом сектору учествовале су Друга, Пета и Шеста крајишка НОУ бригада. Опширније о томе види док. бр. 44 и 52.

19. студеног 1942. г.

Постав Југозапад: партизани су продужили напад на диелове 1. сата 18. и 3. сата 8. устапке бојне на к. 345 (6 км ј.з. од Љубије Рудника. Како се ова два сата нису могла одржати на поставу пред бројно много јачим непријатељем, повукли су се на црту: 492 — к. 432 (1 км ј. од Љубије Рудника).

У току дана покушано је, да се успостави веза са Приедором, али се у томе није успјело.

У овим борбама наши су губитци били: 3 погинула, 2 тешко рањена и 8 лакше рањених.

Губитци партизана непознати.

Ситница: једна skutна партизана напала је наше диелове за осигурање цесте Бања Лука — Ситница, код Бунарева (6,5 км с. од Ситнице). Пз Ситнице је упућен један одјел домобрана као појачање осигурању, али су се ови под притиском јачих снага партизана морали повући. Њемачки бојник Томас, који је кренуо са овим одјелом домобрана успио је да се пробије и дође у Кадину Воду.

1. сат XI новачке бојне, који је 18. XI био упућен у Ситницу ради попуње IV бојне IV горског здрута, око 17.00 сати нападнут код Бунарева од јачих партизанских снага, био је присиљен, да се повуче ка Кадиној Води. Са овим сатом је ишао и 1 сат радне бојне Бањалучког здрута, који је имао задатак чишћења сниега и самовози са храном за посаду у Ситници.

У овој борби наши су губитци:

из XI новачке бојне 2 погинула, 4 рањена и 5 несталих домобрана. Из радног сата 1 погинули. Уништена су 3 самовоза, који су превозили храну.²

Губитци партизана непознати.

20. студеног 1942. г.

Постав Југозапад: партизани су продужили напад и у току дана јаком снагом напали дио постава II бојне 5. пјешачке пуковније на к. 505 (Тромеђа) (3,5 км ј.з. од Љубије Рудника). Услиед јаке надмоћности непријатеља, бојна је била принуђена да напусти свој постав и да се повуче на црту, која је била предвиђена за непосредно осигурање Љубије Рудника.

У току ових борби наши губитци су били: 2 погинула, 4 тешко и 9 лако рањених домобрана.

Губитци партизана непознати.

Ситница: у току ноћи 19./20. студеног, око 21.00 сати напали су партизани нашу посаду у Ситници. Напад су извршили на сјеверном одсјеку, који је био најслабији, јер су са истога биле претходног дана скинуте извјестне снаге и упућене ка

⁵ Напад су извршиле јединице Четврте крајишке НОУ бригаде.

Бунаревима (6 км с. од Ситнице) за појачања упоришта на осигурању пута.

У жестоком налету, партизани су успјели да пробију сјеверни одсјек (1. и 2. сат 10. п.п.) и продру у саму Ситницу. II бојна Петрињског здруга, која је држала источни и јужни одсјек, покушала је, да затвори продор и поврати Ситницу, али су диелови упућени ка Ситници пали под унакрсну ватру, јер су партизани у међувремену почели напад са свих страна. Посада у Ситници је била обкољена.

Борба је трајала до око 05.00 сати, када су се и задњи диелови распршили и настало је опће повлачење. Већи дио посаде су партизани заробили и разоружали, а само мањи диелови су успјели да се повуку и то једни ка Крупи н/В., а други преко Врхпоља у Сански Мост.

Четничке постројбе, које су биле у близини Ситнице, нису уобће прихватиле борбу, већ су се одмах повукле ка Врбасу и код Крупе н/В. прешле на десну обалу.

Од наттгих чета у Ситници биле су:

1. и 2. сат 10. пјешачке пуковније,
- 1 новачка бојна (IV бојна IV горског здрута),
- II бојна Петрињског здрута (без 1 сата),
- 2 вода VIII топничког склопа (4 хаубице), и
- 1 вод њемачких војника.

Од циелокупне ове посаде, прикупило се је у Бања Луци, што избјеглих, игго из заробљеничтва зраћених:

Из 1. и 2. сата 10. п.п. 1 частник и 160 домобрана, из IV бојне IV горског здрута 179 домобрана, из II бојне Петрињског здруга 2 частника, 12 дочастника и 84 домобрана, из VIII топничког склопа око 40 домобрана.

Хаубице (онеспособљене) и сва тешка пјешачка оруђа заплиењена су од стране партизана.

Губитци у мртвим и рањеним нису точно познати, јер је Ситница остала у рукама партизана. Од частника погинуо је надпоручник Турк Вјекослав.³

Губитци партизана непознати.

21. студеног 1942. год.

Постав Југозапад: у току овога дана, стигла је у Љубију III бојна III горског здруга. Наше постројбе, које су се претходног дана повукле са својих постава: к. 400 — к. 429 — Руњавица (527) — к. 492 — к. 432 (1 км ј. од Љубије Рудника), повратиле су се на исти, тако да је црта осигурања успостављена.

* У нападу на Ситницу учествовале су Прва пролетерска и Трећа санчачка бригада. Опширније о томе види док. бр. 63, 67 и 103

Веза Љубије са Приедором успостављена, а жељезничка Прута Приедор — Љубија поправљена.

Наши губитци овога дана: 2 погинула, 1 тешко и 2 лакше рањена домобрана.

23. студеног 1942. г.

Постав Југозапад: око 20.00 сати, партизани су поново подузели снажан напад на поставе код Љубије. Нарочито су јако нападали на поставе код Мусл. Љубије и код к. 492 (2,5 км ј.з. од Љубије Рудника). Око 21.00 сати успјели су да потисну наше чете са поменутих точка. Посада из Мусл. Љубије повукла се је диелом у Приједор, а диелом у Љубију Рудник, а посада са к. 492 повукла се је ка Руњавици (527) (3,5 км ј.з. од Љубије Рудника).

По извршеном пробоју, партизани су управили све своје снаге! у напад на Љубију Рудник и у току ноћи су вршили пет узастопних напада, али су сваки пут одбијени. У зору, партизани су се повукли.

Приликом заузимања Мусл. Љубије, партизани су поново разрушили жељезничку пругу Приедор — Љубија и попалили су све настамбе, у којима су били смјештени домобрани.

У овој борби наттги су губитци били: 5 погинулих, 3 тешко и 14 лакше рањених домобрана.⁴

Губитци партизана непознати.

24. студеног 1942. г.

Постав Југозапад: подузет је протунапад у циљу повраћања диелова постава које партизани предходног дана заузели. После јаке борбе, успјело је нашим четама, да потисну партизана, поврате изгубљене поставе код Мусл. Љубије и к. 492, тако да је црта постава успостављена.

Одмах је подузета поправка жељезничке пруге Приедор — Љубија, што је у току дана извршено.

Наши губитци: 1 теже и 2 лакше рањена домобрана.

Губитци партизана непознати.

26. студеног 1942. г.

Постав Југозапад: у току дана су партизани извршили више слабих напада на постав код Љубије Рудника, али су сваки пут одбијени ватром топова и баџача.

Наши губитци: 1 теже и 3 лакше рањена домобрана.

Губитци партизана непознати.

* Љубију су нападале Друга и Пета крајишка НОУ бригада. Вкди док. бр. 76 и 77.

Драготиња (9 км с.з. од Приедора): партизани су јаким снагама успјели да пређу р. Сану и у току ноћи 26. 27. студеног напали су жељезничку постају Драготиња, и осигурање жељезничке пруте код Мартин Бр. (12,5 км с.з. од Приедора).

Партизани су успјели, да заузму један бункер и заробе посаду. Код Мартин Бр. порушили су 2 жељезничка моста, а пругу разрушили на дужини од око 500 м.

27. студеног 1942. г.

Драготиња: у току 27. студеног, партизани су продужили напад на Драготињу. Из Приедора су упућена појачања оклопним влаком. Приспјела појачања успјела су да потисну партизане и да ослободе домобране, који су претходног дана заробљени у заузетом бункеру (бункер Бр. 62). Од посаде се не зна за 2 домобрана, које су партизани вјероватно одвели.

По добивеним податцима, партизани су јаким снагама напали посаду у Бос. Новом, која је имала веома мало стријељива.

Помоћ им је упућена из Костајнице, а из Приедора су Нијемци послали 3 бојна кола са стријељивом, да се пробију до Бос. Новог, али у овоме нису успјели. Бојна кола су се вратила У Приедор.⁵

II ЗАПАЖАЊА:

Партизани располажу јаким снагама и добро су наоружани. Имају топове и бацаче, а нарочито је запажено, да имају доста аутоматског наоружања. Стријељива такођер имају доста, јер га приликом напада не штеде.

Нападе врше увјек у јаким скупинама и на ужем фронту, са циљем извршења пробоја, а тек затим се шире нападајући остале диелове постава са леђа. Како нападе врше у главном ноћу, скоро увјек успјевају да без великих жртава постигну циљ.

Код мањих посада, гдје им је могуће изврше најприје обкољавање посаде, на једном мјесту изврше пробој, а затим нападну са свих страна и створе забуну код осталих диелова посаде.

III НЕДОСТАТЦИ И ГРИЕШКЕ:

— Домобрани су скоро у свим постројбама преморени непрекидним акцијама и борбама на поставима. Има постројби, које се већ преко 10 мјесеци налазе непрекидно на поставу без смјене.

— Одјећа и уопће опрема код постројби је слаба. Настала је зима и сада се нарочито осјећа недостатак ципела, топлот

⁵ У нападу на Бос. Нови, Двор и околна упоришта учествовале су јединице Четврте, Пете, Шесте и Седме НОУ дивизије. Опширније о томе види док. бр. 91.

рубља, покривача и шаторских листова. Домобрани на поставима, гдје нису имали времена да израде зимске настамбе, **про-**воде ноћи на киши и мразу, гријући се покрај ватре.

— Осјећа се недостатак у наоружању, а нарочито у аутоматском наоружању и бадачима. Партизани међутим располажу са доста аутоматског наоружања и бацача.

— Частника по постројбама има врло мало. Недостају заповједници бојни, а нарочито се осјећа недостатак дјелатних часгника на положају заповједника сатова.

Причувни частници немају довољно спреме нити способности за заповједање сатовима.

Ни у једном сату нема више од једног частника, а поједини поред дужности заповједника сата замењују и заповједника бојне. Најбољи је примјер Домдо бојна Которишће,⁶ која је имала свега 4 заповједника сатова, од којих је један замјењивао и заповједника бојне, а сва су четворица били причувни поручници.

— Нерасполаже се никаквим причувама, јер су све постројбе на поставима. Пружање брзе помоћи појединим посадама или поставима, који су нападнути је онемогућено и они силом прилика морају бити препуштени сами себи.

Овај се је недостатак нарочито показао у задњим борбама, када су партизани једновремено нападали на више страна, тако да је било немогуће скидати постројбе са једног постава, ради упућивања помоћи другоме.

— Опће стање је из горе изниетих разлога сваким даном све горе и једина би могућност да се то поправи била та, да се ставе на располагање свиеже снаге, које би преузеле поставе, тако да се створи могућност поновног уређивања и повраћања стеге у постројбама, које се сада налазе на поставима.

ГЛАВАР СТОЖЕРА

п. пук (Кружић)

Кружић

* Котор Варош

БР. 244

**ДНЕВНИ ИЗВЈЕШТАЈ ТРЕЋЕГ ДОМОБРАНскоГ ЗБОРА ОД
16 ДЕЦЕМБРА 1942 ГОД. О БОРБАМА ОКО ЛИВНА, ТРАВ-
НИКА И ЗЕНИЦЕ**

**ЗАПОВЈЕДНИЧТВО
III. ДОМОБРАНскоГ СБОРА**

ТАЈНО

Главностожерни одјел
Оп. Бр. 5544/тај.
У Сарајеву, дне 16. XII. 42.

Предмет: Дневно извјешће
до 16. XII. 42. до 8 сати

1. — Главном стожеру домобранства (Оп. и очев. одј.);
2. — Врховном надзорништву оружништва;
3. — Опуномоћенику унут. послова г. Бенаку;
4. — ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ: II Домобранског сбора;
II. и III. д. с. п.;
3., 4., 5. и 6. пјеш. дивизије;
I., II. и IV. опер. зоне.
зоне града Сарајева;
5. и 6. оружничке пуковније;
Усташког сдруга Сарајево.
5. — Њемачком Vorg. A. Offizier Сарајево;
6. — Хрват. частнику за везу код 718. њем. дивизије.

(Мјеста се означају на карти 1 : 100.000)

А) КРАТКА ОЦИЕНА СИТУАЦИЈЕ:

Заузимањем Ливна¹ од стране партизана, стање се је у овој области погоршало.

Особито погоршање настало је у области Зенице, услед заузимања жељ. постаје Немиле и Врандука и прекидања жељ. пруге на овоме мјесту од стране партизана. Обзиром да партизани раполажу јачим снагама у овоме простору, угрожена је и Зеница.

И у области Травника стање није повољно, пошто су партизани са сјев. стране почели да врше препаде на Травник.

**Б) ДЈЕЛАТНОСТ ПОДРЕЂЕНИХ ЧЕТА И ПОЈЕДИНОСТИ
О НЕПРИЈАТЕЉУ:**

Област Травник:

Дне 15. о. мј., јаке партизанске скупине, надирући са подручја Влашић Пл. у ист. смјеру према жељ. прузи Брод — Са-

¹ Напад на Ливно је вршила Друга пролетерска дивизија. Шире о томе види док бр. 246.

рајево, заузеле су с. Глуха и с. Буковида (11 км. с. од Травника), те село Гучју Гору и Малине (4—5 км. с. и. од Травника). Истодобно извршен један препад на Травник са сј. стране, којом приликом су партизани заузели један наш бункер на сј. рубу Травника.²

Област Зеница:

Дне 15/16. о. мј. ноћу продрле су јаке партизанске групе (наводно 4—5000) до жељ. пруге Сарајево — Брод, заузеле и спалиле жељ. постаје Немилу и Врандук, те разрушили 100 м. жељ. пруте између ових мјеста. Промет је обустављен. Тунел Врандук је још у нашим рукама. Напредовање партизана од Врандука према Зеници је застало, јер их је наводно Зенички четнички одред (од 250 људи), напао с бока идући из Зенице. Податци о губитцима засад још недостају.³

Наше против мјере су у току.

Област Ливно:

Дне 15. о. мј. у 14 сати, пред надмоћним непријатељем, наше снаге повукле су се из Ливна према Боровој Глави (10 км. и. од Ливна). Упућена помоћ из Бугојна, Купреса и Имотског још није изразила своје дјеловање. Потанкости као и податци о губитцима још не достају.

Према зракопловнс-м извјешћу дана 15. XII. око 16.30 сати још борбе у самом Ливну, а наша појачања стигла до Борове Главе.

ГУ БИТЦИ:

Власти: Нису још примљени податци.

Непријатељски: Није познато.

Ц) ВЛАСТИТЕ НАМЈЕРЕ:

Подузимање противмјера у области Ливна, Зенице и Травника.

ПОКРЕТАЊЕ И ПРЕМЈЕШТАЊЕ ВЛАСТИТИХ ЧЕТА:

У току су према новим приликама.

ОСОБИТИ ДОГАЂАЈИ И МЈЕРЕ ИЗВАН ЗОНЕ БОРБЕНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ:

Дне 15. о. мј. међу четницима Власеничке бригаде дошло до сукоба. Један дио приступио је партизанима, а други дио

² Напад на сва поменута упоришта вршиле су јединице Пете црногорске и Десете херцеговачке НОУ бригаде.

³ У нападу су учествовале Прва далматинска и Пета црногорска НОУ бригада-

3
1945. 12. 16. 10

U Sarajevu, dana 16. XII. 45.

Premet: Dnevno izvješće
do 16. XII. 42. do 3 sati.

- Glavnom stožerni nadobranstva /Obil. obav. odj./;
- Trgov. ministarstvu /Glavni stožer/;
- Javnom stožeru /Obil. obav. odj./;
- Ministarstvu /Obil. obav. odj./;
- 1. i 2. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 3. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 4. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 5. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 6. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 7. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 8. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 9. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 10. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 11. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 12. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 13. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 14. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 15. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 16. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 17. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 18. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 19. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 20. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 21. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 22. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 23. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 24. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 25. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 26. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 27. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 28. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 29. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 30. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 31. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 32. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 33. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 34. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 35. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 36. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 37. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 38. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 39. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 40. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 41. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 42. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 43. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 44. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 45. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 46. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 47. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 48. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 49. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 50. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 51. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 52. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 53. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 54. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 55. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 56. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 57. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 58. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 59. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 60. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 61. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 62. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 63. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 64. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 65. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 66. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 67. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 68. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 69. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 70. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 71. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 72. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 73. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 74. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 75. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 76. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 77. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 78. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 79. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 80. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 81. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 82. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 83. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 84. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 85. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 86. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 87. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 88. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 89. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 90. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 91. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 92. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 93. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 94. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 95. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 96. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 97. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 98. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 99. brigadi /Obil. obav. odj./;
- 100. brigadi /Obil. obav. odj./;

U mjestu se označuju na karti 1:100.000.

A/ KRATKA OCJENA SITUACIJE:

Zauzimanje Livna od strane partizana, stane se je
oblasti područje.
Odobro pogledanje nastalo je u oblasti Zenica, u
ad zauzimanja želj. postaja Zenica i Vranduk i prekinuta želj. pruge na
ovome mjestu od strane partizana. Obzirom da partizani raspolažu jakim zna-
ginama u ovom prostoru, uzročena je i Zenica.
U oblasti Travnik stanje nije povoljno, pošto su
partizani sa sjeverne strane počeli da više prepuše na Travnik.

B/ DIELATNOST POKRETNOSTI CETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

Oblast Travnik:
U oblasti Travnik, jake partizanske skupine, nastaju i na
područje Vagati: pila ist. u oblasti Zenica, a na području Sarajeva nastale su
s Gluho i s Bukovin. U oblasti Travnik, ta se nastaju u Mar. /4-5
za s. i od Travnik /istodavno izvršen jedan premet na Travnik, a u području
koje su prilice za partizani skupine, jedan na području Zenice, a drugi u oblasti
u oblasti Zenici.
U oblasti Zenici, istodavno premet su jake partizanske
skupine /navodno 400 ljudi/ do želj. pruge Sarajeva-Brod, zauzele i spalile
želj. postaje Zenica i Vranduk, te razrušili 100 m želj. pruge između ovih
postaja. Promet je obustavljen, a u Vranduk je još u našim rukama. Napred-
ovanje partizana od Vranduka prema Zenici je zastalo, jer ih je navodno 25-
nički četaški odred /od 250 ljudi/ napao s boka izuzi iz Zenice. Podatci
o gubitcima sasud još nedostaju.

Naše protiv mjere su u toku.
Oblast Livno:
U oblasti Livno, u 14 sati, pred nadmoćnim neprijateljem,
naše snage povukle su se iz Livna prema Borovu Glavu /15 km od Livna/.
Uputena pomoć iz Borova Glave, Kuprena i Imotsko, jer nije izvedivo svoje djela-
vanje. Potankosti kao i podaci o gubitcima još ne čestaju.
U oblasti Borova Glave, istodavno izvršen jedan premet na Travnik, a u području
sati još borbe u samom Livnu, a naše pojedinačne snage se povukle u
u oblasti Borova Glave.

C/ VLASTITE NAMJERE:

Travnika.
Poduzimanje protivajera u oblasti Livno, Zenice i
POKRETNANJE I PROMJESTANJE VLASTITIH CETA:
U toku su prema ovim prilicima.

Фотокопија прве стране документа бр. 244

води борбу с њима у подручју с. Шековићи. Заловједник Вла-
сеничке бригаде поручник Момчило Мицић убијен. Партизани
очекују појачање из Мајевице, да нападну Власеницу.

Заповједник, генерал
(Лукић)
Лукић

(М. П.)

БР. 245

**ДНЕВНИ ИЗВЈЕШТАЈ ТРЕЋЕГ ДОМОБРАНСКОГ ЗБОРА ОД
17 ДЕЦЕМБРА 1942 ГОД. О БОРБАМА ОКО ТРАВНИКА, ЗЕ-
НИЦЕ, ДУВНА И ЛИВНА**

**ЗАПОВЈЕДНИЧТВО
III. ДОМОБРАНСКОГ СБОРА**

Главностожерни одјел
Оп. Бр. 5563/тај.
У Сарајеву, дне 17. XII. 42.

ТАЈНО

Предмет: Дневно извјешће
до 17. XII. 42. до 8 сати

1. — Главном стожеру домобранства (Опер и очев.);
2. — Врховном надзорништву оружништва;
3. — Опун. мин. укутар. послова г. Бенаку;
4. — ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ: II. Домобранског сбора;
II. и III. Д. С. П.
3., 4., 5. и 6. пјешачке див.;
I., II. и IV. опер. зоне;
зоне града Сарајева;
5. и 6. оружничке пуковније;
Усташког сдруга Сарајево;
5. — Њемачком Уог§. А. ОШгЈег Сарајево; и
6. — Хрват. частн. за везу код 718. н>ем. пј. дивизије.

(Мјеста се означају на карти 1 : 100.000)

А) КРАТКА ОЦИЕНА СИТУАЦИЈЕ:

Услиед пада Ливна¹ у руке партизана, стање се је у овој
области погорпхало. Партизани ће вјеројатно кренути према
Купресу и Бутојну. Томиславград већ нападају. Ове области су
угрожене.

¹ Ливно су ослободиле јединице Друге пролетерске дивизије.

Подузимањем напгих протумјера и појачањем наших посада, стање у области Травника, Зенице, Врандука и Немиле се поправља.

Б) ДЈЕЛАТНОСТ ПОДРЕЂЕНИХ ЧЕТА И ПОЈЕДИНОСТИ О НЕПРИЈАТЕЉУ:

Ооласт Травник:

Дне 15. о. мј. у 22 сата, партизани су напали села: Поткрај и Целиловац (3 км. с. з. од Турбета). Нападај одбијен без губитака.

Дне 15. о. мј. партизани су запалили оружничку постају у с. Гучја Гора (4 км. с. и. од Травника) и оружничку испоставу у с. Мјехурићи (7 км. с. и. од Травника). За судбину 8 оружника са ових постаја се не зна.²

Област Зеница — Врандук — Немила — Жепче:

Дне 15. о. мј. у 22.30 сати, партизани су у Немили запалили: жељ. постају, оруж. постају, шумску управу и једну кућу, те разрушили један дио жељ. пруге, а затим се из мјеста повукли. Губитци: 1 оружник тешко рањен, 1 милиционер заробљен, а од партизана 1 мртав.³

Дне 16. о. мј. у 4.30 сати, одбијен је нападај партизана на Бегов Хан без губитака.⁴

У току 16 о. мј. партизани су вршили мање препаде на наше снаге у селима: Жељезно Поље (5 км. с. з. од Бегов Хана) и Папратници (5 км. ист. од Жепча). Запалили су дрвени мост на р. Жељезници (4 км. сј. од Бегов Хана).⁵

Врши се поправка пруге уз помоћ оклопних влакова из Завидовића, Зенице и Добоја. Промет ће бити вјеројатно данас успостављен.

Ооласт Ливно — Томиславград:

Према првом извјешћу пуковника Шимића, дне 15. о. мј. у одбрани Ливна, наша посада је имала ове губитке: 100 усташа мртвих, 60 рањених и 200 несталих. Изгубљено: 2 горска топа, 6 бацача, све стројнице, 1 оклопљена кола (изгорела) и 36 коња. Непријатељски губитци непознати.

² Напад су извршили дијелови Десете херцеговачке НОУ бригаде. Види док. бр. 191 и 210.

³ Напад је извршио Пети батаљон Пете црногорске НОУ бригаде. Шире о томе види док. бр. 187.

⁴ Напад је извршио Други батаљон Пете црногорске НОУ бригаде. Опширније о томе види док. бр. 187.

⁵ Акцију је вршио Други и Четврти батаљон Пете црногорске НОУ бригаде.

Током 16. о. мј. партизани су почели нападати Томиславград.⁸ Досада нема виести о току борби.

ГУ БИТЦИ:

Властити: 100 усташа мртвих, 60 рањених и 200 несталих. 1 оружник тешко рањен, 8 оружника нестало и 1 милиционер заробљен.

Изгубљено: 2 горска топа, 6 бацача, све стројнице, 1 оклопљена кола (изгорела) и 36 коња.

Непријатељски: 1 партизан мртав (подаци још нису прикупљени).

I

Ц) ВЛАСТИТЕ НАМЈЕРЕ:

Подузимање протумјера у областима: Травника, Зенице, Врандука, Немиле, Бегов Хана, Жепча, Ливна и Томиславграда.

ПОКРЕТАЊЕ И ПРЕМЈЕШТАЊЕ ВЛАСТИТИХ ЧЕТА:

У току су према новим приликама.

II. бојна 15. п. п. из Сарајева стигла у Травник.

ОСОБИТИ ДОГАЂАЈИ И МЈЕРЕ ИЗВАН ЗОНЕ БОРБЕНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ:

Дне 15. о. мј. у с. Добрињу (2 км. јуж. од Алипашиног Моста), 15 наоружаних одметника опљачкали су једног сељака, отевши му 25 оваца и 1.000 куна.

Дне 15. о. мј. II. бојна 7. п. п. вршећи развијање простора: Крупац — Стара Гора — Пресјеница — Мајчевићи (11—18 км. ј. з. од Сарајева), наишла је на једног одметника, који је у бјегству оставио: 1 пушку, 4 бомбе талијанског подријетла и 90 пушчаних набоја.

Заповједних, генерал
(Лукић)
Лукић

19. XII. 1942

(М. П.)

⁸ Дувно

БР. 246

БОЈНА РЕЛАЦИЈА ТРЕЋЕ БОЈНЕ ПЕТЕ ПЈЕШАЧКЕ ПУКОВНИЈЕ ОД 21 ДЕЦЕМБРА 1942 ГОД. О ПОТХВАТУ ДОЊИ ВАКУФ — ЈАЈЦЕ

III. БОЈНА 5. ПЈЕШ. ПУКОВНИЈЕ

Број: 1314/тајно

Дервента, дне 21. XII. 1942. г.

Предмет: БОЈНА РЕЛАЦИЈА за похват Д. Вакуф — Јајце.—

I. ДИО

Спојно заповиеди 4. пјешачке дивизије Добој број 8171/тајно од 28. рујна 1942. г. примила је ова бојна брзогласни налог од заповједника исте дивизије, да бојна буде без 9. сата спремна за покрет за 29. IX. 1942. г. у 6 сати у јутро, а све по брзогласној Хрватског генерала код 718. њемачке дивизије у Сарајеву. — Одмах сам обавиестио све поменуте сатове да буду спремни за покрет.

Дана 29. рујна у 5 сати у јутро почело је смјењивање сатова на поставима по јединицама IV. и V. бојне I. п. п. и то смјењивање завршено је у 6 сати. Сатови су дошли са свим потребним на жељезничку постају Шеварлије гдје је почело укрцавање јединица, те исто завршено у 11.30 ч. када је бојна кренула у Доњи Вакуф, куда је стигла 30. рујна у 19.30 ч. те се јавила њемачком заповједничтву и додијељена подгрупи 750. њемачког батаљона под заповједничтвом г. Наирlшапа \УоћИагlа.

Дана 1. листопада 1942 извршена је додиела наших сатова њемачким јединицама тако, да је 10. сат додијељен 2. њем. кумпанији истог батаљона са 2 стројнице и 1 тешким бацачем 12. сата; 11. сат са водом 9. сата и 2 стројнице и 1. тешки бацачем 12. сата — 1. њем компанији, док 1 стројница и 3 лахка бацача додијељени су 6. сату 9. пјешачке пуковније.—

10. сат кренуо је од Д. Вакуфа у правцу Јајца лиевом обалом Врбаса те заузимајући висове код села Диханића наишао на јаки одпор непријатеља, те се развила врло јака борба, која је трајала преко два сата, подпомогнута ватром њемачких бацача, те је село заузето и посједнуто, но преко циеле ноћи био је додир са непријатељем. У тој борби рањен је домобран Газић Никола и одпремљен у помоћисигге у Д. Вакуф.

11. сат са задатком кретања Д. Вакуф — десна обала Врбаса — Јајце био је лиево крило подгрупе и исто је јужно

села Диханића нашпао на јаки одпор, но снажном ватром пјешачтва као и њемачких бацача, непријатељ је одбачен и сат заузимље висове јужно села Диханића, гдје је и преночио. Комора која је ишла иза сата није дошла у везу са сатом и момчад је остала без хране. Губитака није било на нашој страни.

Дана 2. листопада 1942. г. — 10. сат се пребацио преко р. Врбаса на лиеву обалу, те постаје веза између 2. и 3. њемачке компаније са правцем кретања к. 1003 — с. Вуково. Јужно под селом Вуково добивена је јака пјешачка ватра¹ и након што је тучена по топничтву из Д. Вакуфа и тешким бацачима, село је заузето на јуриш, гдје се је и заночило. У тим борбама погинуо је домобран Шпиљак Доминик, док се је заповједник сата надпоручник Станко Марјановић разболио и по њемачком лиечнику упучен у болницу у Травник, а заповједничтво сата преузео је поручник Ханзалек Хектор. Храна још није добављена.

11. сат у току циелог дана наилази на одпор сјеверно села Диханић те се запажа повлачење непријатеља према Догановој Коси. Сат је заночио на вису сјев. села Диханићи. У тим борбама рањен је домобран Чабрајац Томо у ногу. — Од хране стигао је само крух, те је трошена причувна храна (конзерве).

Дана 3. листопада 1942. — 10. сат је са задатком кретања с. Вуково — к. 1037 — к. 1199 изпод исте добио изненадну ватру, која је али врло брзо уигуткана ватром из наших стројница и стројопушака, те је сат ту и заночио. Храна још није добављена и потрошен је и други причувни оброк.

11. сат са задатком кретања Диханићи — Доганова Коса преко Криве Јелике био је циело вриеме пута узнемираван пушчаном ватром непријатеља, но је свуда отпор скршен и сат је стигао на своје одредиште на Доганову Косу, гдје је и заночио. Храна још увиек није стигла. Губитака није било.

Дана 4. листопада 1942. — 10. сат са задатком напредовања од к. 1199 — с. Поњевићи — Грбавичко Поље, но циелом путем напредовања била је мјестимична пушчана ватра непријатеља, но је циљ постигнут. Жртава није било.

11. сат са задатком кретања Доганова Коса — Селинге — Грбавица, свој је задатак извршио и непријатеља из села Грбавица избацио² са губитцима, који су се очитовали у крвавим траговима, те се прикупио и повукао западно од села Селиште гдје је и заночио. Храна још увијек није стигла и људство од умора и изнемоглости пада. Губитака у људству и твориву није било.

¹ Борба је вођена са јединицама Пете црногорске НОУ бригаде.

² На овом терену су биле јединице Десете херцеговачке НОУ бригаде.

Дана 5. листопада 1942. — 10. сат са задатком извиђања сектора к. 1064, к. 1173, с. Вујићи и к. 1272. На одпор се наишло у с. Вујићи, које је али на јуриш заузето. У једној кућици гдје се је наводно налазио партизански штаб, нађена је велика количина разноврстног творива као пушака, стројопушака, стројница, мотоцикла, бицикла итд., које је њемачка војска узела као ратни плиен. Сат је поновно заночио на Грбавичком Пољу. Губитака није било, храна је добављена и људству подиелењена.

11. сат кренуо је из с. Селишта у правцу Грбавичког Поља, камо стиже без одпора и ту заночио. Ту је сат коначно наишао на храну која је али услед више дневног лутања била већ покварена, те је момчади подиелењена причувна храна (конзерве).

Дана 6. листопада 1942. — 1 вод 10. сата послат је у обходњу према к. 1080 и к. 853 — с. Шединац, те се је пред вечер вратио натраг, а да на непријатеља није наишао. Губитака није било, а храна се добавља редовито.

11. сат са 1 водом врши извиђања у правцу с. Поњевића — к. 1080, но без посљедка. Губитака нема, а храна се добавља редовито.

Дана 7. листопада 1942. — 10. сат у саставу 2 вода и 2. њемачком сатнијом врши насилно извиђање у правцу с. Винца преко Кланца и Ланишта, те након тога *шћи у с. Дугоња. Губитака нема. Храна редовита.

11. сат кренуо је преко Шединац Хана — Бравница у Винца, гдје је и заночио. Без губитака. Храна нормализирана.

Дана 8. листопада 1942. — 10. сат кренуо је управцу Д. Вакуфа, камо је стигао у 13 сати и логоровао у пилани тт Угар. Све без промјене.

11. сат стигао је такођер у току после поднева у Д. Вакуф, гдје је логоровао на истом мјесту као и 10. сат са стојером бојне.

Дана 9. листопада 1942. — Логоровање у Д. Вакуфу.

Дана 10. листопада 1942. Циела бојна креће према Турбе камо стиже у току дана без промјене у људству и твориву.

Дана 11. листопада 1942. — до 14. листопада бојна логор**УЈе** још увiek у Турбе и чека укрцавање у вагоне ради транспорта. Промјене нема никакове.

Дана 14. листопада 1942. г. бојна се укрцава у вагоне и у 12 сати креће према Сарајеву, камо стиже истога дана у 22 сата, гдје буде смјештена у војарни Осман паше.

Дана 15. листопада 1942. — Одмор у војарни, чишћење оружја и опреме.

Дана 16. листопада 1942. — Излазак циеле бојне на вјежбалиште код Ченгић Виле.

Од 17. до 21. листопада 1942. наређена строга приправност и спремност за покрет, који је гаиста и уследио 21. листопада у други подхват Јајце.

ИЗКУСТВА: При подхвату око Јајца, који је вршен у наладу види се да непријатељ одступа, чим наиђе јача сила. Ако непријатељ и пружи одпор, несмије му се ни у ком случају попустити или вршити отступање него у својој ватри бити упоран и стално активан тако, да се његов морал поколеба. При оваквим подхватима трупа мора бити стеговна и точно вршити напредовање по одређеном плану, а нарочито одржавати дисциплину ватре и непотребно не гађати. Ово се је видјело код села Диханића, гдје је непријатељ пружио јаки одпор, али јаком и смишљеном ватром, морао се повучи. Као врло добро оружје показала се је стројопушка, која је у сваком тренутку употребљива.

НЕДОСТАТЦИ И ГРИЕШКЕ: Наше тешке стројнице (Schwarzlose) неприкладне су за покретне подхвате због своје велике тежине и дугог намјештања и неможе се одмах ватру отварати, јер постављање и склапање изискује доста времена.

Због недостатака товарних коња исто тако је добава хране за јединицама које се налазе стално у покрету тежка и не долази на време, тако да и по неколико дана јединица не добије хране, а све због тога што се са колима неможе до јединице, док би се товарним коњима могло свакодневно то чинити.

Код људства пак мора се под циену сваку опрема поправити, а у највише случајева измиенити новом, јер управо је очајно слаба, док обућа је најболнија точка и под сваку циену морало би се набавити много нове а доста поправити, јер тиме се губи само на тјелесној кондицији, а тиме и борбеном духу момчади.

УТРОШАК СТРЕЉИВА: Пушчаних и стројопушчаних
набоја 7.9 мм — — — — 10.207
Стројничких набоја 7.9 мм — 8.190
Ручних бомби — — — 88
Граната за тежки бацач 80 мм 88
Граната за лакки бацач 46 мм 146

Молим, да се ова бојна релација прими на знање и одобрење.

Заповједник надсатник
Бранимир Петрановић
Иетрановић нстк.

(М. П.)

ДНЕВНИ ИЗВЈЕШТАЈ ТРЕЋЕГ ДОМОБРАНСКОГ ЗБОРА ОД
21 ДЕЦЕМБРА 1942 ГОД. О БОРБАМА ОКО ЛИВНА

Само за Оперативни одјел глст.

Прилог уз дневно извјешће Ш. д. с. Оп. Бр. 5608/тајно

БОРБЕ ОКО ЛИВНА

А) Према извјешћу пуковника Шимића из Мостара, који је податке прикупио од избјеглих и рањених, дознаје се о борбама око Ливна слиедеће:

I. Наше снаге упућене из Купреса и Бугојна (бзјник Бобан) и из Имотског (упутио их пуковник Шимић), нису стигле правовремено ка Ливну. Ливно су нападале јаке снаге (наводно 4000), а нашој посади нестало стрељива, за вриеме борбе, што није вјеројатно, јер су усташе према добивеним податцима у борби утрошили око 800.000 набоја т. ј. око 630 набоја на пушку.¹

II. Повлачење наших уследило је у великом нереду. Пошто је повлачење вршено у тску дана, губитци су били велики, особито грађанства, који број још није познат.

III. Погинуло је око 50—100 домобрана и усташа, а рањено 160 домобрана и усташа, те око 200 несталих.

У Мостар пристигло око 200 избјеглица, а још их има много на путу према Мостару.

Од наоружања изгубљено 2 топа (неисправни), 2 бацача и 4 стројнице.

Од стрељива остало у Ливну: 400 Талијанских бомби, 300 граната за топ, 300 бомби за бацач, а од хране 1 вагон брашна, 1 вагон кукуруза, 12 каца киселог купуса, сухог мяса и риже. (Није точно, много више)²

IV. За обрану Томиславграда³ налазе се сада слиедеће снаге:

1 сат усташког обранбеног сдруга.

1 сат усташа из Шујице.

3 сата 1. домобранске доброволјачке пуковније, нешто милиционера, свега 1100 момака.

Тешког оружја и топова нема, али је пуковник Шимић тражио од Талијана да му их додиеле.

¹ Ливно су заузеле јединице Друге пролетерске дивизије.

² Текст у загради накнадно дописан руком на оригиналу.

® Дувно

V. Разбијени диелови из Ливна прикупљају се и реорганизирају у Имотском, на чему ради пуковник Шимић.

VI. Постројбе, које је бојник Бобан узео из Г. Вакуфа, Бугојна и Купреса дјеломично су враћене на своја мјеста (осим рањених, који су евакуирани у Мостар, а диелом већ и у Сарајево).

Б) Рањени усташки надпоручник Фрањо Станишић об-скрбник VII. усташке бојне (Крајишка бојна) 18. XII. у 8 сати стигао у Сарајево и јавља:

Састав и јачина посаде Ливна:

VII. бојна: 4 стрељачка сата + 1 пратећи сат, свега око 650 (на дан 15. XII), пратећи сат 4 бацача 80 мм и 4 стројнице.

3./ XX. око 130 људи са лаким стројницама, надпоруч. Водопија, пор. Миоч, пушке миешане 7.9 и 8 мм.

1./ I. око 90 људи (пор. Каталинић).

2./ I. око 80 људи (пор. Лука Медведович).

Сат. обрмб. сдруга пор. Чолић око 80 људи.

Гламоч. милиција око 70 људи.

Ливањ. милиција око 15 људи.

Горски дом. вод пор. Колунције 2 тона 75 мм Об. 28.

Поручник Салкај око 70 људи.

По паду Ливна у Ливну остало:

400 талијанских бомби, 300 граната, 300 бомби, 1 вагон брашна, 1 вагон кукуруза, 12 каца киселог купуса, сухог меса и риже. (Није точно. Пропало је много више хране, што ће се накнадно установити).⁴

21. XII. 1942

П. Н. З.

Главар стожера
глст. подпуковник (\Уапег)
\Уапег

(М. П.)

БОЈНА РЕЛАЦИЈА ТРЕЋЕ БОЈНЕ ПЕТЕ ПЈЕШАЧКЕ ПУКОВНИЈЕ ОД 22 ДЕЦЕМБРА 1942 ГОД. О ОПЕРАЦИЈИ НА ПРОСТОРУ ДОЊИ ВАКУФ — ЈАЈЦЕ

III. БОЈНА 5. ПЈЕШ. ПУКОВНИЈЕ

Број: 1315/тајно

Дервента, дне 22. XII. 1942. г.

Предмет: БОЈНА РЕЛАЦИЈА за II. подхват Доњи Вакуф — Јајце.

Дана 21. листопада 1942. г. добила је ова бојна налог од њемачког заповједничтва за укрцавање на колодвору Сарајево. Укрцавање је извршено у одређеном времену и први дио транспорта кренуо је истога дана у 20.35 ч. из Сарајева а други дио транспорта у 24 сата оба са правцем према Д. Вакуфу. Пут прошао мирно и без сметњи.

Дана 22. листопада 1942 оба транспорта дошла су у Доњи Вакуф и у 12 сати кренули цестом са десном обалом Врбаса до с. Торлаковца, гдје се је циела бојна ставила на располагање заповједнику подгрупе Hauptmann Wohlgartу заповједнику 750 њемачког батал>уна. Ту је циела бојна и ночила.

Дана 23. листопада 1942. 10. сат добио је задатак да се прикључи њемачком 1. сату и заузме постав к. 1199 — Вис — подножје к. 1264. Задатак је извршен у циелости и сат је имао задатак осигуравати чело на црти с. Лзуша — к. 1025 те зачел>е и лиево крило према к. 1264. На заузетом поставу сат је и ноцио. До борбе није дошло.

11. сат кренуо је у 17.30 правцу к. 813 који ЦШБ је у 20.45 сати и докучно, те је на истом мјесту и заночио.

12. сат са стожером кренуо је исто са задатком да посједне к. 813, на десну страну коте и циљ је докучно истом у 23.30 сати гдје је и заночио. Додира са непријатељем није било. Губитака у л>удству и твориву нема.

Дана 24. листопада 1942. — 10. сат кренуо је преко к. 1199, лиевом падином Криве Јелике — Буквик, — с. Љуша — Пивари — с. Седло — Глоговац — Борје к. 706. гдје је и заночио, но путем није наишао на никакав одпор непријатеља.

11. сат кренуо је преко Мале Љуше — Бабин Дол на к. 828, да ондје и заночи. Сат је био осигурање битнице и стројничког сата. На непријатеља се није наишло.

12. сат кренуо је са к. 813 на Малу ЈБушу — Бабин Дол — к. 836¹ — с. Бабићи, гдје је и заночио. Путем кроз Бабин Дол к>-

¹ Вјероватно кота 823

паднут је сат са пуигчаним хитцима али је одмах по стожерном воду ватра ушуткана и сат је кренуо даље без губитака у људству и твориву.

Дана 25. листопада 1942. 10 сат са задатком напредовања са к. 706 — Њиве — к. 794, гдје је добивена јака пуигчана ватра која је али након наше ватре престала и сат је кренуо даље у смјеру Чуклички млинови — с. Подкамен — к. 591, гдје је сат заноћио. Губитака у људству и твориву нема.

11. сат са задатком кретања к. 283 — с. Борје — с. Кнежевићи — Грбавица — Јелик, к. 1061. Ту је сат и заноћио да путем није наишао на никакав одпор.

12. сат кренуо је са Бабића преко Греде у с. Чуклићи, гдје је био на осигурању циеле коморе и стожера и ту заноћио. На непријатеља није наишао.

Дана 26. листопада 1942. — 10. сат кренуо је из Подкамена према с. Мујдићи и ту ноћио, заузевши поставе од с. Мујдићи — гробље — с. Ибићи.

11. сат кренуо је са к. 1061 — к. 849, али се је по заповједи њемачког частника вратио на постав к. 1061, гдје је заноћио и осигуравао постав, ради евентуалног прилаза непријатеља, којег је група Шушниг са сјевера, а група Фанингер са југоистока све више стезала у круг. Непријатељ није наишао.

12. сат кренуо је као десна побочница главне колоне у правцу с. Ибићи, док је са две стројнице и 1. т. бацачем био осигурање њемачке битнице и на к. 924 заноћио. Додир са непријатељем није био.

Дана 27. листопада 1942. 10. и 11. сат остају на првобитним поставима и осигуравају га ради можебитног наилаaska непријател>а, но додир није било.

12. сат са одјелом на к. 924 бива нападнут јаком ватром, али јаком ватром стројница и бацача као и пушака, напад је одбијен. Врло храбро и сабрано управл>ао је ватром заставник Звонимир Блага. Том приликом убијен је 1. државни коњ Алкар. Губитака у људству није било.

Дана 28. листопада 1942. 10. и 11. сат остају на својим поставима, без промјене.

12. сат са одјелом на к. 924 поновно је нападнут, али добром ватром нашег оружја је одбијен без губитака.

Дана 29. листопада 1942. — 10. сат наступа натраг према с. Ибићи — с. Чуклићи те заузима поставе с. Чуклићи — с. Подкамен, ради можебитног приелаза непријатеља преко риеке Јањ. До додир није дошло.

11. сат наступа натраг преко с. Кнежевића — с. Борја на к. 823 гдје има исти задатак да дочека долазак непријател>а, али до истога не долази.

12. сат са одјелом на к. 924 поновно је нападнут, али уз-
пјешно одбијен, те се након тога повлачи у саставу 1. њем. сата
правцем села Бабићи, гдје заузима постав са истим задатком
као и остали сатови.

Дана 30. и 31. листопада 1942. сви сатови остају на својим
поставима и шаљу се обходње ради претреса терена и на истим
поставима се ноћило.

Дана 1. студеног 1942. Цијела бојна креће правцем с. М.
Љуша — Љуша — Торлаковац — Доњи Вакуф гдје се је за-
ноћило.

Дана 2. студеног 1942. Одмор у Доњем Вакуфу.

Дана 3. студеног 1942. Бојна креће пјешнице у Травник.

Дана 4. студеног 1942. Бојна креће из Травника у Бусовачу.

Дана 5. студеног 1942. Бојна креће из Бусовача и стиже у
Илиће.

Дана 6. студеног 1942. Бојна креће из Илиће у Сарајево
камо стиже у 11 сати и остаје у Сарајеву на одмору и уређењу
дана 6. 7. и 8. студеног.

Дана 9. студеног 1942. Свечани Мимоход² свих судјелују-
ћих јединица око подхвата на Јајце.

Дана 11. студеног одмор у Сарајеву и тиме је други подхват
на Јајце завршен.

Изкуства: Већ у овом подхвату показали су се већ повољни
•знаци сурадње са њемачким јединицама. Дисциплина ватре
много је боља, а истраживање терена и обходарење врло је
смишљено и планско. Служба везе добро је одржавана.

Недостатци и гриешке: Како је већ у првој релацији за подхват
Јајце назначено. Добава хране је много поправљена додиелом
товарних коња.

Утрошак стрелјива: Пушчаних и стројопупчаних набоја 1679
Стројничких набоја 3140
Ручних бомби 108
Граната за тешки бацач 80 мм 94
Граната за лахки бацач 46 мм 28

Молим, да се ова релација прими на знање и одобрење.

(М. П.)

Заповједник надсатник
Бранимир Петрановић
Петрановић нстк.

* Смотра

БР. 249

ДНЕВНИ ИЗВЈЕШТАЈ ДРУГОГ ДОМОБРАНСКОГ ЗБОРА ОД
27 ДЕЦЕМБРА 1942 ГОД. О БОРБАМА ОКО ТЕСЛИЋА И
БРОНЗАНОГ МАЈДАНА

ЗАПОВЈЕДНИЧТВО
II. ДОМОБРАНСКОГ ЗБОРА

Главно-стожерни одјел
Оп. Број 2402/тај.
У Броду н/С., дне 27 XII. 1942

Предмет: Дневни извјештај.

ГЛАВНОМ СТОЖЕРУ ДОМОБРАНСТВА (оп),
ОПУНОМОЋЕНИКУ МИНИСТРА УНУТАРЊИХ ПОСЛОВА г.
ШАНДОРУ БЕНАКУ,
Саставак.

I.

A. — КРАТКА ОЦЈЕНА СИТУАЦИЈЕ:

Теслић угрожен од партизана.
На осталом дијелу без већих промјена.

**B. — ДЈЕЛАТНОСТ ПОДРЕЂЕНИХ ЧЕТА И ПОЈЕДИНОСТИ
О НЕПРИЈАТЕЉУ:**

3. пјешачка дивизија:
Ништа нарочитог.

4. пјешачка дивизија:

25. о. м. наши извиднички дијелови дошли у додир са партизанима у Булетићу (10 3 Теслић) и преко Укрњице (10 СЗ Теслић). Сазнало се да у Прибинићу има око 900 партизана.¹ 2 четничка батаљона (Карађорђе и Танкосић), који су били разбијени код Шњеготине прикупљају се према Прибинићу и њихови заповједници ставили се под наше заповједништво (Китић и Арсенић).

26. о. м. извршен је подхват у правцу Прибинића. Наша десна колона задржана јаким одпором партизана са Дебелог Брда, Борика, и Пландишта и Прибинића (13 3 Теслић), лијева колона нападнута је од партизана код Катуншта и Божин Гроба (6 ЈЗ Г. Теслић) те је принуђена на повлачење. Ту је погинуо и заповједник четничког батаљона Јово Китић. Након овога све наше снаге које су учествовале у овом подхвату повучене у сбрану Теслића.

¹ Односи се на Трећу бригаду Треће НОУ дивизије.

Ноћ 26./27. код Теслића прошла у миру.
Накнадно се сазнаје да су партизани 23. о. м. заузели Појезну (18 ЈЗ Дервента).²
26. о. м. у 2358 изклизнуо теретни влак на 13.5 км од Добоја ка Тузли услијед раскопчаних трачница.

Бањалучки здруг:

Писмени извјештај Блз од 24. о. м.:

Наше чете заузеле црту к 340 — к 350 (2.5 СИ С. Мост).

Према извјештају четника исти су током 23. о. м. напали партизанае код с. Деветине (10 ИЈИ Клашница) и Црног Врха (12 ЈИ Клашница). Успјели су протјерати партизанае на исток до с. Хрваћани (13 ИЈИ Клашница) и на југоисток до Јошавке (10 И Челинац).³

Писмени извјештај од 26. о. м.:

24. о. м. завршено чишћење на десној обали Сане уз слабији одпор партизана.

25. о. м. у 0730 око 1000 партизана напали нашу посаду Бронзани Мајдан која се након двосатне борбе морала повући ка Пискавици (9 С Бронзани Мајдан). Нестало 57 домобрана.⁴

25. о. м. нађене су у р. Сани код с. Митровићи (12 Ј Приедор) љешине 23- њемачка војника који су нестали у борби 19. о. м. Њешине без одиела и дјелимично осакаћене.⁵

26. о. м. око 2400 партизани напали Мартин Брдо (13 СЗ Приедор). Пруга разорена између Благаја и Сводне. Све везе прекинуте. Резултат борбе непознат.

ЗАСТУПА ЗАПОВЈЕДНИКА
пуковник Хенгл в. р.

За точност:

Прочелник главностожерног одјела
главностожерни бојник

(Потпис нечитак)

² Појезну су ослободили дијелови Прве пролетерске дивизије.

³ Борба је вођена са дијеловима Прве пролетерске дивизије.

⁴ Напад су извршили дијелови Четврте крајишке НОУ бригаде Пете дивизије. Види док. бр- 219.

⁵ Шире о томе види док. бр. 195.

БР. 250

**ДНЕВНО ИЗВЈЕШЋЕ ТРЕЋЕГ ДОМОБРАНСКОГ ЗБОРА ЗА
27 ДЕЦЕМБАР 1942 ГОД. О БОРБАМА ОКО ТРАВНИКА,
ЈАЈЦА, РАМЕ И САРАЈЕВА**

ТАЈНО

**ЗАПОВЈЕДНИЧТВО
III. ДОМОБРАНСКОГ СБОРА**

Главностожерни одјел

Оп. Бр. 5737/тај.
У Сарајеву дне, 27. XII. 1942.

ПРЕДМЕТ: Дневно извјешће
до 27.XII.42. год, до 8 сати

1. — Главном стожеру домобранства (Опер. и Очв.),
2. — Врховном надзорничтву оружничтва,
3. — Опумоћенику Министра унут. послова г. Бенаку,
4. — Заповједничтву II. дом. сбора (Глст.),
5. — „ II. и III. дом. с. п. (Глст.),
6. — „ 3., 4., 5. и 6. пј. дивизије,
7. — „ I. II. и IV. зоне,
8. — „ зоне града Сарајева,
9. — „ 5. и 6. оружничке пуковније
10. — „ усташког здруга Сарајево,
11. — Њемачком Vorg. A. Offizier Сарајево,
12. — Хрватском частнику за везу код 718. њ. див.,
13. — Саставак.

(Мјеста се означају на карти 1 : 100.000).

А) КРАТКА ОЦИЕНА СИТУАЦИЈЕ:

Због упада партизана у Турбе, стање се у области Травника погоршало. На осталом подручју сбора стање без особитих промјена.

**Б) ДЈЕЛАТНОСТ ПОДРЕЂЕНИХ ЧЕТА И ПОЈЕДИНОСТИ
О НЕПРИЈАТЕЉУ:**

Област Травник: Ноћу 25/26. о. м. скуггина партизана у јачини 1500 људи са сјеверне стране упала је у Турбе и разбила нашу посаду у јачини од једне бојне. Партизани су запалили у Турбету: жељ. постају, пилану, оружничку постају, зграду усташког логора, 2 школе, 1 вијадукт, поиггански уред и складиште хране.¹

¹ Напад на Турбе је вршио Трећи и Четврти батаљон Прве далматинске бригаде. Види док. бр. 221.

Данас 27. о. м. у јутру партизани су напустили Турбе у јужном, западном и сјеверном смјеру. Јутрос је у Турбе ушао наш 1 полусат, који је био упућен у помоћ из Травника.

Досада у Травник су се вратили 3 частника и 20 домова брана од разбијене посаде, а остали су измакли у з. и с. смјеру.

Брзогласна веза између Травника и Турбета прекинута.

Истодобно кад и на Турбе, извршен је и на Травник демонстративни нападај из бацача, али је наша посада нападај успјешно одбила. Подузете су потребите мјере за обрану Травника.

Област Рама: Накнадно се сазнаје, да су партизани 24. о. мј. напали на жељ. пругу између Раме и с. Жуглићи (4 км. и. сд Раме). Нападај одбијен без губитака. Оштећене су само брзогласне линије.²

Област Јајце: Прикупљање партизанских снага у простору око Јајца траје и даље. Може се рачунати са скорим нападом партизана на Јајце.

Област Романија: Према изјави четника, дне 23. о. м., четници су код Олова напали на једну скупину партизана (око 2000—3000), који су долазили са Мајевице и исту потиснули у Романију. Четници намјеравају ову скупину сами уништити. Ово се провјерава.³

ГУ БИТЦИ:

- властита: точни податци нису још примљени.
- непријатељски: није познато.

Ц) ВЛАСТИТЕ НАМЈЕРЕ:

Појачање обране простора Јајце и Травника.

ПОКРЕТАЊЕ И ПРЕМЈЕШТАЊЕ ВЛАСТИТИХ ЧЕТА:

У току су према ново насталим: приликама у области Травника и Јајца.

ЗА ТОЧНОСТ:

Главар стожера
Глст. подпуковник (Шаппег)
\Уапег

ЗАПОВЈЕДНИК. ГЕНЕРАЛ

Лукић в. р.

(М. П.)

- Акцију је извршила група бораца Коњичког батаљона.
* Односи се на Шесту источно-босанску бригаду.

БОЈНА РЕЛАЦИЈА ТРЕЋЕГ ДОМОБРАНСКОГ ЗБОРА ЗА
МЈЕСЕЦ ДЕЦЕМБАР 1942 ГОДИНЕ

ОБЋА БОЈНА РЕЛАЦИЈА
о подухватима чета на подручју III. домобранског збора у мјесецу просинцу 1942. године.
А) ПОДХВАТИ

ПОДРУЧЈЕ ГРАДА САРАЈЕВА (Заповједничтво мјеста)

У току мјесеца просинца постројбе у саставу заповједничтва града Сарајева ниесу водиле нити учествовале у никаковим подхватима, нити је било важнијих догађаја од оперативног значаја.

I. ЗОНА (9. п.п.)

У току мјесеца просинца вођене су јаке борбе са партизанима за повраћај изгубљеног Јајца и у одбијању партизанских нападаја на Травник.

1.) 1. просинца започео је подхват наших и њемачких чета из смјера Турбе — Комар — Д. Вакуф у смјеру Јајца. Од 1. до 6. просинца вођене су жестоке борбе у простору између Турбета, Д. Вакуфа и Јајца. На једној и на другој страни било је знатних губитака.

2.) 7. просинца након скршеног партизанског одпора наше и њемачке снаге ушле су у Јајце и поновно га освојиле. Разбијене партизанске скупине повукле су се од Јајца у западном, сјеверном и сј. источном смјеру.¹

3.) 7.—12. просинца наше и њемачке снаге вршиле су чишћење простора око Јајца у свим смјеровима. Након заузимања Јајца, остављена је у Јајцу мјешовита посада од наших и њемачких постројби, а остале снаге које су учествовале у борбама за повратак Јајца, преселицама пребачене су у Сарајево.

4.) 13.—16. просинца прикупиле су се јаке партизанске снаге око 2500—3000 партизана у простору сјев. од Турбета и Травника и на јужним падинама Влашић Пл. са намјером нападаја на Травник. 16. и 17. просинца јаке партизанске скупине, надирући са подручја Влашић Пл. у источном смјеру, заузеле су села Глуху Буковицу, Гучју Гору и Малине, све у простору сјев. и сјев. источно од Травника.² Истодобно извршили су један

¹ Шире о борбама око Јајца види док. бр. 228.

² Ова упоришта су нападе јединице Десете херцеговачке НОУ бригаде.

препад на Травник са сјеверне стране, али су топничком ватром одбијени.

5.) Од 17.—25. просинца наше и њемачке снаге вршиле су чишћење партизана из села у простору с.и. од Травника.

6.) Ноћу 26./27. просинца партизани су извршили најјачи нападај са 4. скупине на Турбе и Травник. Прва скупина пре-сјекла је брзогласну везу између Голеша и Турбета, порушили жељ. пругу код Голеша и запалила жељ. стражару пред жељ. постајом Голеш. Наша посада овај нападај одбила.

Друга група око 700 партизана извршила је нападај на Турбе, у Турбету разбила нашу једну бојну и запалила све јавне зграде.³

Трећа скупина запалила је велики дрвени мост жељ. пруге фирме „Угар“, а четврта скупина напала је са сјеверне стране Травник тукући га ватром из бацача. Нападај на Травник успјешно одбијен.⁴

Од 27.—31. просинца вршено је чишћење простора од партизана у околици Травника. Наша посада у Травнику за све вријеме борби држала се храбро и све нападаје успјешно одбила и партизане даље од Травника протјерала. Губитци у овим борбама, према податцима који су се могли установити, јесу слиедећи: 28 домобрана мртвих, 11 Ниемаца мртвих, 9 мјештана и милиционера мртвих, а рањено 53 домобрака, 55 Ниемаца и 4 мјештана и 71 домобран нестало.

На страни непријатеља око 202 мртва и 350 рањених.

ПРОСТОР БУГОЈНО — КУПРЕС — ЛИВНО:

6. просинца почео је подхват наших снага против партизана у околици Ливна. Мјестимични сукоби са партизанима трајали су све до 15. просинца, кога дана су партизани навалили са јаким снагама на Ливно и разбили усташку посаду у Ливну, нанијевши јој врло тешке губитке. У Ливну је пало мртвих око 100 усташа, 60 усташа рањених и око 200 несталих, а изгубљена су 2 горска топа, 6 бацача, све стројнице, једна оклопљена кола, 36 коња и велике количине животних намирница. Остатак посаде око 1000 момака у великом нереду повукао се према Боровој Глави и Посушју у ј.и. смјеру од Ливна.⁵

28. и 29. просинца партизани су напали на Купрес и из 3 бацача и 2 топа изпалили 290 набоја на Купрес. Посада у Купресу нападаје успјешно одбила и заробила 1 самовоз са 13 сан-

³ Напад на Турбе и Голеш су извршиле јединице Треће НОУ дивизије. Види док. бр. 210.

⁴ Напад су извршили дијелови Десете херцеговачке НОУ бригаде. Види док. бр. 211.

⁵ Напад су извршиле јединице Друге пролетерске и Друге далматинске бригаде. Види док. бр. 225.

дука стрелива, 3 тежке и 2 лаке стројнице и већи број пушака. На страни усташа било је око 13 мртвих, а код непријатеља 64 мртва и више рањених.⁶

30. просинца извршен је мањи нападај на Бугојно, који је одбијен уз незнатне губитке.

IV. ЗОНЕ (15. п.п.)

У току мјесеца просинца на подручју ове зоне вођене су борбе са партизанима, који су нападали жељ. пругу и жељ. постаје између Зенице и Завидовића.

Важнији догађаји били су слиедећи:

1.) Од 1.—15. просинца на подручју зоне владао је мир.

2.) Ноћу 15./16. просинца продрле су јаче партизанске снаге из западног смјера до жељ. пруте Сарајево — Брод, заузеле и спалиле жељ. постаје Немилу и Врандук,⁷ те разрушили сто метара жељ. пруте између ових постаја. У Немили спалили су све јавне зграде.

16. просинца одбијен је нападај партизана на Бегов Хан без губитака.⁸ Истодобно партизани су вршили мање препаде на наше снаге у Жељезном Пољу (5 км. с.з. од Бегов Хана и Папратници (5 км. источно од Жепча). Запалили су дрвени мост на ријеци Жељезници (4 км. с. од Бегов Хана).

3.) 29. просинца јача скупина партизана напала је на особни влак код жељ. постаје Жеравица (14 км. с.и. од Олова), разрушили су један мост, локомотиву сурвали у поток и спалили 5 вагона и након тога на овоме мјесту прекинули пруту.⁹

За вриеме ових нападаја и борби било је разоружано извјестан број милиционера, оружника и домобрана на стражама, на жељ. постајама, које ниесу услед малобројности могли давати надмоћном непријатељу успјешан одпор.

6. ДИВИЗИЈА

Подручје II сектора (Сињ)

У току мјесеца просинца јаче партизанске снаге долазећи из с.з. простора, заузеле су Ливно и Томиславград,¹⁰ те након тога у своме надирању приближиле се области Имотског. Овај

* Односи се на неуспјели напад јединица Друге пролетерске дивизије на Купрес. Опширније о томе види док. бр. 220.

⁷ Напад су извршиле јединице Треће дивизије

" Напад су извршиле јединице Треће НОУ дивизије.

• Напад су извршиле јединице Шесте источно-босанске бригаде

¹⁰ Јединице Друге пролетерске дивизије ослободиле су 15 децембра Ливно, а 18 децембра Дувно. Опширније о томе види док. бр. 245.

велики успјех партизана на овоме сектору имао је великог одјека на стање у цијелој Херцеговини. Партизанима је успјело да нанесу усташким снагама велике губитке у момчади, оружју, стрељиву и животним намирницама, а и код цивилног пучанства било је осјетљивих губитака за вријеме борби у Ливну.

ПОДРУЧЈЕ ЗАПАДНО ОД РИЈЕКЕ НЕРЕТВЕ.

На овоме подручју није било знатнијих догађаја, једино што су догађаји на подручју II. сектора имали велики одјек на ово подручје, које је и само постало угрожено од партизана након пада Ливна и Томиславграда.

ОСТАЛИ ДИО ПОДРУЧЈА 6. ДИВИЗИЈЕ.

2. просинца талијанска посада напустила је Имотски и отишла у смјеру Задварја.

5. просинца по Мостару пронијеле су се вјести, да ће диелови I. добровољачке пуковније бити упућени у Требиње, Столац и Љубиње. Поводом овога код четника настала је узнемиреност и они су се почели спремати да даду одпор у колико би ове чете покушале ући у споменута мјеста.

29. просинца у Имотском било је преко стотину потреса, који су трајали од 4—10 сати и који су нанијели велику материјалну штету у Имотском, а било је и доста жртава.

У току мјесеца просинца на цијелом подручју дивизије било је око 111 мртвих, 87 рањених и 205 несталих, а код непријатеља у колико се могло установити око 30 мртвих.

Подробност о догађајима који су се одиграли на подручју ове дивизије у мјесецу просинцу, изнешене су по надневцима у приложеном извјешћу 6. пјеш. дивизије.

Б) СТЕЧЕНА ИЗКУСТВА.

Током мјесеца просинца на читавом подручју збора партизанска дјелатност била је особито јака и успјешна. Разлог овоме је, пгго су јаче партизанске снаге у своме надирању из с.з. смјера испред наших снага, које су их гониле са сјевера, стигле на подручје збора, на коме су се појачале, јер им се један дио пучанства услед биједе и невоље, нешто милом непгго силом — прикључио.

Код четника се осјетило извјестно примирење, а ово из разлога, што су се они осјетили угроженим од партизана, па да одклоне њихову опасност, мјестимично су показивали вољу да сурађују са нашим снагама против партизана.

Ц) НЕДОСТАТЦИ И ПОГРИЕШКЕ.

1.) Недостатци:

- недостатак наоружања и опреме.
- недовољна стручна спрема прич. частника и дочастника, а особито ово важи за усташке дјелатне частнике и дочастнике.
- нередовна допрема хране услед недостатка превозних средстава и слабе способности обскрбних органа.
- помањкање хране, особито меса тако, да су многе постројбе имале за храну само купус и репу.

2.) Погриешке:

Погриешке су углавном чинили уст. частници и дочастници, који су услед стручне неспособности у заповједању подређеним постројбама, особито приликом обране ЛивНа и Томиславграда, проузроковали осјетне губитке код својих подређених и код пучанства, јер ниесу правилно оциенили стање и према точној оциени организирали одпор односно правовремено евакуирали посаде и пучанство, него су све изложили безглавости, нереду и паници.

Поједини домобрански частници и дочастници чинили су гриешке услед тога, што нису могли узпоставити међусобно обавјештавање о намјерама непријатеља и међусобну сурадњу својих и сусједних постројби, али ово им се не може приписати толико њиховој неспособности, колико великој отежаности одржавање међусобне везе, коју непријатељ често и на много мјеста у већој мјери кида, а оправци се не могу брзо извршити, па се тако често пута дуље времена остаје без везе.

Све се подузима, да се недостатци и погриешке сведу на најмању мјеру.

Заповједник генерал
(Лукић)
Лукић

ДНЕВНО ИЗВЈЕШТАЈ 718 ПЈЕШАДИСКЕ ДИВИЗИЈЕ ЗА 31
ДЕЦЕМБАР 1942 ГОДИНЕ

П р и е в о д.¹

ДНЕВНО ИЗВЈЕНГНЕ 718. ЊЕМ. ПЈЕШ. ДИВ.
од 31. XII. 42/1. I. 1943.

- 1а) Очекивани обухватни напад на Травник уследио је 1. I. у 0230 сати у јутро. Напад партизана у правцу Романија доведен је по четницима након тежких борби и губитака до застоја.
- 16) Простор Јајце — Д. Вакуф — Травник — Зеница:
У простору Јајце заустављао је земљотрес, који је 3 пута уследио у ноћи 30./31. XII. радове на утврђивању. Од сагова прие подне дана 31.XII. налазе се двије херцеговачке бригаде² у напредовању на Турбе односно сј. Турбе у правцу Дуб — Глуха Буковица (7 км односно 12 км сј. сј.и. Травник), једна трећа далматинска бригада³ у напредовању је из простора Бутојно према сј. и. и достигла је већ са извидницама простор 4 км ј. Травник. По извјешћима агената предлежи намјера, да се цеста за обскрбу (дотур) код Бусоваче прекине разарањем мостова. Дивизија је за осигурање простора Јајце — Д. Вакуф — Травник — Зеница поставила групу Сушниг. III./738 п.п. (без 9. сата) и хрв. горски вод VII достигли су пјешачењем у јутро 1. Јан. Витез (12 км ј.и. Травник). Премјештај 1./738. п.п. са 1. топн. одј. 668 из Тузле у Травник у току је. Јаке партизанске снаге нападале су од 0230 сати у јутро Травник са ј. а касније такођер са сј. и з. Напад је још у току.⁴
- 2.) Простор Романија:
Партизанска група у јачини од 4000 до 5000 људи, која се од 30.XII. у јутро налази у нападу, наишла је на жесток отпор четника Дерикоња. У јутро 31.XII. успјело је партизанима, да се у правцу на жељезничку пругу тик з. Сарајево пробију. Са брзо довученим појачањима успјело је четницима Дерикоње заједно са Романија-четницима, да

¹ Превод је извршен у усташкој — домобранској команди.

² Односи се на IГету црногорску и Десету херцеговачку НОУ бригаду.

³ Прва далматинска НОУ бригада

⁴ Напад су извршиле јединице Треће НОУ дивизије.

зауставе напад партизана. Борба, која је по четнике са великим губитцима, води се још даље у овом тренутку.⁵

За осигурање простора Сарајево — Високо — Вареш основна група \Уиз1; осигурава жељезничку линију Сарајево — Високо и развиђа са извидницама положај непријатеља.

Збиег (степен I) у мјесту Сарајево од 31.12. у 1730 сати.

3.) Простор Рогатица:

Четничка група из простора сј. Рогатица одпочела је такођер борбу са партизанима, који продиру према ј. Четничкој групи Ковачевић успјело је, да партизанима потисне натраг према сј. и успостави везу са четницима Дерикоња.

4.) Простор Теслић:

Партизански напади из з.и. ј. правца заустављени су пред обранбеним линијама мјеста Теслић.⁶ Разорена жељезничка пруга и брзогласне линије поново успостављени. Извршено је појачање за Теслић.

- 1ц) Развиђање сј. з. Јајце, сј.и. Сарајево. Развиђање зракопловима када се вриеме побољша. Бацање летака из зракоплова.
- II) III/738 п.п. (без 9. сата) у Витез (12 км ј.и. Травник) премјештена. Ради одрона земље прекинута жељ. пруга код Брадине (Сарајево — Мостар). Предвиђена је поновна успостава до 0800 сати у јутро.

У Сарајеву, дне 1. сирјечња 1943.

За точност приевода:
Глст. п. пуковник \Уапег

(М. II.)

" Односи се на Шесту источно-босанску бригаду, која је бројала око 1.000 бораца.

* Борба је вођена са јединицама Прве пролетерске бригаде.

**БОЈНА РЕЛАЦИЈА ДРУГОГ ДОМОБРАНСКОГ ЗБОРА ЗА
МЈЕСЕЦ ДЕЦЕМБАР 1942 ГОДИНЕ**

I. ДИО

I. Операције:

А. — КОД 3. ПЈЕШАЧКЕ ДИВИЗИЈЕ:

У току мјесеца просинца постројбе су учествовале у више подхвата и вршиле развијања.

Под заповједничтвом Ниемаца подузет је подхват ради чишћења Мајевице од партизана (јачине око 2.500 људи¹) и разних одметничких-пљачкашких скупина. У овом подхвату судјеловале су њемачке, домобранске и усташке постројбе. Подхват је одпочео 15. XII. са снагама, које су биле групуране на изходним положајима у виду једног обруча и то:

У групи А) поред 773. њемачке бојне налази се и 1. битница VI. топничког склопа на изходном положају код Б. Раче.

¹ 5 новембра Шеста источно-босанска бригада и Сремски НОП одред пребацили су се из Срема у Семберију. Послије низа мањих акција ове јединице су 28 новембра напале јаку четничку групацију у селу Малешевци и потпуно је уништиле. У овој борби је убијено око 250 четника, а заробљено 600 док их је око 300 успјело да се пробије према Корају и Посавини. Заплијењено је 32 аутоматска оружја, око 800 пушака и преко 30.000 метака. Партизани су имали 12 мртвих и око 30 рањених. Послије овог успјеха обновљен је Мајевички партизански одред који је у почетку имао два батаљона са око 300 бораца. Још прије четничког пораза на Малешевцима њемачка команда у Тузли спремала је офанзиву против поменутих партизанских јединица у којој је требало да учествује и уништена четничка групација. Због пораза четника офанзива је била одгођена за неколико дана. 14 децембра непријатељ је отпочео са наступањем према ослобођеној територији. За овај потхват непријатељ је употребио 10—12 батаљона са укупно 6 до 7.000 људи. Штаб Шесте источно-босанске бригаде и штаб Сремског одреда одлучили су да прикупе своје снаге на простору Малешевци — Тобут и да даље дејствују према развоју ситуације, а да на Мајевци остане Мајевички партизански одред. Послије неколико узастопних борби штаб бригаде је одлучио да се са простора села Рожањ и Романи заједно са Мајевичким и Сремским одредом пребаце преко цесте Тузла — Зворник за Шековиће. Прелаз цесте је извршен 18 децембра и том приликом уништено је непријатељско упориште Шарци и нападнуте Цапарди. Непријатељ је у овим борбама имао 6 мртвих, 7 рањених и 78 заробљених војника, а заплијењено је 7 пушкомитраљеза, око 90 пушака, 10 сандука муниције и друга опрема. Партизани су имали 10 мртвих и 12 рањених. Тако је завршена непријатељска офанзива на Мајевицу. (Подаци узети из књиге: „Шеста пролетерска источно-босанска бригада“ од Руди Петовара).

У групи Б) поред 749. њемачке бојне налази се III. бојна 6. пјешачке пуковније са 13., 14. и 14.² сатом на изходном положају у Челићу.

У групи Ц) налази се IV. бојна 8. пјешачке пуковније на изходном положају у Г. Тузли.

У групи Д) налази се I. бојна 8. пјешачке пуковније на изходном положају у с. Миљановци (12 СЗ Цапарди) и с. Петровићи (4 3 Миљановаца).

У групи Е) налази се XXI. и XXIX. усташка бојна на изходном положају код Сапне (12 С Цапарди).

У групи Ф) налази се I. бојна 3. пјешачке пуковније на изходном положају Бијељина.

У групи „Шикић“ налазили су се диелови II. бојне 3. пјешачке пуковније.

Све ове групе имале су задаћу концентричног наступања ка средишњој просторији, која се налазила обухваћена селима:

Прибој, Теочак, Растошница, Годуш и Рожањ, осим групе Д), која је имала задаћу затварања и осигурања цесте Тузла — Зворник, у случају пролаза партизана на југ.

15.XII. Група А) у покрету у Б. Рачу код с. Ратковића наишла на скупину партизана, која се одмах повукла ка западу.

Друге скупине у свом надирању достигле су своје дневне циљеве, не наишавши на одметнике.

16.XII. Њемачка бојна групе А) врши претрес села Г. Црњељева (17 СЗ Бијељине), с. Греде, Липовице, Гајић и Клис. Овом приликом 5 кућа спаљено, 11 сумњивих ухићено и 55 четника разоружано.

Властити губитци: није било.

Противнички губитци: 3 партизана убијена.

Плиен: 47 пушака, 1 стројосамокрес и 36 бомби.

Група Ц): вршила је развићање према с. Вукосавци и Лабуцкој, те том приликом дошло до борбе са четницима.

Властити губитци: 1 њемачки частник погинуо, 1 њемачки наредник теже и 2 војника лакше рањена.

Противнички губитци: 8 четника погинуло, 20 разоружано и 30 сумњивих особа ухичено.

17.XII. Група Е) код Годуша (14 СЗ Цапарди) наишла на партизане јачине око 300 људи, те је дошло до оштре борбе.

Властити губитци: 3 усташе погинули и 7 рањено.

Противнички губитци: 11 партизана убијено.

18.XII. Група Б) у току дана избија на положај: Пањевићи — Годуш — Митровићи. Пошто су примљени податци,

' Погрешно написано 14, а вјероватно треба 15.

да се на Годушу и Удригову налазе партизани, а исти заиста и примјећени, то је на њих отворена ватра. Непријатељ се повукао према југу.

Власти губитци: није било.

Противнички губитци: 6 партизана убијено и 1 рањен.

Плиен: 2 пушке.

Група Д.) Скупина партизана јачине од 2.00³ људи напала је наше поставе око с. Цапарда као и само упориште Цапарди, са тежњом да се пробију на југ. Због велике надмоћности партизана је успјело, да пробију и заузму наше поставе Хајвази (1 С Цапарда) — Пашин Пут — Марјаново Брдо и да се са главним снагама пребаце преко Спрече на југ у правцу Матковца и даље за Шековиће.

Власти губитци: 2 мртва, 7 рањених и 78 домобрана разоружано и пуштени.

Противнички губитци: 46 убијених партизана.

19.ХП. У току тога дана постројбе у свом надирању нису наишли на одметнике.

21.ХП. Све постројбе налазе се у покрету ка својим сталним посадним мјестима, након што ни у току прошлог дана нису наишле на одметнике.

Посједак овог подхвата био је 76 четника разоружано, од којих сви осим 5 пуштени, док је 110 ухићено и одведено у Њемачку на рад.

Власти губитци: 5 мртвих, 12 рањених и 78 разоружаних домобрана. Поред тога је погинуо 1 њемачки частник, док су 3 њемачка војника рањена.

Противнички губитци: 243 убијених, партизана.

Б. — КОД 4. ПЈЕШАЧКЕ ДИВИЗИЈЕ:

28.ХП. Скупина партизана у јачини око 150 људи напала је 3 бункера код Г. Теслића, у којима је била посада 11. сата 1. пјешачке пуковније. Иако је посада дала доста јак одпор, није се могла одржати, јер најављена помоћ од стране оклопног влака није стигла на вриеме.⁴

Ц. — КОД БАЊАЈГУЧКОГ ЗДРУГА:

У току мјесеца просинца постројбе су учествовале у више подхвата и вршиле развијања.

⁵ Погрешно написано 2.00, а вјероватно треба 2.000.

⁴ Напад су извршили дијелови Прве пролетерске бригаде.

C.- KOD BANJALUČKOG ZDRUGA:

30
KOD BANJALUČKOG ZDRUGA
br. Podbrdja-5
6. 12. 44

U toku mjeseca prosinca postrojbe su učestvovalе u više podhvata i vršile razvidjanja.

- 2.XII. Jake snage partizana, zauzele su u toku dana s. Viševci (5.5 J Kotorišća), Gariće i Maslovare (10 i 15 JI Kotorišća). Vlastiti gubitci: 1 domobran ranjen. Protivnički gubitci: nepoznati.
- 3.XII. Po podne partizani su poslije slabog otpora četničkih postrojbi stigli do sela Babića (4.5 J Musl. Čelinac) i tu presjekli brzoglesnu vezu i porušili put Banja Luka-Kotorišće.
- 4.XII. Odmah poslije pola noći partizani su sa svih strana izvršili jak napad na Kotorišće. Naša se posada hrabro branila sve do 0400 sata, kada je uslied brojčane nadmoćnosti neprijatelja morala napustiti grad i povući se ka Podbrdju (7 S Kotorišća).
Okolo 1200 sati partizani su počeli napad na Podbrdje i jakim vatrom bacača i strojnica demoralizirali našu posadu. Borba je ipek vodjena sve do mraka, kada je počelo povlačenje preko Ladjanske kose (2.5 SI Podbrdja) i Obsješkog (5 JI Čelinac) ka Musl. Čelincu.
Prije povlačenja Niemci su uništili svoja 3 bojna kola, koja se nisu mogla izvući.
Njemački gubitci: 2 mrtva, i 3 uništena bojna kola.
- 7.XII. Njemci poduzeli napad na Kotorišće i u toku dana uspjeli da ga zauzmu.
Partizani su se povukli iz Kotorišća bez velikog otpora.
- 10.XII. Oko 1400 sati partizani su ponovno zauzeli Kotorišće skoro bez borbe i zaposjeli ga jakim snagama, nakon što se njemačka bojna, koja je bila u Kotorišću, povukla u Čelinac po zapoviedi 714. pješadijske divizije, a ostatak domdo bojne Kotorišće: 2 častrika, 100 domobrana i 19 oružnika, povukao na postav Lepa Kruška-Podbrdje (6 S Kotorišća). Zapovjednik domdo bojne Kotorišće poručnik Tvrtz i jedan dio ljudstva ostali su u Kotorišću, presvukli se u građansko odijelo, a poručnik Tvrtz po dobivenim podacima, navodno prešao partizanima.

- 2.XII. Јаке снаге партизана, заузеле су у току дана с. Вишевице⁵ (5.5 Ј Которишћа⁶), Гариће и Масловаре (10 и 15 ЈИ Которишћа).
Власти губитци: 1 домобран рањен.
Противнички губитци: непознати.⁷
- 3.XII. По подне партизани су послје слабог одпора четничких постројби стигли до села Бабића (4.5 Ј. Мусл. Челинац) и ту пресјекли брзогласну везу и порушили пут Бања Лука — Которишће.
- 4.XII. Одмах послје пола ноћи партизани су са свих страна извршили јак напад на Которишће. Наша се посада храбро бранила све до 0400 сата, када је услед бројчане надмоћности непријатеља морала напустити град и повући се ка Подбрђу (7 С Которишћа).
Око 1200 сати партизани су почели напад на Подбрђе и јаком ватром баача и стројница деморализирали нашу посаду. Борба је ипак вођена све до мрака, када је почело повлачење преко Лађанске Косе (2.5 СИ Подбрђа) и Обсјечког (5 ЈИ Челинац) ка Мусл. Челинцу.
Прије повлачења Ниемци су уништили своја 3 бојна кола, која се нису могла извући.
Њемачки губитци: 2 мртва, и 3 уништена бојна кола.⁸
- 7.XII. Њемци подузели напад на Которишће и у току дана успјели да га заузму.
Партизани су се повукли из Которишћа без великог одпора.
- 10.XII. Око 1400 сати партизани су поновно заузели Которишће скоро без борбе и запосјели га јаким снагама, након што се њемачка бојна, која је била у Которишћу, повукла у Челинац по заповиједи 714. пјешачке дивизије, а остатак домдо бојне Которишће: 2 частника, 100 домобрана и 19 оружника, повукао на постав Лепа Крушка — Подбрђе (6 С Которишћа).⁹ Заповједник домдо бојне Которишће поручник Твртц и један дио људства, остали су у Которишћу, пресвукли се у грађанско одело, а поручник Твртц по добивеним податцима, наводно прешао партизанима.

⁵ Вишевице

⁶ Котор Варош

⁷ Јединице Прве пролетерске бригаде у покрету према Котор Вароти заузеле су ова упоришта. Види док. бр. 215.

⁸ Котор Варош су ослободиле јединице Прве пролетерске бригаде. Шире о томе види док. бр. 215.

⁹ Котор Варош су поново ослободиле јединице Друге бригаде Прве пролетерске дивизије. Види док. бр. 215.

У 2230 сати партизани су извршили јак напад на поставе код Санског Моста, а нарочито на диелу Ђедовача — Брдо (4 З и 4 Ј Санског Моста).

Партизанима је успјело пробити постав код Брајић Тавана (5 Ј С. Моста) и извршити напад на западни дио С. Моста. Међутим и поред огорчених јуриша нису успјели продриети у овај дио града. Једна скупина партизана прешла на десну обалу р. Сане преко жељезничког моста (1 ЈИ С. Моста) и изненадним нападом заузела источни дио града, осим зграда, гдје је била смјештена њемачка посада и хрватско заповједништво. Извршеним протунападом партизани су избачени из источног диела града око 1100 сати. Исто тако успјело је нашим снагама одбацити партизана из западног диела града тако, да је град био сав у нашим рукама.¹⁰

Партизани су се задржали на оближњим висовима, тако, да је град био подпуно обкољен, и почели га тући јаком топничком ватром.

12.XII. У току циелог дана партизани су тукли град јаком топничком ватром, али нису покушали, да га поново заузму.

Партизана, који су вршили напад на Сански Мост било је око 2.000 са доста бацача, стројница и 8 топова.

Властити губитци: 20 погинулих и 70 рањених домобрана, велики број несталих.

Противнички губитци: нису се могли точно установити, али се рачуна, да је било око 850 мртвих.

Око 1000 сати партизани су напали јаким снагама упориште Дебељак (12 СИ Санског Моста) и послуже борбе, која је трајала скоро циелог дана, успјели су заузети Дебељак. Наша посада повукла се је у Омарску.

Властити губитци: 4 погинула и 8 тежко рањених домобрана.

Противнички губитци: непознати.

13.XII. Уз помоћ јаке топничке ватре партизани су извршили напад на Сански Мост, и успјели продриети у западни дио града, гдје је дошло до јаке уличне борбе. Предвече истога дана наша посада извршила је протунапад и успјела бацити партизана из града. Партизани су се повукли на висове близу града и одатле продужили тући град јаком ватром топова и бацача. У току циеле ноћи 13./14. XII.

Властити губитци: 1 четник погинуо.

¹⁰ У нападу на Сански Мост су учествовале слиједеће јединице: Прва, Друга и Шеста крајишка бригада. Опширније о томе види док. бр 169.

- Противнички губитци: непознати.
- 14.XII. Партизани су јаким снагама напали наше постројбе на поставу Лепа Крушка — Подбрђе (7 Ј Челинца), које су се морале послије краће борбе повући се на постав Кик (4.5 ЈИ Челинца).
- Властити губитци: 1 погинули и 3 рањена домовабрана.
- Противнички губитци: непознати.
- 15.XII. Око 0100 сати партизани су извршили напад на упориште Ст. Ријека (13 СЗ Санског Моста). Напад одбијен.
- Властитих губитака није било.
- Противнички губитци: 32 убијених.
- Плиен: 7 пушака.
- Код Дебељака (12 СИ Санског Моста) наишле су наше снаге пригодно развијања на јак одпор непријатеља (око 6—700 људи). Послије борбе, која је трајала 7 сати, наши су диелови одбачени и у нареду се повукли ка Омарској.
- Властити губитци: 3 погинула и 6 рањених домовабрана.
- Противнички губитци: непознати.
- Један њемачки сат из Челинца подузео је развијање ка Јошавки (10 И Челинца) и наишао на јак одпор партизана. Послије краће борбе њемачки сат повукао се у Челинац.
- Њемачки губитци: 2 погинула, 8 рањена и 3 нестала војника.
- Противнички губитци: 43 убијених.
- 17.XII. Наше постројбе, које су из Приједора упућене ка Санском Мосту за успостављање везе, наладнуте су код с. Алишићи (13 Ј Приједора) од јачих снага партизана (око 800 људи са 6 баача и 10 тежких стројница) и морале се повући ка с. Зецови (7 Ј Приједора).
- Властити губитци: 1 погинули и 5 рањених домовабрана.
- Њемачки губитци: 3 погинула, 8 рањених и 5 несталих војника.
- Противнички губитци: 50 убијених.
- Дио посаде Санског Моста помогнут и њемачким сатом извршио је напад на партизанае код с. Демишевци и Дошенивићи (3.5 СЗ Санског Моста) у циљу одтерећења од притиска партизана.
- Њемачки губитци: 2 рањена војника.
- Противнички губитци: 51 убијено.

- Плиен: 1 стројопушка и нешто стрељива.¹¹
- 18.XII. Поновно је подузето надирање од Приједора ка Санском Мосту у циљу успостављања везе. Код с. Митровића (12 Ј Приједора) сукобили су се наше снаге са једном скупином партизана јачине око 800 људи са доста аутоматског наоружања. Послије краће борбе наше су се снаге морале повући ка с. Кеџмани (6 Ј Приедора) услед опасности обкољавања.
- Властити губитци: 5 погинулих и 10 рањених домобрана.
- Њемачки губитци: 17 рањених војника.
- противнички губитци: 61 убијено.
- Партизани у јачини 1 бојне извршили су напад на наше снаге, које су предходног дана заузеле упориште Демишевци (3.5. СЗ Санског Моста). Послије дуже борбе наше су чете успјеле задржати упориште и партизани су били присиљени на повлачење.
- Властити губитци: 2 погинула и 13 рањених домобрана.
- Њемачки губитци: 1 частник рањен.
- Противнички губитци: 26 убијених.
- 19.XII. Постројбе одређене за успостављање везе са Санским Мостом извршиле су поновно покрете и код с. Маријани (4 Ј Рудника ЈБубије) послије слабије борбе. са мањим диеловима партизана успјеле да се задрже код с. Расаваца, дочим се једна скупина послије јаких борби код с. Гаћани (8 Ј Приедора) морала повући у Приедор.
- Властити губитци: 1 погинули и 2 рањена домобрана.
- Њемачки губитци: 1 частник и 3 војника погинули, 5 војника рањених и 18 несталих, 1 лака и 2 тежке стројнице изгубљене.
- Противнички губитци: 71 убијено.¹²
- Око 2300 сата партизани су напали жељезничку пругу између Приедора и Козарца у часу, када је наишао влак, који је превозио њемачке рањенике.
- Напад је нарочито снажно извршен код Црне Јаруге (3.5. ЈИ Приедора), гдје су покушали заузети торњеве за осигурање пруге. Послије борбе, која је трајала око 3 сата, партизани су се повукли оштетивши пругу код Црне Јаруге.
- Властити губитци: 3 погинула и 9 рањених домобрана.
- Противнички губитци: непознати.¹³

¹¹ Све борбе од 15 до 17 децембра на сектору Санског Моста вођене су са јединицама Четврте и Пете НОУ дивизије. Опширније о овим борбама види док. бр. 195.

¹⁸ Борбе су вођене са јединицама Пете НОУ дивизије.

¹³ Напад су извршиле јединице Прве крајишке бригаде.

- 20.XII.   Постројбе за узпостављање везе са Санским Мостом достигле су до с. Митровићи (12 Ј Приедора). Непријатељ је пред овом скупином одбачен уз судјеловање зракпловства и јаке топничке ватре одбачен ка југу.
 Властити губитци: 2 погинула и 9 рањених домобрана.
 Њемачки губитци: 1 погинули и 9 рањених војника.
 Противнички губитци: 21 убијено.
 Посада Санског Моста извршила је напад на упоришта Шеховци (2 СИ С. Моста), које су држали партизани. Изненадним и јаким нападом упориште је заузето и партизани су се повукли ка истоку.
 Властити губитци: 3 рањена домобрана.
 Њемачки губитци: 1 рањени војник.
 Противнички губитци: 31 убијено.¹⁴
- 21.XII.   Партизани су извршили напад на нашу посаду у Бронзаном Мајдану, која се због надмоћности непријатеља морала повући на постав: Клупа (433) — к. 369 (11 СЗ Б. Луке).
 Властити губитци: 3 нестала домобрана.
 Противнички губитци: непознати.
- 22.XII.   Партизани су јаким снагама извршили напад на постаЕ између Ст. Мајдана (8 СЗ С. Моста) и Ст. Ријеке (13 СЗ С. Моста), успјели да га пробију и озбиљно угрозе цесту Приједор — Сански Мост.
 Снажним протунападом њемачких и наших чета партизани су послџе огорчене борбе одбачени ка Лушци Паланци (19 З С. Моста).
 Властити губитци: 58 погинулих и 171 рањених домобрана.
 Њемачки губитци: 14 погинулих, 84 рањених и 29 несталих војника.
 Противнички губитци: 851 убијених, нађено на мјесту борбе.¹⁵
- 23.XII.   Наша госада успјела је да поновно заузме Бронзани Мајдан.
- 25.XII.   Око 0730 сати једна скупина од око 1.000 партизана поновно је напала нашу посаду у Бронзаном Мајдану, која се послџе двосатне борбе морала повући ка Пискавици (9 С Бр. Мајдана).
 Властити губитци: 21 несталих домобрана.
 Противнички губитци: непознати.¹⁶

¹⁴ Борбе су вођене са јединицама Пете НОУ дивизије.
 Борбе су водиле јединице Пете НОУ дивизије. Опширније о томе види док. бр. 213, 217 218 и 219.

¹⁵ Напад су извршили дијелови Четврте крајишке НОУ бригаде. Види док бр. 219.

26.XII. Са диеловима 3. и 4. сата 11. пјешачке пуковније и радне бојне Бањалучког здрута подузето је развијање у правцу Марићке (14 ЈИ Приедора). При улазку у шуму код Грабежа (4 Ј жељезничке постаје Хаџимехтић), ови су диелови нападнути јаком стројничком и пушчаном ватром те су се морали повићи ка Омарској, одакле су се влаком вратили на своја мјеста.

Властити губитци: 2 погинула и 6 рањених домобрана.

Противнички губитци: непознати.

ЗАПОВЈЕДНИК
генерал (Исер)
Исер

БР. 254

БОЈНА РЕЛАЦИЈА ЗАПОВЈЕДНИШТВА ОСИГУРАЊА ЖЕЉЕЗНИЧКЕ ЛИНИЈЕ СУЊА — СВОДНА, БОСАНСКИ НОВИ — БИХАЋ ЗА МЈЕСЕЦ ДЕЦЕМБАР 1942 ГОДИНЕ

НЕЗАВИСНА ДРЖАВА ХРВАТСКА
**ЗАПОВЈЕДНИЧТВО ОСИГУРАЊА ЖЕЉЕЗНИЧКЕ ЛИНИЈЕ
СУЊА — СВОДНА, БОС. НОВИ, БИХАЋ**

Бр. 17/тај
У Бос. Новом, дне 5. I. 1943.

Предмет: Обћу бојну релацију за
просинац доставља.

ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ I. ДОМОБРАНСКОГ СБОРА.

СИСАК

Спој Ваш Глст. бр. 2532/тајно од 29. травња 1942, доставља обћу бојну релацију за мјесец просинац 1942.

А.

1. просинца 1942. У 20.45 сати извршен је ватрени препад из тешке стројнице на мостове између Костајнице и Волиња са десне стране Уне и са косе западно од жељезничке пруте. Губитака нема.

8. просинац 1942. У ноћи од 8. XII. о. г. око 2—2.20 извршен је препад са коте 281 — Св. Спас на тунеле. Напад одбијен.
9. просинца 1942. У 20.30 ватрени препад партизана са косе жељезничке пруге на мостове. Напад је трајао око пола сата без губитака и пггете.
9. просинца 1942. У 2.30 сати извршен је напад групе од НО¹ партизана на Мајур. Као знак за почетак напада биле су двије детонације према Суњи и Костајници. Напад је уследио у 2.30 са свих страна стројницама, бацачима и стројопушкама. Губитци: 1 домобран мртав, 1 заставник и 3 дочастника те 39 домобрана заробљено, 2 стројнице, 3 стројопушака, 36 пушака, 1 стројосамокрес и печати 10. сата 2. п. п.
16. просинац 1942. У 10 сати препад партизана са протуоклопним топом на оклопни влак. Код Петковачке школе са лиеве обале Сана са коте 200 и 128 оштећена оклопљена локомотива одвучена на поправак, а 2 вагона дјеломично спаљена.
17. просинац 1942. Исти напад поновио се на теретни влак. Штете и губитака није било.
- 16—17. прос. 1942. Од 21 до 6.30 сати ујутро извршили су партизани троструки препад који је дјеломично успјео ради издаје разводника Магића из 2. сата I. лучке бојне, чија је дионица осигурања нападнута.
- 1.) Од 21—22 сата ватрени препад на колодвор Костајницу и настанбе Њемаца без губитака.
  - 2.) Између 18.30 и 19 сати успјели су партизани издајом разводника Магића без борбе освојити виадукт број 3, те разоружати посаду од 20 домобрана. Након тога минирање моста у 22.25 сати, а до тога рока вршен је нападај на друга два моста који нису оштећени, али је посада заробљена. Поправак моста трајати ће 15—20 дана.
  - 3.) У 22.25 ватрени препад на Ровине са јаким снагама. Борба је трајала до 17. XII. у 6.30 ујутро када је коначно напад одбијен. Појачање од 2 тенка и камиони са пјешацима вратило се са пута натраг у Костајницу, јер је пут био минирање.
- Власти губитци: Мртви 1 частник 1 дочастник и 4 домобрана рањени 4 домобрана за-

¹ Народноослободилачки

робљени 2 дочастника и 34 домобрана.
Губитци у оружју: 3 стројосамокреса 4 стројопушке 36 пушака 1.200 набоја 98 бомби и 400 набоја за стројосамокрес.
Губитци непријатеља: 60 мртвих а много рањених.

17. просинац 1942. У ноћи око 12 сати извршен је ватрени препад на пругу код Мајура. Напад је одбијен. Срушено је 10 брзогласних ступова. Губитака нема.
19. просинац 1942. Рано ујутро извршили су партизани напад на торшеве између Козарца и Приедора у циљу да се пребаце у Козару. Напад је одбијен и прелаз сприечен. Властити губитци: 2 мртва и 4 рањена домобрана. Губитци партизана 1 мртав. Плиен 1 пушка 4 бомбе.²
19. просинац 1942. Обходња 1. сата 11. п. п. на путу из Благаја у Сводау нападнута је око 8.15 ујутро од 2 тешке стројнице са ливе обале Сане. Губитака нема. Оклопни влак из Приедора нападнут је на истом одсјеку са протуоклопним топом и тешким стројницама.³
21. просинац 1942. У ноћи од 21/22 XII. извршила је VII. бригада партизана око 1.200 људи јаки напад на Мајур. Порушено 10 бункера 20 брзогласних ступова. Заробљено 50 домобрана, 2 стројопушке 48 пушака и 3.000 набоја.
23. просинац 1942. Домобран Кус на повратку из Бос. Новог у Благај код Цурин потока заробљен око 15 сати од партизана.
- 27—28. прос. 1942. Око 23 сата извршен је напад партизана на Благај са висова изнад Благаја и преко Сане. Јачина око 600 људи наоружаних са протуоклопним топом, стројницама и стројопушкама. Борба је трајала до 7 сати на 28. XII. када се посада предала.
Властити губитци: 1 домобран мртав, заробљено 1 частник, 8 дочастника, 129 домобрана, 2 стројнице, 7 стројопушака и 132 пушке. Губитци партизана према причању побјеглих домобрана велик број мртвих.⁴

¹ Напад су извршиле јединице Пете крајниже (козарске) оригаде.

³ Напад су извршиле јединице Прве крајишке НОУ бригаде.

⁴ Исте јединице као под 2

30. просинац 1942 Између 2.30 и 3 сата извршен је јаки напад уз обкољавање на мост у Стрижни. Знак за напад било је минирање пруге према Бос. Новом, чиме је сприечена помоћ оклопног влака. Борба је трајала око 30 минута. Јачина партизана око 600 људи. Посада се предала. Око 7 сати срушен је мост и спаљени вагони.
Власти губитци: 3 дочастника 50 домобрана, 3 стројопушке и 50 пушака. Губитци партизана непознати.

Б.

ИЗКУСТВО

Сви напади вршени су са јачим снагама противника са циљем да униште објекте стражарске торњеве и мостове између Костајнице и Волиња.

Ц.

НЕДОСТАТЦИ

Мостови су морали бити јаче запосједнути што је наглашено већ у пријашњим релацијама. То није могло бити учињено услед помањкања потребних снага, а из других јединица узимати, било би на уштрб осигурања на дотичној дионици.

Само осигурање пруге у овом облику како је до сада било постаје илузорно, ако није са обе стране пруге проведено запосједање висова са којих су редовито напади уследили.

Изказ губитака прилежи само од 6. и 7. сата
2. п. п.

Заповједник, пуковник,
(Петрухар)
Петрухар